

Vysoká škola Humanitas

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2018

Ing. Jana KLASOVÁ

Vysoká škola Humanitas

Ing. Jana Klasová

Číslo studenta: 27988

Bakalářská práce

**Metodika Ireny Krškové pro rozvoj hudební výchovy a nauky
a její využití v mateřské škole**

Vedoucí práce: Mgr. Libuše Černá, Ph.D.

Studijní program: Pedagogika

Studijní obor: Předškolní pedagogika

Sosnowiec 2018

Wyższa Szkoła Humanitas

Ing. Jana Klasová

Numer albumu: 27988

Praca licencjacka

**Metodyka rozwijania muzykalności i teoretycznego rozumienia muzyki
według Ireny Krškové i jej wykorzystanie w przedszkolu**

Promotor: Mgr. Libuše Černá, Ph.D.

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Wychowanie przedszkolne

Sosnowiec 2018

Obsah

Úvod	5
1 Charakteristika základních pojmů problematiky.....	6
1.1 Hudební výchova v mateřské škole	8
1.1.1 Hudební výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání.....	16
1.2 Hudební nauka v předškolní výchově.....	23
1.2.1 Možnosti hudebně teoretického rozvoje u dětí předškolního věku	24
2 Metodika Ireny Krškové pro rozvoj hudební výchovy a nauky a její využití v mateřské škole	36
2.1 Pedagožka Irena Kršková	36
2.1.1 Život a dílo Ireny Krškové.....	37
2.1.2 Pedagogické záměry a realizace Ireny Krškové	48
2.2 Metoda Hudební elipsa s pomůckami Ireny Krškové a její využití v mateřské škole.....	51
2.2.1 Podstata metody Hudební elipsa.....	55
3 Projekt Hudební elipsa a jeho využití ve vybrané mateřské škole – přípravná fáze	60
3.1 Předmět a cíle projektu	62
3.2 Otázky a předpoklady projektových výstupů	62
3.3 Metody realizace a vyhodnocení projektu	62
3.4 Harmonogram realizace projektu.....	64
3.5 Výběrový soubor a jeho charakteristika	64
3.6 Realizace projektu.....	65
3.7 Interpretace výstupů projektu	66
Závěr.....	77
Wnioski.....	80
Literatura	84
Seznam obrázků.....	90
Seznam tabulek.....	91

Přílohy	92
Osvědčení	112

Spis treści

Wstęp.....	5
1 Charakterystyka podstawowych pojęć problematyki	6
1.1 Wychowanie muzyczne w przedszkolu.....	8
1.1.1 Wychowanie muzyczne w przedszkolnym Ramowym programie edukacji.....	16
1.2 Wychowanie muzyczne w edukacji przedszkolnej	23
1.2.1 Założenia teoretyczne wychowania muzycznego i nauczania teorii muzyki w wieku przedszkolnym	24
2 Metodyka rozwijania muzykalności i teoretycznego rozumienia muzyki według Ireny Krškové i jej wykorzystanie w przedszkolu.....	36
2.1 Pedagog Irena Kršková.....	36
2.1.1 Życie i dzieło Ireny Krškovéj.....	37
2.1.2 Cele pedagogiczne Ireny Krškovéj i ich realizacja	48
2.2 Metoda Elipsy Muzycznej i pomoce dydaktyczne Ireny Krškovéj oraz ich wykorzystanie w przedszkolu.....	51
2.2.1 Istota metody Elipsy Muzycznej.....	55
3 Projekt Elipsa Muzyczna i jego wykorzystanie w wybranym przedszkolu – faza przygotowawcza.....	60
3.1 Przedmiot i cele projektu.....	62
3.2 Pytania i założenia wyników projektu.....	62
3.3 Metody realizacji i ocena projektu	62
3.4 Harmonogram realizacji projektu.....	64
3.5 Charakterystyka badanych.....	64
3.6 Realizacja projektu	65
3.7 Interpretacja wyników projektu.....	66
Wnioski	77
Wnioski	80
Bibliografia	84
Lista obrazków	90

Lista tabeli.....	91
Załączniki.....	92
Oświadczenie	112

Úvod

V rámci bakalářské práce je zpracována problematika začlenění hudební výchovy a nauky do výuky v mateřských školách s využitím metodiky **Ireny Krškové**, kterou je možno používat také v předškolních zařízeních a v hodinách přípravné hudební výchovy v základních uměleckých školách. Téma jsem si zvolila z toho důvodu, že jsem od pěti let žákyní paní Ireny Krškové a dodnes její spolupracovnicí, a proto jsem měla možnost v praxi zažít a na sobě si ověřit kvalitu její metodiky a pomůcek.

V úvodní teoretické části se zabývám charakteristikou základních pojmů v rámci hudební výchovy a nauky v mateřských školách. Dále je popsán život a dílo pedagožky Ireny Krškové a její metodika **pro rozvoj hudební výchovy a hudební nauky** u dětí od 3 let až po studenty uměleckých vysokých škol, kterou rozvíjí již více jak šedesát let a obsahuje přes šest set stran.

V praktické části je popsán projekt **Hudební elipsa** a jeho realizace ve vybraných mateřských školách, předškolních zařízeních a v družině ZŠ, který aktivně využívá pomůcky Ireny Krškové, které dlouhodobě vyvíjela a neustále je inovuje, případně vznikají zcela nové. Dále je v práci uvedena zpětná vazba na kvalitu tohoto vzdělávacího projektu, a to v rámci zrealizovaného dotazníkového šetření spokojenosti pedagogů s tímto interaktivním vzdělávacím programem.

Součástí úvodu bych také ráda zmínila, že máme s paní Krškovou společnou většinu pedagogických idolů či významných osobností, kteří nás v životě ovlivnili či inspirují. Těmi nejvýznamnějšími jsou **Jan Amos Komenský, Marie Montessori, Carl Orff** a **Zoltán Kodály**, kteří by se svými vizionářskými myšlenkami a metodami obstáli i v čele dnešního resortu školství. Již ve své době byli nadčasoví a to i v koncepci hudby, zpěvu a hudební výchovy. S Carlem Orffem se Irena Kršková osobně setkala a studovat Kodályho metodu měla možnost přímo v Maďarsku, jak je uvedeno v kapitole o životě a díle Ireny Krškové.

1 Charakteristika základních pojmů problematiky

Kapitola se zabývá charakteristikou základních pojmů problematiky hudební výchovy (dále HV) v mateřské škole a v rámci předškolního vzdělávání. Dále je HV popsána s ohledem na Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV). „*Použijeme-li řeč logiky k popisu toho, co vidíme a slyšíme, provádíme vědecký výzkum. Pokud totéž sdělíme formami, jejichž souvislosti nejsou přístupné vědomému myšlení, které však vnímáme intuicí a důvtipem, vstupujeme do oblasti umění.*“⁽¹⁾

Podle italské pedagožky D'Andrea⁽²⁾ v každém výchovném procesu máme neustále pamatovat na obě formy poznávání reality a to tedy na logiku při úvahách o obsahu, metodice a cílech činnosti a na uměleckou podobu při sdělování činnosti. U dětí předškolního a nižšího školního věku bychom měli považovat za hlavní úkoly:

- rozvíjet schopnost naslouchat sobě a vnějšímu světu;
- podněcovat tvůrčí schopnosti dětí;
- dosáhnout dobré hlasové a pohybové kontroly;
- položit základy hudební gramotnosti.

Její metodika (podobně jako u v úvodu zmíněného Orffa), se zaměřuje především na hru a tělo. V rámci hry se snaží poukázat na to, že by hra měla být bez soupeření, aby měla pozitivní účinek na dynamiku skupiny. Vše, co podle ní nějak souviselo s hudbou, mělo být zábavné i osvěžující. V rámci našeho těla upozorňuje, že skrze tělo děti přijímají vnější podněty, tedy skrze smysly sluch, zrak a hmat, a tak produkují zvuky a pohyb.

Podle Mirosława Kisiela⁽³⁾ je primárním úkolem učitele formovat osobnost žáka a otevřít jeho cestu k reálnému poznávání světa. Někteří pedagogové považují svůj kreativní postoj za primární funkci učitelského povolání. Vnímají didaktiku jako animátora vzdělávacího a výchovného života. Koneckonců, vzdělávání je spojeno s vývojem člověka, jeho tvůrčí činností, seberealizací a to vyžaduje tvůrčího učitele.

---

¹ EINSTEIN, Albert. In: D'Andrea, Floriana. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování* [Ricomincio dal "do" Giochi di espressione musicale], str. 9. Z italského originálu volně přeložila Ivana Hlaváčková. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

² D'Andrea, Floriana. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování* [Ricomincio dal "do" Giochi di espressione musicale]. Z italského originálu volně přeložila Ivana Hlaváčková. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

³ KISIEL Mirosław, ed. *Nové výzvy pro předškolní pedagogiku: Sborník z mezinárodní konference. Zlín 26.-27.3.2015.* VAŠÍKOVÁ, Jana. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, 2015. CD-ROM, str. 34. ISBN 978-80-7454-560-3.

František Sedlák⁽⁴⁾ uvádí výrok, se kterým souhlasím: „*Vyskytují se často názory, zda dnešní civilizovaný člověk potřebuje ještě hudbu, zda jí má věnovat čas a dlouhodobou přípravu, nutnou k hudebním činnostem. Slyšíme hlasy, že v době mechanizace hudby, kdy sdělovací prostředky a hudební průmysl vysílají do éteru nevídané její množství, takže posluchač má k dispozici bez námahy všechny hudební žánry, je vlastní pěstování hudby časově neekonomické a dokonce zbytečné. Proti těmto nepodloženým názorům je třeba postavit objektivně platné poznatky z hudebně psychologických, sociologických a lékařských výzkumů, které jednoznačně ukazují na ohromný význam hudby a hudební aktivity v rozvoji jedince, na polyfaktický a mentálně hygienický vliv hudebního prožitku a hudebních činností. Tato fakta také potvrzují, že právě člověk současné společnosti bude hudbu potřebovat mnohem více k zachování své vnitřní rovnováhy a k udržení duševního zdraví.*“

Jak uvádí Josef Faber⁽⁵⁾, chemické a neurologické procesy, které hudba a hlavně její aktivní produkce spouštějí v lidském mozku, podporují a rozvíjí paměť, analytické, matematické a verbální schopnosti, celkovou inteligenci, a také efektivitu myšlení. „*Mozku je rytmus vlastní,*“ dodává k tématu Prof. MUDr. Josef Faber, DrSc., neurolog z Psychologického centra a institutu EEG Biofeedback a lékař Neurologického odd. FN Bulovka. „*Mozek sám je generátor rytmů, stejně jako lidské srdce. Už staří Řekové hovořili o zvukomalbě, prosodii, lidské řeči, neboť každá věta má svoji melodii a každý jazyk má svůj nezaměnitelný akcent, kterému se lze naučit jen v dětství. Pracuje-li mozek pravidelně, podporuje to jeho efektivitu, kromě toho rytmus nám umožňuje pamatovat si lépe.*“

Podle Václava Drábka⁽⁶⁾ vede materiálně a konzumně zaměřený současný život velkého počtu rodin k oslabování výchovné funkce rodiny a téměř eliminuje tzv. rodinné muzicírování. U dětí zaznamenáváme citový deficit a v jejich kulturním vývoji skutečnou bídu. Veškerá odpovědnost dnes bohužel přechází do mateřských a základních škol (včetně ZUŠ), které ale nemohou kvalitně suplovat rodinu, a také uspokojivě zabezpečit rozvoj hudebních schopností u celé dětské populace. Výzkumy ukázaly, že zdravý vývoj osobnosti je možné zabezpečit jen tehdy, když racionální a emocionální složky budou v rovnováze. „*Mohutné změny v materiálním a duševním životě naší civilizace si žádají také odpovídající změny v cílech a obsahu hudební výchovy.*“

---

⁴ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974, str. 9. Číslo nár. bibl.: cnb000464810.

⁵ *Vliv výuky hudby na rozvoj mozku nadaného dítěte* [online]. Praha: Praha6online, 2011 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z: <http://www.praha6online.cz/tiskove-zpravy/vliv-vyuky-hudby-na-rozvoj-mozku-nadaneho-ditete/>

⁶ DRÁBEK, Václav. *Hudební výchova v ČR* [online]. Praha: Evropská organizace pro hudební výchovu, 2018 [cit. 2.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechcoordinatorreas.eu/obsah.htm>

Výchovný princip orientovaný na činnost se stále více přibližuje ontogenezi žáka, tomu, co je mu blízké, čím žije, o čem sní. Takovéto vyučování je tvořeno celkem muzikálně-estetických aktivit a dialektickou jednotou přijetí, verbalizace a kreativity. Toto umožňuje dítěti realizovat samo sebe jako tvořící subjekt, jako pozorovatele a kritika, a to ve smyslu Komenského triády vnímání, myšlení a konání.“

1.1 Hudební výchova v mateřské škole

Jarmila Lasevičová⁽⁷⁾ v rámci didaktiky hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání uvádí, že „i když se počátky hudební výchovy v našich zemích datují od 9. století, důležité progresivní prvky pro současnou hudební výchovu nacházíme až (u výše zmíněného) Jana Ámose Komenského (1592 – 1670), který obrací svoji pozornost především k dítěti: Vyzdvihuje význam hudby nejen ve vyučování, ale zaměřuje se také na rodinu a mateřskou školu; Doporučuje spojovat hru s učením se říkadlům, písničkám, pohybu, rytmu i s doprovodem jednoduchých nástrojů; Hodiny hudební výchovy pojímá formou rozpravy učitele s žáky; Za základ hudebního rozvoje dítěte považuje spontánní projev .“

Dále Lasevičová doplňuje, že názory Komenského ovlivňovaly celou řadu pozdějších hudebních pedagogů, kterými např. byli F. Krch, J. Kříčka, C. Orff a další. V průběhu 17.-18. století se rozvíjí, a to především na venkovských školách, hudební působení kantorů. Vyučovalo se zpěvu i hře na nástroje, převážně pro potřebu kůru, ale i světských záležitostí. Zásluhy na povznesení českého zpěvu ve školách se v té době připisují Jakubu Janu Rybovi, který také kladl důraz na tvorbu písni pro děti.⁽⁸⁾

Václav Drábek⁽⁹⁾ dále popisuje, že „Hudební výchova patří v České republice k všeobecnému vzdělání. Jejím cílem je připravit žáky na osvojení si krásy a humanistického obsahu hudebních děl a na aktivní podílení se na hudebním životě. Dělí se na tři hlavní směry: na všeobecně vzdělávací hudební výchovu, na speciální hudební výchovu a hudební výchovu budoucích profesionálů. Hudební výchova má v Česku staletou tradici. Již na farních školách ve 14. století byl zpěv stejně tak povinný jako čtení, psaní a počty.

⁷ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. Str. 40. ISBN 80-7368-007-6.

⁸ Tamtéž, s. 41.

⁹ DRÁBEK, Václav. *Hudební výchova v ČR* [online]. Praha: Evropská organizace pro hudební výchovu, 2018 [cit. 2.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechcoordinatorreas.eu/obsah.htm>

Význam hudby a zpěvu zdůraznil ve svém díle světoznámý pedagog Jan Amos Komenský /1592-1670/, autor výroku "Hudba je pro nás to nejpřirozenější".

Drábek také zmiňuje Angličana doktora Charlese Burney, který ve svém cestopisu již v 18. století popsal „*Rozkvět muzikálnosti v Čechách*“. Vnímá to také v souvislosti s velkou vlnou českých hudebníků, kteří se výrazně podíleli na rozvoji evropské klasiky.

Jak uvádí Jan Budík⁽¹⁰⁾, převážně ve druhé polovině 19. století ovlivnilo pedagogiku učení německého estetika, filozofa a psychologa Johanna Friedricha Herbart, který kladl důraz především na teorii vyučování, která dávala důraz na soustavnost, ale jen s malou pozorností k osobnosti a individualitě dítěte. Nebyl to tedy podnětný přístup k rozvoji tvořivosti, myšlení ani přirozených schopností dětí.

Jarmila Lasevičová⁽¹¹⁾ dále píše, že na přelomu 19.-20. století můžeme sledovat snahu o uměleckou výchovu ve škole s tím, že se kladl důraz na estetickou složku výchovy. Mezi pedagogy a propagátory umělecké výchovy do škol patřili František Čáda, Otakar Hostinský, Konrád Pospíšil, Otakar Zich, a další. Po roce 1918, díky vzniku 1. republiky, se vedly debaty o koncepcích hudební výchovy na všech typech škol. Za zmínku jistě stojí Vladimír Helfert, který se zabýval „*Otázkami školní hudební výchovy*“. Dle něj by měla být hudební výchova součástí školské výuky. Pro děti mladšího školního věku by měl být základem zpěv, který je doplněn o elementární hudební nauku (základy dějin hudby, nauku o formách, nástrojích a estetice). Důležitými podněty pro komplexní pojetí hudební výchovy obohatili pedagogickou činnost Josef Kříčka a Ferdinand Krch. Jejich koncepce a podoba hudební výchovy ovlivnily ve 20. letech minulého století tradiční hudební výchovu tím, že se prosazoval rozvoj dětské tvůrčí fantazie, že zdrojem poznání se stala příroda (její barvy, zvuky, pohyby, rytmy). Dále byla výuka vedena formou besed, kdy každá beseda byla rozdělena na deklamaci a zpěv, dále na poslech poezie a hudby, což bylo doplněno pohybem. Jednalo se např. o říkadla a pohyb, písně s pohybem atd.). Poslech byl již spojován s názorem dětí, předcházet mu však slovní výklad, následně byl zařazován poslech. Cílem hudebního působení uvedených pedagogů bylo přirozeně rozvíjet dětskou (lidskou) osobnost, nikoliv vychovat profesionální hudebníky. V předválečném období k nám pronikaly prvky zahraničních koncepcí, které také ovlivnily hudební výchovu.

---

¹⁰ ZEZULA, Jiří, JANOVSÁ, Olga, KURKOVÁ, Libuše a BUDÍK, Jan. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-24939-6.

¹¹ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7368-007-6.

Koncepce Maxe Battkeho vnesla do hudební výchovy především rozmanitost. Prosazoval se aktivní přístup k hudbě. Hodina zpěvu byla rozdělena na cvičení hlasová, sluchová, intonační, rytmická, pamětná a syntaktická. Důraz byl kladen na jejich propojování.

Jan Budík⁽¹²⁾ také doplňuje, že k významným změnám pojetí pedagogiky, včetně hudební pedagogiky dochází v Evropě před druhou světovou válkou a zejména převážně v poválečném období. Začaly se prosazovat tvůrčí přístupy k výuce. Začínají se řešit otázky čemu, proč a jak naučit. Hledaly se metody a cesty, jak přirozeně rozvíjet schopnosti, povzbuzovat dětskou aktivitu, samostatnost a tvořivost.

V rámci reformy stojí za zmínku také Baťovské školství, kdy podle Karla Kostky⁽¹³⁾ byla Baťova reforma vzdělání součástí sociálního konceptu. Škola Baťu zajímala hlavně jako zprostředkovatel výchovných a vzdělávacích procesů, se kterými se může od raného dětství v dětech stimulovat touha po poznání, úspěších a osobním sebeprosazování, což napomáhá k utváření osobnosti dítěte. Dítě se mělo učit skrze pracovní, prožitkové a činnostní metody všechno, co mu pomůže v profesním životě. Žádal, aby se učilo cíleně, názorně, a aby si byl žák vědom toho, proč se má učit, jaký to pro něj bude mít význam. Dále si přál, aby bylo učení součástí života, tedy živé, plné smysluplnosti a propojené s děním ve společnosti, podporující představivost. Na Zlínsku se tak rozvíjelo pokusné školství s přispěním Bati, které rozšiřovalo Masarykovy pokusné diferenciované měšťanské školy jako pedagogické laboratoře, které byly nositelkami nových přístupů ke vzdělání.

V zajímavých faktech Jarmila Lasevičová⁽¹⁴⁾ upozorňuje, že v rámci 2. světové války se hudební výchova přizpůsobovala tzv. „říšské kultuře“. Důraz se kladl hlavně na vlastenecký a výchovný aspekt při zpěvu a poslechu, teoretické poznatky ustoupily do pozadí. Rozvíjel se dětský sborový zpěv a prosazovala se kolektivní školská HV. Období po válce je považováno za historický mezník v boji za obsahovou náplň a strukturu našeho československého školství. HV se stala povinným předmětem na všech typech škol a to s časovou dotací dvě hodiny v rámci vyučovacího týdne. Přetrvával výcvik uvědomělé intonace, který byl důležitý pro rozvoj hudebnosti. Postupně přicházel velký vliv sovětské pedagogiky.

---

¹² ZEZULA, Jiří, JANOVSÁ, Olga, KURKOVÁ, Libuše a BUDÍK, Jan. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-24939-6.

¹³ KOSTKA, Karel. *Tomáš Baťa a baťovské školství*. Frýdek-Místek: Alpress, 2018. ISBN 978-80-7543-663-4.

¹⁴ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7368-007-6.

Eva Kulhánková⁽¹⁵⁾ uvádí, že v našich zemích má tradici také hudebně pohybová výchova, a to dlouholetou. V minulém století tuto výchovu např. ovlivnil švýcarský hudební pedagog Jacques Dalcroze, a také již v úvodu zmíněný Orff aj.

U nás se může stále čerpat z folkloru a dostupné literatury díky sběratelům lidových písní, her, tanců, mezi které patřil např. Janáček, Erben, Bartoš, Sušil, Plicka, Zíbrt aj.

Jan Mazurek⁽¹⁶⁾ také zmiňuje Emila Jaquese Dalcrozeho, podle kterého hudební výchova obsahuje tři složky:

- rytmickou gymnastiku (prosazuje se pěstování smyslu pro rytmus, spojení s pohybem těla)
- sluchovou a intonační výchovu (není však dokonale propracována, proto se opomíjí, cvičí se pouze vnitřní sluch)
- improvizaci (není sice vedena jako požadavek pro hudební výchovu dětí, ale stává se součástí speciálního vzdělávání).

Václav Drábek⁽¹⁷⁾ k historickým souvislostem doplňuje, že ve dvacátém století se hudební výchova rozvíjela pod vlivem umělecké výchovy Lichtwara a Ruskina, dále reformní pedagogiky a díla Komenského. Už v roce 1930 zveřejnil Prof. Dr. Vladimír Helfert své dílo "*Základy hudební výchovy na všeobecně vzdělávacích školách*". Zde je vědecky zdůvodněna nutnost všeobecné hudební výchovy. Roku 1934 byla v Praze založena Společnost pro hudební výchovu. Podobné cíle dnes sledují Česká hudební společnost, Hudební mládež Česka a Unie českých pěveckých sborů, jež sjednocují milovníky hudby každého věku bez profesionálního omezení.

Rok 1953 můžeme označit jako úpadek hudební výchovy, neboť časová dotace HV byla snížena jen na 1 hodinu týdně. HV byla pouze do 7. třídy ZŠ a na SŠ byla úplně zrušena. HV se stala zcela naukovým předmětem, kdy základní složky tvořil zpěv, poslech hudby a hudební nauka. Kvůli vlivu sovětské pedagogiky byla zdůrazňována převážně ideová a výchovná stránka.⁽¹⁸⁾ Irena Kršková k tomu doplňuje (v rámci mého osobního rozhovoru s ní), že když se ale v praxi šla Sovětů na něco zeptat, tak jí odpověděli, „*proč chodíte sem, když máte Komenského?*“.

---

¹⁵ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-730-5.

¹⁶ MAZUREK, Jan. *Metoda Jaques-Dalcrozova a česká hudební výchova (1911 – 1938)*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7464-768-0.

¹⁷ DRÁBEK, Václav. *Hudební výchova v ČR* [online]. Praha: Evropská organizace pro hudební výchovu, 2018 [cit. 3.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechcoordinatorneas.eu/obsah.htm>

¹⁸ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7368-007-6.

V 60. – 70. letech k nám začaly pronikat prvky již v úvodu zmíněných zahraničních koncepcí z Německa (Orff) a Maďarska (Kodály), o těchto významných pedagogích je zmínka v dalších kapitolách v souvislosti s Irenou Krškovou i v rámci citací autorů, které v práci uvádím. V roce 1976 přichází zásadní změny v rámci dosavadního pojetí naší HV, s čímž souvisela celková reforma základního školství.

Přípravily se dvě hudebně-výchovné koncepce. Autorem první koncepce byl Ivan Poledňák a kolektiv pod tzv. „Novým pojetím hudební výchovy“. Koncepci můžeme chápat jako projekt modernizace HV ze 60. let s důrazem na tvořivé prvky. Realizačním cílem se stalo snažení o rozvoj hudebních schopností a dovedností dítěte skrze komplex pěveckých, poslechových, instrumentálních i hudebně pohybových činností.

Koncepce byla navržena v rámci tří triád, ve kterých se zohledňoval hudební vývoj dítěte v rámci příslušné vývojové etapy, čímž jsou kladeny velké nároky přímo na učitele. 1. – 3. ročník, tzv. období her, kdy je důraz na spontánnost, hravé činnosti a estetický vztah dětí k hudbě. 4. – 6. ročník, tzv. období manipulace s hudebním materiálem nazvané, „muzikantská dílna“, v rámci kterého se vytváří základní návyky ve všech hudebních činnostech a důraz je hlavně kladen na hudební aktivitu. 7. - 9. ročník, tzv. období „vhledů“ do hudby a jejich společenských funkcí, kdy vznikají základy k orientaci v hudbě.

Autorem druhé koncepce byl Ladislav Daniel v tzv. Olomouckém modelu hudební výchovy, který se zaměřuje na rozšířené vyučování hudební výchovy v ZŠ s časovou dotací tři hodiny HV a dvě hodiny sborového zpěvu týdně (do roku 1987 takto vyučována pouze v Olomouci na škole Svornosti a od roku 1987 ověřována na 14 školách v ČR, v současnosti ji nabízí přes 40 škol). Přínosem tohoto modelu je hlavně promyšlená struktura hodiny a její obsah, otevřenost vlastního pojetí HV, pestré zábavné a systematické vedení hodin, kdy žáci jsou vedeni hravou formou ke zvládnutí výchovně vzdělávacích cílů, i k vlastnímu muzicírování. Model nabízí řadu efektivních metod, a také učební pomůcky hlavně pro rytmický a intonační výcvik. Obě koncepce doposud ovlivňují současnou podobu hudební výchovy.⁽¹⁹⁾

Podle Evy Kulhánkové⁽²⁰⁾ „*předmět hudební výchova má podle osnov podněcovat, rozvíjet a kultivovat přirozenou potřebu dětí setkávat se s hudbou.*

---

¹⁹ LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. ISBN 80-7368-007-6.

²⁰ KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-730-5.

Ve shodě s hudbou se rozvíjí i pohybové dovednosti, probouzí a podporuje se umělecké citění, tvořivost, fantazie. Hudebně pohybová výchova je tedy organickou součástí systému hudebních činností a každého hudebně výchovného procesu.“

Zdeněk Šimanovský⁽²¹⁾ uvádí: „*Hudba, zpěv, pohyb a dramatické postupy k sobě neoddělitelně patří. Některé iniciační obřady u přírodních národů by nám mohly v tomto směru sloužit za vzor často diskutované polydimenzionální výchovy. Hudba, zpěv a tanec se v nich prolínají s prvky dramatickým, výtvarným a navíc i s poučením o legendách, o historii kmene; patří sem i sexuální výchova, základní poučení pro dospívající. To vše je rámováno estetickými prvky.“*

Zlatica Mátejová se Silvestrem Mašurou⁽²²⁾ poukazují na to, že „*Hudba zmírňuje strach a stimuluje ontogeneticky a fylogeneticky nejstarší struktury mozku. Může tak probudit a uvolnit prapůvodní impulzy a tvůrčí instinkty, které vedou k novým a optimálnějším způsobům chování.“*

Podle Františka Sedláka⁽²³⁾ je stálá aktuálnost a životaschopnost mnohostranných společenských aktivit dána tím, že hudba a pohyb jsou hluboce zakotveny v lidské přirozenosti. Mnohé paralely a analogie s fyzickým pohybem nacházíme v hudební kinetice. Např. hudební rytmus, kterým je pohyb ovlivňován, dává pohybu řád a zajišťuje vztahy v čase i v prostoru. Najdeme jeho původ v životních funkcích a činnostech lidského těla, jako např. v dýchání, v srdečním tepu, v chůzi a v pracovních úkonech.

Dále v jiném pramenu od Františka Sedláka⁽²⁴⁾, je smysl pro časovou artikulaci hudby a pro rytmus zakotven v biologických úkonech, v instinktivní vrstvě člověka a je svázán s adekvátní pohybovou reakcí, s psychomotorickými vlastnostmi. Hudba propojená s pracovními aktivními úkony, s pohybovými činnostmi (gymnastickými, tělocvičnými apod.) je projevem všeobecných dispozic přirozeně přístupných všem.

---

²¹ ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál, 2007. Str. 15. ISBN 978-80-7367-339-0.

²² MÁTEJOVÁ, Zlatica a MAŠURA, Silvestr. *Muzikoterapia v speciálnej a liečebnej pedagogike*. Bratislava: SPN, 1992. Str. 12.

²³ SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974. Číslo nár. bibl.: cnb000464810.

²⁴ SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN, 1988. Číslo nár. bibl.: cnb000039793.

Dle Evy Hurdové⁽²⁵⁾ rozvoj hudebních schopností dítěte v mateřské škole probíhá skrze celou řadu činností, které se provádí v průběhu dne. Řadí tam např. hudebně pohybové, pěvecké, poslechové či instrumentální činnosti. Uvádí, že s dětmi se může pracovat s malou skupinou, individuálně nebo s celou třídou. Zmiňuje, že význam mají společné činnosti učitelky a dětí, při kterých dochází k posilování vzájemných vztahů. Do MŠ podle ní mnohdy přicházejí děti s málo rozvinutými hudebními schopnosti, kdy i tyto děti, pod vlivem hudebních podnětů záhy zatouží po vlastním hudebním projevu. Také ona zmiňuje Orffovu metodu a metodu Zoltána Kodály a navíc doplňuje pana Moureau, který ji v roce 1992 seznámil s progresivní hudebně výchovnou metodou francouzského skladatele M. Martenota. Dle jejího názoru mají tyto metody společné to, že dávají dětem prostor pro vlastní aktivity a sebevyjádření.

Miloš Kodejška a Hana Váňová⁽²⁶⁾ píší, že mezi základní činnosti v MŠ má patřit poslech hudby a poslechové činnosti, které umožňují vstup hudby do dítěte a jeho psychiky. Poslech hudby a poslechové činnosti jsou důležité pro propojení s ostatními hudebními či jinými esteticko-výchovnými složkami, neboť poslech hudby vybízí děti k různým činnostem a k seberealizaci. Mohou například vyjadřovat pocity z poslechu slovem, pohybem nebo zpěvem. Děti si tak rozšiřují dosavadní hudební vědomosti, kterými vyvolávají hudební představy, jež je často přirozeně a spontánně podněcují k nápodobování výšky tónů nástrojů různými pohyby, poskoky, a také k nápodobě hry na nástroj, případně pak celkově k vlastní tvořivosti v rámci čehokoliv.

Díky novým technologiím a tomu, že jde doba velice dopředu doplňují také možnosti toho, že děti mohou tvořit již od útlého věku svou vlastní hudbu a písně a za pomoci audiovizuální techniky a kreativního učitele ji zaznamenávat, ať na dnes každému dostupný mobil, diktafon či přímo s využitím nahrávacího studia, které je již v některých inovativních ZUŠ k dispozici, jako např. v ZUŠ v Hranicích, kde vznikla také metodika práce, jak postupovat při elektronickém zpracování hudby a zvukové tvorbě.⁽²⁷⁾ Je proto možné již zachovat tvorbu a kreativitu dětí od nejuťtlejšího věku. Osobně mám nahránu první vlastní píseň mého syna, kterou zpíval ve třech letech a pravidelně jeho tvorbu (včetně jeho vlastních pohádek) nahrávám na diktafon v mobilním telefonu.

---

²⁵ HURDOVÁ, Eva. *Náměty pro hudebně pohybové činnosti v mateřské škole*. Praha: Pražské centrum vzdělávání pedagogických pracovníků, 1992. Syst. č.: VKOL 000046362.

²⁶ KODEJŠKA, Miloš a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební výchova dětí předškolního věku I*. Praha: PF UK, 1989. Číslo nár. bibl. cnb000051740.

²⁷ CHUDA, Mojmír a NOVÁK, Petr. *EZHZT Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba*. Hranice: Ústav školství z.ú., 2015. ISBN 978-80-260-8547-8.

Co se týče poslechu hudby, domnívám se, že je dobré také zařazovat již v rámci mateřských škol účast na výchovných koncertech, neboť jak uvádí Libuše Černá⁽²⁸⁾ „*Jednou z podstatných forem hudební popularizace, která má sílu člověka k hudbě motivovat, navnadit či přitáhnout a v neposlední řadě jej také edukačně ovlivnit, je výchovný koncert.*“ Proto bychom i jako součást předškolní výchovy mohli brát děti na výchovné koncerty kratšího charakteru a jim přizpůsobené, případně konající se v přírodě (v parku zámku apod.), aby mohli učitelé aktivně reagovat a s dětmi případně v pauze nerušeně odejít apod.

Vhodné je také informovat rodiče dětí z MŠ, že se např. konají předehrávky dětí ze ZUŠ, které mohou navštěvovat, a díky kterým mohou děti vidět jen o málo starší (či stejně staré děti v rámci přípravné hudební výchovy) hrající či zpívající děti a tím se motivovat k hraní či zpěvu, případně k jiným uměleckým formám. Osobně znám několik ZUŠ, které tímto způsobem již aktivně s MŠ spolupracují (ZUŠ Hranice, ZUŠ Potštát, Moravská základní umělecká škola aj.) a z mé účasti na setkání ředitelů ZUŠ v Praze v roce 2015, kde jsem prezentovala návrh nového projektu DOPOZUŠ (Dopolední vzdělávací programy v ZUŠ pro rodiče s dětmi do tří let, v rámci kterých může škola, za pomoci kvalitního učitele, směřovat a inspirovat rodiče a rozvíjet děti ještě před přípravnými třídami PHV, a tím také efektivně využít prostory v ZUŠ, které jsou většinou v dopoledních hodinách prázdné) vím, že je jich mnoho v rámci celé ČR, proto si velice vážím smysluplné práce všech ředitelů i učitelů a přátel ZUŠ.

Didaktické zásady v hudební výchově shrnuje Jiří Zezula⁽²⁹⁾ v tyto:

- Názornost – tuto považuje za nejdůležitější, neboť hudba je abstraktním uměním a dítě si osvojuje dovednosti a hudební materiál především nápodobou (nejvíce ovlivňuje příklad rodičů a učitele);
- Opakování (písni, popěveků, her i dalších hudebních činností) – považuje za prohlubování vztahu k hudbě a považuje opakování za důležitý dlouhodobý proces;
- Soustavnost a cílevědomost (plánovitá a promyšlená práce učitele);
- Individuální přístup (citlivé respektování osobnosti dítěte, v rámci jeho možností, zájmů i potřeb);

---

²⁸ ČERNÁ, Libuše. *Veřejné vystoupení po stránce historické, dramaturgické a psychologické*. Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

²⁹ ZEZULA Jiří, JANOVSÁ Olga a kol. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-24939-6.

- Aktivnost a její reprodukční (zpívání, hudební nástroje, hra, tanec), receptivní (naslouchání zpěvu a hudbě) i produkční forma (základní dětská tvořivost). Komplexnost dle něj nejlépe rozvíjí hudební schopnosti dítěte a nezbytně přispívá k harmonickému vývoji osobnosti.

1.1.1 Hudební výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání

Podle Marie Liškové⁽³⁰⁾ by mělo být snahou učitele v MŠ propojit odlišné přístupy vedení hudebních aktivit a skloubit jednotlivé činnosti hudební výchovy s principy Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV).

V rámci tradiční hudební výchovy se kladl důraz hlavně na hudební činnosti jako pohyb, poslech, zpěv, hru na instrumentální nástroje apod. Kladem bylo dodržování postupů při metodické práci. Záporům však vedení jednotlivých aktivit stálými neměnnými postupy, mnohdy bez kreativního přístupu.

Nynější systém hudební výchovy nabízí mnohem více prostoru, ale záleží na zodpovědnosti i osobnosti pedagoga dát hudebním činnostem takový prostor, jaký si právem zaslouží. Klade proto důraz na hudební a všestranné vzdělání učitele, který by měl hudební výchově v MŠ věnovat dostatek pozornosti, neboť hudební činnosti nahradit nelze.

Jan Budík⁽³¹⁾ dále uvádí, že metodika hudební výchovy řeší klíčové otázky, jak lze dětem otevřít cesty k hudbě. Odkrývá zákonitosti těchto procesů a popisuje zásady hudebně výchovné práce a jejich činností. Současně napomáhá konkretizovat funkční využívání hudebně výchovných metod a forem organizace v pestře uspořádaném výchovně vzdělávacím procesu a snaží se o jeho pedagogickou účinnost, estetickou působivost i všestrannou objektivitu ve všech kulturně vzdělávacích a hudebně estetických činnostech. Snaží se o rozvíjení hudebních schopností a dovedností dítěte, o vzbuzení jejich estetických zájmů, postojů a převážně tvořivých přístupů k hudbě. Obvykle se jedná o dva směry, které děti ovlivňují a to hudební výchova školní a plánovitě organizovaná a výchova mimoškolní, která působí na děti např. prostřednictvím hudebního prostředí v rodině, skrze masová média či dle zájmových činností dětí aj.).

---

³⁰ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Doktor Josef Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

³¹ ZEŽULA, Jiří, JANOVSÁ, Olga, KURKOVÁ, Libuše a BUDÍK Jan. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 2. vydání 1990. ISBN 80-04-24939-6.

Proto je potřeba docílit toho, aby obě výchovné cesty (hudební výchova školní a plánovitě organizovaná a výchova mimoškolní) vytvořily jednotný proces, který se bude vzájemně ovlivňovat a doplňovat. Z toho vyplývá, že mateřská škola se má neustále zajímat o to, co na dítě mimo školu působí, co dítě ovlivňuje, aby vše mohla kvalitně rozvíjet, využívat a ladit.

Jak dále uvádí Marie Lišková⁽³²⁾ „*Hudební činnosti přispívají ke kultivaci osobnosti, ke kooperaci, k týmové spolupráci, toleranci, zodpovědnosti, úctě a vzájemnému respektu. Hudba má vliv i na utváření sebedůvěry dítěte, jeho zdravého sebeprosazování, přispívá k objektivnímu hodnocení druhých. Hudební prožitky dávají prostor k vyplavování agresivních sklonů, mají katarzní a relaxační účinek. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že hudba ovlivňuje nejen fyzický, ale i psychický vývoj dětí, což naprosto přesně koresponduje s dílčími cíli jednotlivých oblastí RVP PV.*“

V rámci oficiálních webových stránek pro RVP⁽³³⁾ uvádí opět paní Lišková například, že RVP PV klade důraz na celkový rozvoj osobnosti. Jak po stránce psychické, tak i fyzické. S psychickým vývojem dítěte souvisí všechny hudební činnosti. V předškolní výchově v rámci mateřské školy je preferován zvláště zpěv a pohyb, jež vedou k uvolňování psychického pnutí a získávání pozitivního úhlu pohledu na život a na svět. Naslouchání hudbě pak napomáhá především relaxaci a zklidnění hyperaktivních dětí.

RVP PV vnímá výchovu v jejím širším kontextu. Konkrétní cílené činnosti, které s dětmi provádíme, bývají jen prostředkem pro plnění daných kompetencí stanovených v RVP.

Výchova je tak celodenním procesem, proto tvoří komplex činností, které spolu vzájemně souvisí. Vzdělávací obsah RVP PV je začleněn do pěti oblastí interakce. Patří sem oblast biologická, psychologická, interpersonální, oblast sociálně-kulturní a environmentální oblast.

---

³² LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Doktor Josef Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

³³ RVP. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV* [online]. LIŠKOVÁ, Marie. Praha: Metodický portál RVP, 2005 [cit. 1.5.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/394/hudebni-vychova-a-vzdelavaci-obsah-rvp-pv.html/>

Uvedené oblasti se navzájem propojují a v rámci vztahu k dětem odpovídají následujícím skupinám, které jsou v RVP PV v úplném znění k 1. lednu 2018⁽³⁴⁾, také podrobně popsány:

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a jeho psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Po prostudování obsahu RVP PV a hudební výchovy (dále HV) dojdeme k závěrům, že HV je zahrnuta ve všech výchovně vzdělávacích oblastech, a to i v tom případě, není-li v dané oblasti uvedena. Rozdíl je pouze v důrazu, který je na HV v jednotlivých oblastech kladen. Jedná se například o konkrétní hudební činnost jako je např. zpěv písně. V jiných případech např. ke kompetencím dospějeme zprostředkovanou cestou, jako např. v oblasti Dítě a jeho tělo.

Podle Liškové⁽³⁵⁾ např. samotný poslech hudby a s ním související problematika jako prevence sociálně patologických jevů, hudební smog aj. naplňují výchovu ke zdravému životnímu stylu v oblasti Dítě a jeho tělo aniž by na to RVP PV upozorňoval. Díky mnohostrannosti hudba nabízí velice široké pole působnosti. Hudební činnosti jako zpěv, pohyb, poslech, hra na instrumentální nástroje aj. se mezi sebou při správném vedení hudebních aktivit propojují. V následujícím textu se Lišková pokouší osvětlit, jaké hudební aktivity lze použít ke splnění výstupů, které očekáváme v rámci jednotlivých oblastí RVP PV.

Až na výjimky lze do každé oblasti zařadit všechny hudební činnosti (zpěv, pohyb, hru na nástroj i poslech). I když se většina činností v jednotlivých oblastech opakuje, pokaždé na ně můžeme nahlížet z jiného úhlu pohledu.

---

³⁴ MŠMT. *RVP PV v úplném znění k 1. lednu 2018* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 3.5.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

³⁵ LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Doktor Josef Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

Využití hudebních aktivit v rámci RVP PV⁽³⁶⁾:

1. Dítě a jeho tělo - tato vzdělávací oblast je zaměřena převážně na zdravý fyzický a psychický vývoj jedince, správný životní styl a pohybové aktivity.

- Zpěv zde využíváme ke správnému držení těla a k vedení dechu. Vedle dechových cvičení a zpívání písní se v důsledku zdravého životního stylu věnujeme i hygieně hlasové.
- Pohyb pěstujeme u dětí v rámci pohybové koordinace skrze pohybové aktivity, dbáme o kultivovaný pohyb, rozvoj motoriky a správné držení těla. Používáme hru na tělo, chůzi, běh, dětské taneční hry, improvizaci v pohybu aj. Tato oblast obsahuje všechny hudebně-pohybové činnosti.
- Poslech a poslechové aktivity v této oblasti směřují k relaxaci, proto využíváme klidné hudební ukázky.
- Hra na nástroj, kterou rozvíjíme jemnou motoriku.

2. Dítě a jeho psychika

a) Jazyk a řeč - Základní záměr této podoblasti je rozvíjení schopností řečových u dětí, a také jejich komunikativních dovedností (verbální i neverbální komunikace).

- Zpěv, při kterém je dbáno převážně na rozvíjení správné artikulace. V této oblasti například nalézáme artikulačně-rytmická cvičení, hry na ozvěnu, rozpočítávadla, melodizaci říkadel a hudební rozhovory.
- Pohyb rozvíjíme formou neverbální komunikace s využitím pohybových her na otázku a odpověď, dále používáme hry na tělo, pantomimická ztvárnění písní nebo osob v nich účinkujících.
- Poslech rozvíjíme také neverbální komunikací, přičemž lze využít malování a kreslení a při poslechu hudebních děl. Také jej propojujeme s pohybovou improvizací. Děti tady neverbálně, svým vlastním tělem vyjadřují vlastní pocity z hudby, které naslouchají.
- Hra na nástroj rozvíjí rytmické cítění. Používáme hru se slovy, hry na otázku a odpověď apod.

b) Poznávací schopnosti a funkce, myšlenkové operace, představivost a fantazie – tato druhá podoblast je zaměřena na představivost, tvořivost a s nimi související paměť dítěte.

- Zpěv zde využíváme k tvořivosti a vedeme tak děti skrze hru na otázky a odpovědi.

---

³⁶ RVP. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV* [online]. LIŠKOVÁ, Marie. Praha: Metodický portál RVP, 2005 [cit. 1.5.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/394/hudebni-vychova-a-vzdelavaci-obsah-rvp-pv.html/>

Dokončováním melodických úryvků, melodizací textů a díky písňovým textům procvičujeme paměť.

- Pohyb rozvíjíme taneční improvizací a cvičením prostorové představivosti. Paměť rozvíjíme například pohybovými hrami na ozvěnu, na zrcadlo nebo jednoduchými tanečky apod. Poslech cvičíme pro soustředěné vnímání dětí, a také pro rozvoj jejich sluchové paměti. Pro rozvoj představivosti používáme programovou hudbu a charakteristické skladbičky. Schopnosti sluchové se snažíme rozvíjet pomocí rozmanitých sluchových her.

- Hra na nástroj pěstuje v dětech představivost, fantazii i tvořivost. V rámci improvizované hry využíváme pentatonickou řadu. Paměť procvičujeme skrze jednoduché ostinátní doprovody.

c) Sebepojetí, city, vůle – jedná se o třetí podoblast se zaměřením na citovou stránku dětí, jejich sebepojetí, také na prožitky, mravní rozvoj, estetické cítění atp.

- Zpěv, kterým můžeme rozvíjet u dětí city, emoce i empatii. Tím, že dítě zažije úspěch, mu napomáháme k nabytí sebevědomí, například zlepšením vokálního projevu. Pohyb pěstujeme skrze taneční hry a rozvíjíme tak v dětech city a empatii.

- Poslech u dětí navozuje emoční prožitky, které pomáhají zprostředkovávat především silné hudebně vyjadřovací prostředky.

- Hra na nástroj pěstuje v dětech zdravé sebevědomí. Ke hře se využívají jednoduché instrumentální doprovody a rytmická improvizace.

3. Dítě a ten druhý - tato vzdělávací oblast RVP PV řeší vytváření pozitivních vztahů dítěte k sobě samému i ke svému okolí a dává důraz na společenské jednání a chování.

- Zpěv vede děti k toleranci, také spolupráci a vzájemné úctě a ke kladným vzájemným vztahům dětí. Mimo zpěvu písni užíváme také vokální hry například na ozvěnu, otázku a na odpověď. Také při dramatizaci písni dochází k pěstění vzájemných vztahů.

- Pohyb a pohybová výchova přispívá také k utváření společných vzájemných vztahů. Zde využíváme spolupráce celého kolektivu nebo dvojic dětí v rámci pohybových her a tanců (konkrétně hry taneční, hudebně pohybové, na sochy, na zrcadlo, na ozvěnu, na řetěz, a také hra na tělo).

- Hra na nástroj podporuje spolupráci a vzájemné vztahy. Důležité je využití jednoduchých instrumentálních partitur (doprovodů). Další činnosti v této oblasti jsou rytmické a melodické hry na ozvěnu, hra na otázku a odpověď aj.

4. Dítě a společnost - oblast je zaměřena na socializaci dětí, kdy je učí chápat společenské a morální hodnoty, dále je seznamuje s kulturními tradicemi našeho národa i jednotlivých regionů a na vnímání estetických hodnot.

- Zpěv zaměřujeme především na lidové písně. Děti obeznámíme s tzv. dvojhlasem lidovým. Druhý hlas zpívá paní učitelka v terciích. Ve spojitosti s výchovou k hodnotám společenským vybíráme písně s tematikou pracovní.
- Pohyb zaměřujeme na lidové tradice, kdy opět využíváme lidové hry a tance.
- Poslech také propojujeme s regionálními tradicemi a skrze vhodné hudební skladby vedeme děti k vnímání estetických hodnot.
- Hra na nástroj využívá jednoduchý lidový doprovod - takzvanou dudáckou kvintu.

5. Dítě a svět – oblast je zaměřena na seznámení dětí se základními poznatky o okolním světě. Součástí této oblasti je také výchova k zodpovědnému chování dětí k přírodě, k životnímu prostředí a k tomu seznamovat se s problematikou ekologie.

- Zpěv je tematicky zaměřen na písně etnických skupin (romské písně nebo cizích národů), ale je třeba si dát pozor na to, aby texty nebyly příliš jednoduché, příhodné jsou např. indiánské písně a popěvky. V rámci ekologické tematiky jsou vybrány písně s přírodními náměty.
- Pohyb je zaměřený na improvizaci vycházející z tanců přírodních národů.
- Poslech je zaměřen na úryvky etnické hudby.
- Hra na nástroj se věnuje doprovodům, a také improvizaci v čínské pentatonice.

Výše uvedená charakteristika měla snahu osvětlit jednotlivé hudební činnosti ve vztahu ke vzdělávacím oblastem RVP. Jisté je, že hudebních činností můžeme najít více. Ve zmíněném přehledu šlo ale hlavně o to, podnitit tvořivost učitelů a ukázat cestu, jakou lze při práci s předškolními dětmi vybrat.

Jak popisuje Vlasta Košťálová⁽³⁷⁾, hudbu lze využít i k poznávacímu (kognitivnímu) učení. V rámci složek inteligence podle Gardnerovy teorie mnohočetné inteligence se také objevuje hudební typ inteligence. Můžeme to chápat tak, že dítě, které nejsilněji vnímá svět a zpracovávání informací o něm prostřednictvím řeči hudby, se nejefektivněji učí prostřednictvím hudební aktivity. Což poukazuje na velmi smysluplné dětem zprostředkovat nové poznatky v rytmických textech, písních nebo instrumentálních skladbách. Pak můžeme mluvit o didaktické písni v užším smyslu slova.

---

³⁷ KOŠŤÁLOVÁ, Vlasta, 2006. Proměna hudební výchovy. *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha: Portál. **12**(2), 6-7. ISSN 1210-7506.

Intelektová složka učení popsaná v textu je zdůrazněná hudebními prvky, mezi které patří melodie, rytmus, dynamika, tempo, barva, harmonie aj.

Protože jsou ale ve třídě také děti s ostatními typy inteligence, tak Howard Gardner⁽³⁸⁾ doporučuje pozorovat pravidelné střídání činností všech pěti typů jeho teorie inteligence, mezi které patří verbální, logicko-matematická, kinestetická, prostorová a muzikální inteligence. Intrapersonální i interpersonální typ inteligence se ukáže v charakteru činnosti (samostatná nebo kooperativní zaměstnání).

Vlasta Košťálová⁽³⁹⁾ doplňuje, že Gardnerova teorie je doporučována pro naplánované činnosti tak, abychom se vyhýbali jednostrannosti. Je možné jeho teorii propojit se vzdělávacími oblastmi RVP PV. Využitím zmíněného principu při vytváření tematických bloků je tak možno pokrýt všechny vzdělávací oblasti při dodržení všestrannosti z hlediska střídání činností různých charakterů a odlišných stylů učení a výuky. Jsou oprávněné obavy, že by mohlo být pro hudbu ve škole opuštění tradičních výchovných složek a předmětů výuky ohrožující. Bylo by však dobré, aby to bylo naopak a RVP i ŠVP, situační plánování, tematické celky, projekty, aj. bylo výzvou pro hledání nového místa a smysluplnosti hudebních aktivit ve výchově a vzdělávání, což je také výzva ke změně pedagogického smýšlení. Hudba by proto v tomto duchu měla zaznívat v přirozených situacích každého dne a díky přirozené potřebě v rámci celostního učení a vnímání světa.

Což tím pádem klade nové nároky na pedagogy, neboť znalosti a dovednosti učit sebe i druhé nekončí u didaktiky, ale pokračují dál k metodice projektového vyučování a k muzikoterapeutickým principům práce s hudbou.

Stávající proměny MŠ i ZŠ ukazují na důležitost zacházení s hudbou programově, odborně, vědomě, citlivě, a přitom všem s láskou a s radostí. Když přijmeme přítomné změny v našich školách jako výzvy, pak se nemusíme o hudbu strachovat.

---

³⁸ GARDNER, Howard. *Dimenze myšlení* [Frames of Mind]. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-279-3.

³⁹ KOŠTÁLOVÁ, Vlasta, 2006. Proměna hudební výchovy. *Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha: Portál. **12**(2), 6-7. ISSN 1210-7506.

1.2 Hudební nauka v předškolní výchově

Jak uvádí Rafaela Drgáčová a Hana Chvátilová⁽⁴⁰⁾, kultura a umění tvoří v historii lidstva neoddelitelnou součást lidské existence i života. Člověk se tímto také odlišuje od jiných živých tvorů této Země, neboť člověk má schopnost vytvářet a vnímat kulturu a umění. Rozvoj zmíněných schopností může v dostatečné míře umocnit předmět Hudební nauka. Předmět hudební nauka, tím, jak je komplexní, umožňuje svým širokým záběrem efektivně postihnout nároky, které jsou kladeny podle tzv. Lisabonské strategie z roku 2000 pod záštitou Evropské unie, na děti mateřských i základních škol v 21. století a na to, jak je vybavit potřebnými praktickými dovednostmi a důležitými hudebně - teoretickými znalostmi.

Souhlasím s Danou Hažmukovou⁽⁴¹⁾, která ve své práci uvádí „*Wenn ein Kind mit Gegenständen manipuliert, es nimmt sie in die Hände, es gestaltet sie um, es probiert etwas Neues, es denkt über eine eigene originelle Art der Realitätsdarstellung nach, wenn es nach dem Anhören der erzählten Geschichte mit anderen Kindern ein Lied singt oder versucht alleine ein Bild zu malen, aufzukleben und auszuschneiden, dann tritt die Kunst in sein Bewusstsein ungezwungen fast spontan ein.*“, což volně překládám a chápu tak, že navazuje na Komenského, neboť popisuje, že když dítě manipuluje s předměty, vezme je do rukou, mění je (skládá, pracuje s nimi, upravuje je), snaží se o něco nového, přemýšlí o svém originálním způsobu, jak prezentovat realitu, a když např. zpívá píseň poté, co poslouchá vyprávěný příběh s jinými dětmi nebo snaží se malovat, stříhat, vytvářet obraz či koláž, pak umění vstoupí do dětského vědomí téměř spontánně.

Dagmar Lisá⁽⁴²⁾ například píše o tom, že ten, kdo v posledních letech učil menší děti hudební nauku, především jako hromadný předmět ví velice dobře, co vše učitelům předmětu hudební nauky chybí k realizaci skutečně efektivní výuky.

Proto díky pomůckám Ireny Krškové pro hudební nauku (dále HN), může dítě HN prožít hravou a zábavnou formou, ohmatat si ji díky konkrétním smysluplným materiálům, pochopit ji tedy skrze smysly a názornost.

---

⁴⁰ NIDV. *Hudební nauka, základní přehled pedagogických témat*. Publikace v rámci investice do rozvoje vzdělání [online]. DRGÁČOVÁ Rafaela a CHVÁTILOVÁ Hana. Praha: NIDV, 2013 [cit. 5.5.2018]. Dostupné v pdf z: http://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Materialy.rar

⁴¹ HAŽMUKOVÁ, Dana. *Musikalische Früherziehung in Tschechien*. Strasskirchen: 1998, Seite 18. Magisterarbeit. Universität Passau, Deutschland.

⁴² LISÁ, Dagmar. *Hudební nauka pro malé i větší muzikanty 1. díl*. Praha: Editio Bärenreiter. 2001. ISBN 80-86385-20-5.

Tím si může zafixovat a zautomatizovat potřebné základy HN, které následně využívá v průběhu dalšího vzdělávání a života. Mnoho dospělých i mladých lidí, se kterými jsem se bavila ohledně toho, jak je bavila hudební nauka, mi odpovědělo, že ji nesnášeli, protože se museli učit věci z paměti a pořád psali zvukové diktáty apod. Naopak mnozí žáci Ireny Krškové uvádí, že je hudební nauka bavila, protože byla plná hry na tělo, chození po notách, práci s magnetickými tabulemi apod., jak je zdokumentováno např. ve výzkumu Miroslava Smrčky.⁽⁴³⁾

Jak dále doplňují Drgáčová a Chvátilová⁽⁴⁴⁾, hudební nauka se proto stala nezastupitelnou součástí vzdělání jednotlivých dětí, žáků a studentů, a také podporou soustavnosti přes MŠ, základní umělecké školy, konzervatoře, až po vysokoškolská studia na AMU. V tomto se můžeme pochlubit výjimečností našeho českého, dříve československého uměleckého vzdělávání v rámci Evropy. Je potřeba být si toho vědomi a navazovat na odkaz českých hudebních i pedagogických tradic a neustále rozvíjet nové kreativní přístupy pro naše žáky, na jejich cestě za hudbou. Vzdělávací proces jako takový, je v předmětu hudební nauky svázán s tzv. „činnostním pojmáním hudebně výchovné práce“. Základem výchovně vzdělávacího přístupu, který by měl ovlivňovat všechny postupně získané hudebně – teoretické poznatky, je uvědomění, že vývoj celého lidstva spočívá ve tvořivosti (jsme tvorové) a je zásadním inovačně kreativním motorem lidského prožívání a poznání. Nabízí se otázka, jak zúročit nám přirozeně danou lidskou zvědavost a kreativitu a „ukázat“ ji v komplexní penzum vědomostí a znalostí, do kterých např. řadíme hudební pojmy, vztahy, dějiny hudby apod., které by si naše děti a žáci mohli odnést do života.

1.2.1 Možnosti hudebně teoretického rozvoje u dětí předškolního věku

Na úvod této podkapitoly bych opět ráda zmínila Komenského, neboť jak pravil „*Muzika nejpřirozenější nám jest*“.⁽⁴⁵⁾ Jako pedagog se formoval v prostředí Jednoty bratrské, kdy výchovná a vzdělávací práce vycházela z celoživotního principu vzdělávání všech lidí bez rozdílů, který byl rozvíjen jednak vychovatelskou péčí v rodině (rodiče, prarodiče, aj.).

---

⁴³ SMRČKA, Miroslav. *Tvorba hudebních pomůcek pro rozvoj klíčových hudebních schopností*. Praha: 1995. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Katedra hudební výchovy.

⁴⁴ NIDV. *Hudební nauka, základní přehled pedagogických témat*. Publikace v rámci investice do rozvoje vzdělání [online]. DRGÁČOVÁ Rafaela a CHVÁTILOVÁ Hana. Praha: NIDV, 2013 [cit. 5.5.2018]. Dostupné v pdf z: http://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Materialy.rar

⁴⁵ KOMENSKÝ, Jan, Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Academia, 2007, str. 23. ISBN 978-80-200-1451-1.

A dále vyučováním na úrovni středního školství i budováním základů vyššího školství. Ráz bratrských škol byl národní s celou řadou progresivních tendencí.

Jak uvedla Magdalena Můčková⁽⁴⁶⁾, těžištěm Komenského koncepce hudební výchovy a nauky byla předškolní a školní hudební výchova, v níž jsou zrovnoprávněné obě dnes používané složky, **aktivní a receptivní hudební výchova a nauka**. Cenným prvkem byla komplexnost hudební výchovy a nauky, vazby na mluvený projev, pohybovou výchovu s důrazem na kreativitu a přirozený rozvoj dětské osobnosti (16. stol.).

„Nejpřednější stráž lidského pokolení v kolébce jest, protože na začátku záleží všecko, k dobrému i zlému. Kam jak co jíti začne, tam také jde, za hlavou tělo, za ojem vůz. Nejsnáze jest začít na počátku, jinde těžko. Celý náš život pod sluncem je školou boží, ve které se vždy vyskytne, čemu bychom se učili. Konce vědění není lidem dopřáno. My žijeme mezi začátkem a koncem učíce se a vyučujícíe buď více anebo lépe, prospívát však, co je to jiného než překonávat nevědomost, omyly a chyby. Kdykoliv je nám dopřáno nějakou tmou překonat, je třeba vzdávat díky Bohu a v jeho světle se veselít.“⁽⁴⁷⁾

Komenský doporučuje už v prvním roce věku dítěte zpěv zejména ve spojení s kolébáním a konejšením. *„V druhém roce muzika zevnitřní již také dětem libá býti začíná, zpívání, hudební, helekání, břinkání, zvonění, hodin bití, hraní na stroje muzické. Proto jim toho mírně dodávati, aby k melodii a harmonii uši i mysli jejich zvykali.“*⁽⁴⁸⁾

Ve věku od 4 do 6 let se v jeho Informatoriu školy mateřské počítá již s vlastním zpěvem dítěte, i s počátky hry na hudební nástroj, přitom hudební nástroj má nejprve spíše povahu hudební hračky, později je tu bubínek, píšťalka a housličky, jejichž prostřednictvím si děti budují od mládí speciální nástrojové dovednosti *„aby sobě pískati, břinkati, drndati a tím sluch k rozličným hlaholům oblomovati i v něčem následovati zvykali.“*⁽⁴⁹⁾

Od pěti let je již čas ke zpěvu kratičkových duchovních písní i dětských popěvků tím způsobem, že dítě nejdříve zvládne častým opakováním jeden verš, postupně připojuje další, až do rozsahu celé písničky.

---

⁴⁶ MŮČKOVÁ, Magdalena. Folklorní notování aneb Lidové hraní a zpívání z Moravy a Slezska. *Český rozhlas* [online]. 2018 [cit. 06.04.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/zaznamy/dvojka/#/2018-04-01>.

⁴⁷ KOMENSKÝ, Jan, Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Academia, 2007, str. 46. ISBN 978-80-200-1451-1.

⁴⁸ Tamtéž, str. 50.

⁴⁹ Tamtéž, str. 50.

Některými svými myšlenkami o předškolní hudební výchově Komenský zřetelně předstihl svoji dobu. A teprve mnohem později se o její řešení s menším či větším úspěchem pokoušela novější hudební pedagogika. Např. výchova rytmického citění dětí pomocí říkadél a snadných hudebních nástrojů, ty Komenský doporučuje dětem přímo do rukou, aby se aktivně účastnily hudebního vyučování. Ta má velmi blízko k novodobému systému Orffova Schulwerk. Rovněž tak představa, aby se dítě harmonicky rozvíjelo nejen poslechem a zpěvem, ale i aktivní instrumentální činností, je zcela v souladu s dnešní koncepcí aktivní a receptivní hudební výchovy. A konečně idea hudební hry, která na některých místech v textu probleskuje, umožňuje uplatnit se i těm dětem, které mají menší vrozené předpoklady.

Další Komenského⁽⁵⁰⁾ spis *Velká didaktika* (*Didaktika Magna*) navrhuje systém hudební výchovy a nauky, v němž by se postupovalo od jednoduchého ke složitějšímu, od známého k neznámému a vždy navazuje na poznatky z předchozího stupně, tedy princip přirozenosti, názornosti a postupného zvládnutí učiva.

Je pozitivní, že paní Ireně Krškové, absolventce Orffovy školy přímo s mistrem Carlem Orffem, se podařilo realizovat některé, pro dnešní dobu velice přínosné náměty tak, aby odpovídaly duchu Komenského i dnešnímu trendu hudebně výchovné a naučné práce na školách. Irena Kršková u Orffa byla v roce 1966 a to zde již přednášel svou intonační metodu docent olomoucké univerzity Ladislav Daniel. Petr Eben a Ilja Hurník, kteří transponovali Orffův Schulwerk do češtiny a české hudby, tam byli až rok po Ireně Krškové, tedy v roce 1967.

Jak Irena Kršková⁽⁵¹⁾ z vlastní zkušenosti v její metodice doplňuje, Orff, vynálezce dětského instrumentáře, provokoval svou hrou na tělo především improvizací od rytmizace a melodizace různých říkadél a písní až po vytvoření celého dramatického výstupu ve formě opery s improvizovaným doprovodem na jeho instrumentář. Byly to různé xylofony od sopránového až po basový z mahagonového dřeva, zvonkohry, metalofony a perkusy. Výuka byla od 7 hodin ráno do 22 hodin večer od pondělí do neděle v poledne. Začínalo se hned ráno uvolněním celého těla pro tvořivou práci, kdy se všichni ladně pohybovali po prostoru, pouze za zvuku bubínku.

---

⁵⁰ KOMENSKÝ, Jan, Amos. *Didaktika velká* [Didaktika magna]. Překlad Augustin Krejčí. Brno: Komenium, 1948, 3. vydání.

⁵¹ KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Irena Kršková, 1983 – 2007. Str. 32. Vlastní vydání.

„Elementární hudba není nikdy hudba sama: je spjata s pohybem, tancem a řečí, je to hudba, již musí každý dělat sám, do níž je zapojen ne jako posluchač, ale jako spoluhráč. Předchází vědomé tvoření, nezná velké formy ani architekturu, přináší řadové a rondové normy a ostinata. Elementární hudba je zemitá, přirozená, tělesná, pro každého naučitelná a zažitelná, dítěti přiměřená.“ citují Carla Orffa Ilja Hurník a Petr Eben⁽⁵²⁾ v České Orffově škole, *„V elementární hudbě jsou zahrnuty „prasíly a praformy“, které jsou latentně přítomny v každém.“*

V tom je i humanistické poslání Orffova díla, které tak navazuje na humanismus Komenského a Montessori. Nejnovější pomůcky Ireny Krškové jsou inspirovány Montessori metodou, proto bych ráda jako součást této kapitoly uvedla informace, které považuji za důležité, a které ovlivnily také metodiku Ireny Krškové.

Jak uvádí Maria Montessori⁽⁵³⁾ v knize Absorbující mysl: *„Nejprve je nutno si uvědomit, že mysl dítěte dokáže absorbovat vědomosti. Říkáme absorbovat, abychom zdůraznili, že jde o samovolný, vůli neovlivňovaný proces. Dítě se učí, aniž by se do toho nutilo nebo o tom vůbec vědělo. To je zřejmé už při celkem povrchním pozorování. Každé dítě se například snadno a bezchybně naučí jazyk, zatímco pro dospělé je učení se jazyku nesmírně obtížným úkolem. I bez přídavných jmen, sloves a příslovcí v podstatě dokonale.“*

Montessori dále v tomto pramenu uvádí, že rozvoj řeči a jazyka je u dítěte velice zajímavou oblastí, kterou stojí za to studovat a ti, kteří se tím zabývali či zabývají, souhlasí, že používání slov, především jmen a názvů, které tvoří základní kameny jazyka, se objeví ve zcela pravé chvíli, jako by to spouštěl přesný časoměřič zabudovaný v dítěti. Tak je to i s vnímáním zvuků a rozvíjením hudebnosti. Když necháme dítě řídit se programem důmyslně sestaveným samotnou přírodou, pochopíme, že je to spolehlivější, než v organizované klasické škole. Když tedy dítěti umožníme naslouchat vnitřnímu vedení, připravíme prostředí pro jeho rozvoj a vzdělávání tak, aby se mohlo rozvíjet v souladu s vnitřním vedením, jsme svědky, že se dítě samo naučilo, díky senzitivním fázím (viz **Příloha 1 – Senzitivní fáze dítěte od narození do 6 let**), které následovalo, bez námahy být zodpovědné a samostatné v sebeobsluze a péči o sebe, psát, číst, počítat, hrát na hudební nástroj, pečovat o pomůcky, rostliny a prostředí v MŠ, a to vše již mezi 4-6 lety.

---

⁵² HURNÍK, Ilja a EBEN, Petr. *Česká Orffova škola*. Praha: Editio Supraphon, 1982, str. 5.

⁵³ MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl, vývoj a výchova dítěte od narození do šesti let*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 2003, str. 12. ISBN 80-86189-02-3.

Dítě přirozeně respektuje pravidla, která mu dávají bezpečí toho, že ví, co může v prostředí MŠ očekávat a to mu přináší svobodu vybrat si svou činnost v souladu se sebou.

Např. již ve dvou letech dítě dokáže rozpoznat všechny osoby i předměty ve svém okolí. Když pochopíme, o jak velký rozsah informací se jedná, připustíme, že dítě podává v oblasti sebe utváření opravdu ohromné výsledky a výkony. Vše, čím v samotném jádru jsme, bylo vytvořeno malým dítětem, kterým jsme byli první dva roky našeho života. Dítě se naučí poznávat a chápat své okolí, a také se mu v zájmu přežití přizpůsobuje, ale navíc, aniž by mu v tom učitelé mohli nějak pomoci, začíná formovat tak složité mentální útvary, jakými jsou inteligence, víra nebo základy národnostního a sociálního cítění. Je to tak, jako by matka příroda chránila každé dítě před racionalitou světa dospělých a umožňovala přístup jen onomu vnitřnímu učiteli. Ten může dítěti vdechnout opravdové lidství a pomáhá mu vystavět základy mentálních struktur dříve, než by je mohli přetvářet dospělí podle vlastní logiky.

"Ve věku tří let už má dítě položeny základy své lidské osobnosti, a teprve tehdy začíná potřebovat pomoc školských zařízení. V té době však už dosáhlo tak velkých vývojových úspěchů, že o tříletém školáčkovi můžeme klidně říci, že je to malý člověk. Psychologové často potvrzují, že kdybychom chtěli v dospělosti zopakovat pokrok dosažený dítětem za tři roky, budeme k tomu potřebovat přibližně šedesát let. Právě slova těchto psychologů dokazují, že ve třech letech je dítě již celým člověkem. A to přitom ještě zdaleka nevyčerpalo všechny možnosti nabízené jeho zvláštní schopností psychicky absorbovat své okolí."⁽⁵⁴⁾

Montessori v dětských domech (Casa dei Bambini) připravila pro děti takové prostředí, že všudypřítomná kulturnost a tedy i hudebnost a muzikálnost mohla být vnímána a asimilována přímo v okolí daného prostředí, bez potřeby nějaké přímé instruktáže. Děti, které zde docházely, byly z nejskromnějších sociálních poměrů. Většina rodičů byla negramotných. Přesto se děti naučily číst a psát, než dosáhly pátého roku věku, a to bez potřeby formální výuky, díky smysluplně připravenému prostředí a pomůckám, které doktorka Montessori připravila na základě pozorování dětí. Když se pak děti různí návštěvníci ptali: "*Kdo tě naučil psát?*", odpovídali udiveně: "*Mě naučil? Nikdo mě nic neučil!*"

V té době, téměř před sto lety, to některým připadalo jako zázrak, aby děti ve věku čtyř a půl let psaly, a navíc přitom vůbec neměly pocit, že by je někdo vyučoval. Není smutné, že mnohým to připadá jako zázrak i v dnešní době?

---

⁵⁴ MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl, vývoj a výchova dítěte od narození do šesti let*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 2003, str. 13. ISBN 80-86189-02-3.

Dokonce jsem se na několika seminářích, které jsem absolvovala s klasickými učiteli z MŠ a ZŠ setkala s názorem, že to není dobré nechat děti takto se přirozeně rozvinout již v MŠ, protože pak nedávají pozor v první třídě ZŠ a nemají je co učit, a děti pak zlobí. Nabízí se tedy otázka, chceme děti rozvíjet, nebo brzdit? Věřím, že většina z nás chce děti rozvíjet, a to klade obrovské nároky na nás učitele, na to neustále se zdokonalovat v profesních i lidských vlastnostech a dovednostech, mít optimálně zahraniční zkušenosti a srovnání, abychom si byli plně vědomi naší zodpovědné práce. Neboť v Montessori MŠ (3-6 let) dle světových norem AMI, je dětem představeno cca 350 prezentací⁽⁵⁵⁾ pro jejich všeobecný rozvoj v souladu s jejich senzitivními obdobími (v mezinárodní Montessori ZŠ (6-12 let) učitel potřebuje ovládat dokonce cca 1.500 prezentací, ze kterých si děti mohou zažít, prožít a tím zapamatovat souvislosti v rámci všech oborů (jazyk, matematika, praktický život, kosmická výchova – zeměpis, dějepis, biologie, zoologie, botanika, hudební výchova, fyzika, chemie, ...) a neustále objevovat a rozvíjet to, co cítí, že je zajímavá, a to i díky Komenského výše zmíněnému – od konkrétního k abstraktnímu aj.). Jak také bylo uvedeno v rámci Mezinárodního Montessori kongresu v Praze, na přednášce americké pedagožky Mary Ellen Maunz⁽⁵⁶⁾, paralely Komenského a Montessori jsou shodné v důležitých jedenácti principech. Montessori proto zásadně navazuje na Komenského a uvádí jeho teoretická východiska do praxe. Pro zajímavost také uvádím, že předci doktorky Montessori pochází z našich zemí, což se dozvěděla Rostya Gordon Smith⁽⁵⁷⁾ (zakladatelka hnutí MINERVA 21 v ČR, navazující tak na Elišku Krásnohorskou, která založila první dívčí gymnázium Minerva) při jejím pobytu v Indii, kde Montessori dlouhou dobu působila, viz informace níže.

V tisku se tedy již tehdy, před téměř sto lety, objevovaly zprávy o "*spontánně získávané kulturnosti*". Psychologové chtěli zjistit, čím se děti chodící k Montessori lišily od běžné populace. Dokonce i Montessori s psychology a neurology si nějakou dobu lámali hlavu, co se skutečně děje. Opakovaná zkušenost však jasně ukázala, že děti jsou nadány zvláštní schopností absorbovat kulturu a vše kolem nich. Montessori si tak řekla, že když vzdělání v rámci jazyka mohlo být získáváno bez námahy, pak může dětem nabídnout i jeho další složky, včetně hudební.

---

⁵⁵ HUGHES, Steven. *Vzdělání pro život: Pohled na Montessori vzdělávání z hlediska neurovědy*. Brno: 10.3.2018, str. 31. Dostupné z: <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/hughes-steve-brno-education-for-life/>

⁵⁶ MAUNZ, Mary, Ellen. *Exploring parallels in thought - John Amos Comenius and Maria Montessori*. Praha: Kongress AMI, 2017. Osobní svolení od Mary Maunz k použití prezentace i videozáznamu, který jsem zajistila. Dostupné z: <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/paralely-komenskeho-a-montessori/>

⁵⁷ GORDON SMITH, Rostya. *MINERVA 21* [online], 2018 [cit. 16.5.2018]. Informace o Montessori načerpána z osobního rozhovoru v roce 2016 v Ostravě. Dostupné z <http://www.minerva21.net/o-nas/>

A skutečně - brzy se stala svědkem toho, jak děti vstřebávají mnohem více než jen čtení a psaní. Učily se botaniku, zoologii, matematiku, zeměpis i hudební výchovu, a to vše se stejnou lehkostí, vše jakoby samo sebou a bez námahy do věku šesti let.

Tím přesvědčila sebe i ty, kteří vnímali děti, že vzdělávání není něco, co dělá učitel, ale že je to přirozený proces, který probíhá samovolně v každé lidské bytosti, v každém dítěti - člověku.

Podstatou tedy není jen naslouchání slovům, ale především praktická zkušenost, kterou dítě získává při aktivním působení na své okolí. Úkolem učitele není tedy mluvit, ale promýšlet a připravovat takový sled motivačních prvků, který děti vede ke spontánnímu vstřebávání vědomostí a osvojování dovedností ve speciálním, pro ně připraveném prostředí a to i v rámci hudební výchovy a nauky.

Původně experimentální výuka podložená metodou Montessori byla prováděna v různých zemích po mnoho desetiletí. Dnes je nejpoužívanější metodou na světě, ověřenou úspěšnými absolventy, kteří jsou i v hudebních a uměleckých oborech. Aktuálně právě probíhá 25 letý výzkum, který porovnává inteligenční i emoční výsledky u dětí z klasických a mezinárodních Montessori škol, na kterých spolupracuje také Steven Hughes⁽⁵⁸⁾, neurolog a pedagog původem z Michiganské univerzity. Některé výsledky výzkumů z odborných publikací jsou dostupné již nyní v rámci odkazu, který sdílel s účastníky jeho přednášky v Brně, které jsem se osobně účastnila v roce 2015.

Jako zajímavou historicky-politicko-kulturní informaci doplňuji, že jejich výsledků si všiml také diktátor Mussolini a Montessori systém původně podporoval, neboť obdivoval klid a soustředěnost dětí, jejich disciplinovanost v rámci úklidu pomůcek i péče o své prostředí. Když však zjistil, že děti díky této disciplíně mají v sobě přirozenou svobodu volby pomůcek a toho, co chtějí rozvíjet a co je naplňuje, mají v sobě i přirozenost respektu, spolupráce a míru, odmítaly tedy vzít zbraň a zabíjet, proto nakonec nařídil všechny materiály spálit a Montessori z Itálie vyhnal. Stejně tak v Německu Hitler všechny materiály spálil. Montessori tehdy odcestovala do Anglie, kde se na mezinárodním jednání u oválného stolu setkala s Mahátmou Gándhím, který ji požádal, aby s ním odjela do Indie a pomohla dětem z ulic. Pozvání přijala a pokračovala ve své významné práci a školila učitele z celého světa.

---

⁵⁸ HUGHES, Steve. *Prezentace o vývoji mozku a srovnání klasických a Montessori škol*. Dostupné z: <https://drive.google.com/drive/folders/0B7oo2jOT1A45QkFPQVU5eWQwSG8>

Proto, když propojíme Komenského i Montessori poznatky z vývoje dítěte a to i ty hudební, kterými se nyní zabýváme, a na které navazuje ve svém díle Irena Kršková, která má přímo některé pomůcky pojmenovány pro Montessori MŠ, je nám jasné, že rozvoj hudebnosti je také nejdůležitější v období od početí do 3 let, neboť z vlastní zkušenosti, z hudební rodiny mohu potvrdit, že neteře jsou muzikální od malička díky tomu, že švagrová, každý den hrála na housle celé těhotenství. Dokonce vnímala, že už od narození měla jedna z neteří ručičky tak, jako by chtěla hrát na housle a dnes již v dětském věku hraje jako virtuóz. I moje maminka potvrdila, že bratrům i mně hodně zpívala, už když jsme byli v jejím bříšku, což také významně ovlivnilo naše další směřování v životě.

Můj názor potvrzuje také Gembris Heiner⁵⁹, který uvádí *„Die Entwicklung neuer Technologien (Ultraschalldiagnostik, Computer, Videotechnik) und Methoden (Habituerungs- und Präferenzparadigma) hat wesentlich dazu beigetragen, daß das Lebensalter, das der experimentellen Erforschung des Kindesalters zugänglich ist, sehr deutlich reduziert werden konnte. Musikalische Fähigkeiten können bereits pränatal und in den ersten Lebensmonaten mit recht hoher Zuverlässigkeit studiert werden. Die vorliegenden Ergebnisse zeigen beispielsweise, daß musikalische Wahrnehmungen, Erfahrungen und Lernprozesse bereits vor der Geburt beginnen (zusammenfassend dazu Lecanuet 1996). Schon im Alter von wenigen Monaten können Säuglinge z.B. unterschiedlich auf verschiedene Musik reagieren (Lopez 1991). Sie erkennen unterschiedliche melodische Konturen und Rhythmen. Sie sind in der Lage, Melodietranspositionen in andere Tonarten wahrzunehmen. Andere Experimente (Trehub, Thorpe & Trainor 1990) haben ergeben, daß Säuglinge von weniger als einem Jahr bereits musikalische Präferenzen haben: Sie konnten zwischen einer dreiklangsmelodischen Tonfolge (h-d-g-e-c) und einer konturgleichen, aber nicht dreiklangsmelodischen (c-fis-h-f-cis) Melodie unterscheiden und zeigten eine deutliche Präferenz für die tonale, dreiklangsmelodische Melodie.“* Můj volný překlad hovoří o tom, že díky vývoji nových technologií (ultrazvuková diagnostika, počítače, video technika) a metod můžeme jasně zkoumat dítě. Díky těmto technologiím bylo potvrzeno, že hudební schopnosti již mohou být prenatální, a že je můžeme studovat již v prvních měsících života s poměrně vysokou spolehlivostí.

---

⁵⁹ GEMBRIS, Heiner. *Zum Stand der Erforschung musikalischer Begabung und Entwicklung am Ende des 20. Jahrhunderts. Ergebnisse - Fragen – Perspektiven*. Schoenebeck, Mechthild von [Hrsg.]: *Entwicklung und Sozialisation aus musikpädagogischer Perspektive*. Essen: Die Blaue Eule 1998, S. 9-26. (Musikpädagogische Forschung; 19) Dostupné online: https://www.pedocs.de/volltexte/2014/9194/pdf/AMPF_1998_Band_19_Gembris_Zum_Stand_der_Erforschung.pdf

Dosavadní výsledky ukazují například, že hudební vnímání, zkušenosti a procesy učení začínají před narozením (v souhrnu Lecanuet 1996). Dokonce i ve věku několika měsíců mohou kojenci např. reagovat odlišně na jinou hudbu (Lopez 1991). Rozpoznávají různé melodické kontury a rytmy. Jsou schopni vnímat melodické transpozice do jiných klíčů. Jiné experimenty (Trehub, Thorpe & Trainor 1990) ukázaly, že kojenci mají hudební preference méně než rok: mohli si vybrat mezi třítónovou melodickou sekvencí (h-d-g-e-c), ale nerozlišovali melodickou třítónovou (c-fis-h-f-cis) melodii a projevíli jasnou preferenci melodické tónové melodie.

Souhlasím také s názorem Jana Mühlfeita⁽⁶⁰⁾, že každé dítě je genius, jen se musí zjistit v čem a pomoci dítěti se přirozeně s radostí rozvíjet.

Když jsme si tohoto vědomi, veškerá soutěživost a závist jde stranou ve prospěch podpory talentů a pomoci každému dítěti nalézt jeho potenciál nejpozději v období ZŠ, u mnoha dětí je to patrné již v MŠ. Proto to, co pomůžeme rozvinout do šesti let, to už má dítě navždy = zadarmo, bez drilu, bez stresu, radostně a automaticky, včetně rozvoje hudebního talentu, na čemž může dítě stavět v dalším rozvoji a studiu. Jak jsme se mohli poučit z dob osvětlení, u těch, kterým se daly možnosti plně se rozvinout, jsme mohli vnímat všestrannost s tím, že si poté mohli vybrat pro svůj život to, co je nejvíce naplňovalo, a to je i úkolem a posláním nás učitelů – průvodců. Pomoci dětem nalézt jejich potenciál a to, co je bude naplňovat, aby žily spokojený zodpovědný život v hojnosti materiální i duchovní.

V rámci Národního institutu pro další vzdělávání (dále NIDV) můžeme také nalézt tradiční i nové metody práce v hodině. Metody jsou cesty k něčemu, postupy k určitému konkrétnímu cíli.

Rafaela Drgáčová s Hanou Chvátílovou⁽⁶¹⁾ popisují, že metody jsou např. i různé způsoby práce učitele se žáky. V minulosti převládaly převážně metody slovní. Následně přibývalo metod s konkrétním učebním předmětem, jednalo se také o metody praktické a názorné.

---

⁶⁰ MÜHLFEIT, Jan. Každé dítě je génius, jen se musí zjistit v čem. *Czech&Slovak Leaders* [online]. Praha, 2018 [cit. 12.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechleaders.com/cesky-jan-muhlfeit/kazde-dite-je-genius-jen-se-musi-zjistit-v-čem>

⁶¹ NIDV. *Hudební nauka, základní přehled pedagogických témat*. Publikace v rámci investice do rozvoje vzdělání [online]. DRGÁČOVÁ Rafaela a CHVÁTÍLOVÁ Hana. Praha: NIDV, 2013 [cit. 10.5.2018]. Dostupné v pdf z: http://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Materialy.rar

Metody se pravidelně střídají, obměňují, doplňují a mnohdy nahrazují staré metody. Závisí to například na charakteru škol, potřebách žáků, nových pomůckách, prostorách a vybavení škol, na zaměření škol apod.

Souhrnně lze hudebně – výchovné metody rozčlenit na:

a) Slovní metody

- monologické metody (vyprávění, výklad, instruktáž, přednáška)
- dialogické m. (diskuze, rozhovor, soutěž, dramatizace, hádanka, interakce dvou žáků apod.)
- metoda písemných prací (notový zápis, kompozice, test)
- metoda práce s učebnicí, s hudbou, s textem písně

b) Metody názorně demonstrační

- metoda pozorování předmětů a jevů (poslech živých ukázek, hudebních záznamů, videa, hudebních nástrojů)
- předvádění (hra na hudební nástroje, dramatické znázornění situace)

c) Metody praktické

- nácvik pohybových a praktických dovedností (pohybové aktivity, tanečky)
- žákovy pokusy (improvizace na hudební nástroje, hry)
- grafické a výtvarné práce (notové záznamy, výtvarné ztvárnění situace)
- pracovní činnosti (tvorba pomůcek a hudebních nástrojů).

K výše uvedené definici a rozdělení je nyní připojeno několik podnětů z evropské vzdělávací praxe: Českou hudebně-pedagogickou tradici můžeme nalézt už v baroku díky venkovským kantorům a je po zásluze předmětem obdivu a touhy po napodobení v evropském i světovém měřítku. Brzdou rozvoje některých českých pedagogů byla určitá nechuť přijímat a hledat osvědčené podněty a inspirace z jiných států. Mohlo to být i nedostatečnou jazykovou vybaveností a časovou náročností cestovat v rámci nabytého školního roku. I proto v současné době není ucelená a všeobecně přijímaná česká metodika hudební teorie v celorepublikovém rozsahu. Často se učí podle méně či více kvalitních učebnic, kdy v rámci jejich výběru nacházíme rozdíly i v jednotlivých konkrétních školách. Ten, kdo se alespoň jednou zúčastnil vzdělávacího workshopu o hudební výchově a nauce, kde byli zahraniční lektori, narazil s největší pravděpodobností na dvě velice významné výukové metody – solmizační metodu Z. Kodályho a Orff Schulwerk Carla Orffa, které se v zahraničí běžně používají, buďto samostatně, nebo v kombinaci.

O obou autorech se již zmiňuji výše, nyní doplňuji další informace týkající se hudební nauky, které doplňují Drgáčová s Chvátílovou⁽⁶²⁾. Princip relativní solmizace a s ním spojená takzvaná Kodályho fonogestika navazuje na dílo středověkého skladatele Quida z Arezza a je vhodnou metodou pro intonační představu, transpoziční schopnost a zpěv z listu.

Mottem německého skladatele a učitele Carla Orffa je „*Povídej – zapomenu, ukaž – budu si pamatovat, zapoj mě – porozumím*“ by se mělo neustále inspirovat v rámci všech aktivit výuky hudební nauky. V současnosti často skloňovaný pojem „kreativita“ se naplňoval již prostřednictvím tzv. „elementární hudby“ Carla Orffa, která vychází z přesvědčení, že každé dítě je hudebně vzdělavatelé. Orff i jeho spolupracovnice Gunild Keetman, kladli důraz na přirozené předpoklady a zájmy každého jednotlivého dítěte a jeho vlastní touhy po osobitém uměleckém vyjádření, a to bez ohledu na věk nebo talent. Humanistické pojetí výchovy, tedy i hudební, vycházelo z odkazu antiky, a také od významných světových pedagogů minulosti, kdy přitom zdůrazňovalo celistvost utváření lidské osobnosti pomocí propojení pohybu, hudby a řeči. Orffův pedagogický princip je jakoby šitý na míru všem stávajícím výukovým tendencím, jež kladou důraz na interdisciplinární přesahy mezi jednotlivými předměty, a také na získání klíčových všeobecných kompetencí každého jednotlivého žáka. Mohli jsme se setkat s povrchním názorem, že Orff je vlastně jen takové bouchání do ozvučných dřívek či bubínku a chřestění tamburínou, což ale vyvrací praktické výzkumy řady našich i zahraničních odborníků zabývajících se muzikoterapií nebo psychoterapií. Těmi je každodenní praxí doloženo, že právě díky těmto jednoduchým hudebním nástrojům mohou děti i učitelé prožít a zažít principy hudební spontánnosti a tvořivosti, a dále pomáhají prožít elementární radost z tvořivosti i těm, kteří jsou již omezení danou instrumentální dovedností či představivostí.

Jak popisuje Radka Krejčí⁽⁶³⁾ v ČR byl velkým propagátorem Orffovy metody a prvním předsedou České Orffovy společnosti Pavel Jurkovič, který se zabýval hudební pedagogikou, zpěvem, skládal instrumentální skladby pro děti a mládež, upravoval lidové písně, byl autorem písní, také upravoval lidové písně. Byl spoluautorem učebnic a příruček pro hudební výchovu. Tvořil rozhlasové, divadelní i televizní scénáře.

---

⁶² NIDV. *Hudební nauka, základní přehled pedagogických témat*. Publikace v rámci investice do rozvoje vzdělání [online]. DRGÁČOVÁ Rafaela a CHVÁTÍLOVÁ Hana. Praha: NIDV, 2013 [cit. 10.5.2018]. Dostupné v pdf z: http://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Materialy.rar

⁶³ KREJČÍ, Radka, 2017. *Hudební pedagog Pavel Jurkovič a jeho postupy při rozvíjení hudebnosti u dětí*. České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

Mottem všech setkání organizovaných Českou Orffovou společností⁶⁴ se stalo pedagogické krédo Pavla Jurkoviče: „*Humanistický přístup – víra v každé dítě. Práce v atmosféře důvěry, radosti, ale i touhy umět a vědět více. Spojení zpěvu, řeči, instrumentálního projevu a pohybu v jeden celek. Vzbuzování touhy a potřeby vyjádřit se po svém, být kreativní utvářet harmonickou osobnost, která nachází vztah ke svému bližnímu a k zodpovědnosti za společné dílo. Ukázat dětem cestu, po níž dokážou v budoucnu samy kráčet.*“

---

⁶⁴ Česká Orffova společnost [online]. 2018 [cit. 02. 05. 2018]. Dostupné na: <http://www.orff.cz>

2 Metodika Ireny Krškové pro rozvoj hudební výchovy a nauky a její využití v mateřské škole

V rámci této kapitoly nejprve v první podkapitole popisují život a dílo Ireny Krškové, aby bylo patrné, jak se vyvíjely její pedagogické záměry a realizace, které jsou popsány v podkapitole následující, a které jí zásadně ovlivnily v rámci vytvoření vlastní metodiky.

Jak uvádí Zdeňka Švehláková⁽⁶⁵⁾, metodika Ireny Krškové připravuje děti nejen na sólový zpěv či hru na nástroj, ale také na zpěv ve sboru nebo komorní hru, neboť téměř každé cvičení je možno zkoušet i ve vícehlasu, i kdyby mělo jít o prostý kánon.

Způsob výuky popsáný v publikaci Ireny Krškové „*Se Sněhurkou k hudbě*“ lze provozovat nejen v plně vybavené třídě, ale učitelé často postačí základní vybavení v mateřské škole, lze využít magnetické obrázky nebo barevná linka položená na zem.

Výuka podle této metodiky je nejen velmi novátorská, rozvíjí všechny hudební předpoklady, ale zároveň žáka baví a pěstuje u něj silný vztah k hudbě. Více v podkapitole záměry a realizace.

2.1 Pedagožka Irena Kršková

Hudba provázela a stále provází Irenu Krškovou od dětství. Maminčin bratr jí hrával moravské písničky doslova do kočárku a tatínkův strýc byl v Potštátě uznávaným kapelníkem. A to jsou jen dva příklady z mnoha.

Když talent nezůstane osamocený, ale je provázen pílí, jak tomu v případě paní Krškové bylo, nejsou žádné překážky tak velké, aby se nedaly zdolat.

A že si i těch protivenství dívka ze smíšené česko-německé rodiny užila dostatek, je patrné i z níže uvedeného životopisu.

Obrázek 1. Irena Kršková
Pramen: Archiv Ireny Krškové

⁶⁵ ŠVEHLÁKOVÁ, Zdeňka. *Moderní výuka hudební nauky*. Praha. Bakalářská práce. Akademie múzických umění v Praze.

2.1.1 Život a dílo Ireny Krškové

„Život je jako trubka, když do ní nefoukáš, nic z ní nevyjde“, říkával Louis Armstrong a Irena Kršková tuhle průpovědku slavného jazzmana moc dobře zná a podle svých slov také žije.

Irena Kršková, rozená Buržaková, emeritní ředitelka Základní umělecké školy v Potštátě a autorka učebních pomůcek pro hudební výchovu a nauku, se narodila 8. května 1932 v Hlinsku u Lipníka nad Bečvou v hostinci své stařenky Anny Klesnilové jako nejstarší ze tří dcer obchodního cestujícího Ferdinanda Buržaka a Marie, rozené Klesnilové.

Do školy začala chodit v září 1938 v Hlinsku. Pro Hitlerovo nařízení, že děti německých otců ze smíšených manželství musí chodit do německé školy, se rodina přestěhovala v říjnu do rodné obce otce, tedy do Potštátu, kde žije dodnes. Doma se dětem dostalo, jak z matčiny, tak i z otcovy strany, české výchovy, také v prostředí rodin bratrů matčiných, hostinských v Hlinsku a Lipníku nad Bečvou, kde trávily všechny prázdniny.

Hudba a zpěv ji provázely od nejtělejšího věku a staly se jejím osudem. Byla dvacátým šestým muzikantem v rodinách matky i otce. Otcův strýc byl v Potštátě kapelníkem, matčin bratr František, ji hrával na housle v době, kdy ještě seděla v kočárku. Pedagogické vlohy zdělila asi po svém prastrýci Aloisi Klesnilovi, řediteli Ústavu pro hluchoněmé v Lipníku nad Bečvou, hráči na housle při němých filmech a sbormistru pěveckých sborů.

Přes nesmírně obtížné finanční, zdravotní a studijní podmínky, kdy na příkaz akčního výboru NF v roce 1948 museli rodiče, již z části zaplacené pianino vrátit („*ta Němka nesmí mít klavír*“), přestože „*ta Němka*“ hrála už v roce 1946 na varhany při mších, při všech akcích, kde byl potřebný klavírní nebo akordeonový doprovod (byla jediný hudebník po válce, po odsunu Němců v Potštátě). Jejich byt se stal, podle německých pohlavářů, za války „českým hnízdem“, kde se scházelo všechno české. Od roku 1944 se k nim dostalo na 20 českých chlapců, kteří utíkali z bombardovaného Porúří (Essen apod.). Matka jim zde sehnala práci, potravinové lístky a ubytování. Scházeli se u nich, při koláčích zpívali za doprovodu Ireny české písničky a před jejich číslem popisným 129 sedával německý četník. V lednu 1946, když psal učitel Ireně v české škole vysvědčení, dostal šok, že měla 7 let německou školu. Byla totiž v češtině nejlepší. A najednou byla „*Němka*“.

Přesto vystudovala učitelství hudby v Olomouci, obor hra na klavír, ukončené státní zkouškou na konzervatoři v Brně v roce 1954.

Během studia vytvořila spolu se svými talentovanými sestrami pěvecko-taneční kroužek při ZŠ a později, když se musely učit na soustružnice v Přerovských strojárnách, založily i tam podobný kroužek. Vystupovalo se po celé Severní Moravě. Vedení nebo doprovod různých souborů byl bezpočet.

Jako učitelka nastoupila v Hudební škole v Uničově, kde působila do r. 1956.

Učila klavír, PHV, HN a hlavě všude jako korepetitorka, hráčka z listu. Dokázala i přes telefonické zapískání dvou taktů jít doprovázet třeba sólisty opery na koncert.

Ohledně působení Ireny Krškové v Uničově se ve své diplomové práci zmiňuje také Lenka Králová⁽⁶⁶⁾.

V letech 1956-1962 působila paní Irena v Olomouci, pak v Hranicích a posléze na Potštátě. Zde dávala kondice hry na harmoniku, klavír. Po odsunu Němců zastávala místo varhanice, což však během totality nemohla nadále vykonávat (za varhany zasedla až po sametové revoluci v roce 1989). Vedla také soubor na Základní škole a stala se sbormistryní pěveckých sborů.

Jan Kelnar⁽⁶⁷⁾ doplňuje, že kvůli těžkému onemocnění její sestry, a také jí samotné byla na svou žádost přeložena v roce 1962 na LŠU do Hranic na Moravě, kde vyučovala klavír a položila základy stávající výuce hry na zobcovou flétnu, a také počátkům improvizací. V lednu roku 1964, na základě provedeného průzkumu potštátských dětí, začala nadšeně budovat nejprve pobočnou třídu, následně pobočku LŠU v Potštátě, které se stala vedoucí. Vyučovala zde hru na klavír i na akordeon, dále přípravnou HV a sborový zpěv. Následně mezi léty 1964-1966 navštěvovala a úspěšně absolvovala kurz pro sbormistry v trvání dvou let. Vedla dětský pěvecký soubor Sluníčko, který sama založila, a také smíšený pěvecký sbor Mír, oba v Potštátě.

Roku 1966 jí zemřela sestra, a proto se započala starat o dvě sestřiny nezletilé děti, kdy tak svému švagrovi pomáhala ve výchově a následně dětem vytvořila nový domov.

---

⁶⁶ KRÁLOVÁ, Lenka, 2010. *Hudba v Uničově po roce 1918*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

⁶⁷ KELNAR, Jan, 2011, str. 5-7. *Učební pomůcky Ireny Krškové pro hudební výchovu*. Brno. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Hudební fakulta. Katedra dechových nástrojů. Hra na lesní roh.

V rámci vlastních nákladů, v touze se stále rozvíjet a vzdělávat, úspěšně absolvovala v létě roku 1966 třítydenní kurz HV při Orffově institutu v Salzburku. Následně v létě roku 1967 absolvovala dvoutýdenní uměleckou univerzitu v maďarské Ostřihomi a stala se tak propagátorkou Orffova a Kodályho systému HV přednáškami i praktickými ukázkami.

Sylvie Hasalíková⁽⁶⁸⁾ uvádí, že v roce 1968, po již výše zmíněném absolvování kurzů v rámci hudební výchovy se Irena Kršková rozhodla pro další studium. A to pro obor dirigování a hru na klavír. Také se připravovala na přijímací zkoušky, které byly naplánovány na 31. srpna 1968.

Irena Kršková uvedla o dnu před zkouškou: *„Všichni jsme byli v šoku. Maminka přiběhla ráno, protože když šla do práce na pět hodin do Kovářova, tak na ni namířil kanon tanku. Bože, ta stará žena, co mohla proti tomu kanonu asi udělat? Přiběhla zděšeně domů, já jsem se učila už od čtyř ráno, a říká: ‚Tak, máme tady návštěvu.‘ A já říkám: ‚Kterým vlakem přijeli?‘ Já jsem čekala už dvakrát o půlnoci sestřenici z Německa. ‚No Hilda to nebude, ale jsou tady Rusáci.‘ Takže v tom šoku jsem nechtěla jít k těm zkouškám. Ale pak jsem si říkala, že v šoku jsme všichni, i ti profesoři. Takže jsem k těm zkouškám šla a udělala je.“* Následně byla šikanována za údajný koncert pro Němce, jak vyplývá z jejich slov: *„Nesměli jsme účinkovat v lázních Teplice nad Bečvou, kam si nás zvali k největším oslavám MDŽ a Vítězného února. ‚Hrej si jenom navrchu,‘ tzn. na Potštátě. Potrestána jsem byla služebně i finančně po čtyři roky pro údajný koncert pro Němce. Asi pět mých německých spolužáků si přišlo poslechnout zkoušku dechovky, dali děckám propisky. Zachránilo mě, že třetina členů byla na pionýrském výletě na Helfštýně a v práci. Měla jsem být na hodinu vyhozena.“*

V letech 1968 - 1972 dálkově vystudovala v Ostravě na konzervatoři dva obory. U profesora Vladimíra Čecha hru na klavír a u profesora Ladislava Vrtala dirigování. Kvůli těžkému onemocnění kolenního kloubu, které bylo následně zmírněno celou řadou nutných operací a lázeňských léčebných procedur a procesů, se Irena Buržaková vdala až v roce 1970 za archiváře a historika PhDr. Ivana Kršku, který sám pocházel z hudební rodiny, a proto měl pro práci své ženy velké pochopení. Jeho otec byl od 13. 12. 1936 vězněn a za heydrichiády jako důstojník Obrany národa popraven.

---

⁶⁸ HASALÍKOVÁ, Sylvie. *Irena Kršková 1932* [online]. Paměť národa, 2015 [cit. 12.5.2018]. Dostupné z <http://www.pametnaroda.cz/story/krskova-irena-1932-3540>

Miroslav Smrčka⁽⁶⁹⁾ doplňuje, že v roce 1970 získali její žáci v krajské soutěži ve hře na zobcovou flétnu první místo a v roce 1977 získali třetí místo. Ve hře na akordeon získala žákyně Jana Šlosarová v roce 1982 třetí místo v ústředním kole. I zde se Irena Kršková věnovala sbormistrovské činnosti.

Jan Kelnar⁽⁷⁰⁾ dále uvádí, že v říjnu 1972 vytvořila pobočnou třídu v Partutovicích, a následně v únoru 1973 v Olšovci, a také ve Stříteži nad Ludinou. Se všemi soubory a sbory se účastnili řady soutěží i celonárodních přehlídek.

Za uvedení jistě stojí vztah Ireny Krškové k tvorbě a osobě Václava Trojanova, kdy po úspěšně provedených jeho Českých pastorelách, na jejím absolventském koncertě obdržela, jako poděkování skladatele, výtisk jeho Špalíčku.

Výtisk byl ve třetí verzi s klavírním doprovodem (první verze je hudba k loutkovému filmu Špalíček od Jiřího Trnky a druhá verze je symfonická svita). Díky tomu mělo provedení třetí verze Špalíčku premiéru 16. 12. 1972 v Potštátě, a to s tehdejším sedmdesátičlenným dětským sborem Sluníčko, kdy se provedení osobně skladatel účastnil, spolu s Ostravským rozhlasem. Následnou premiérou z Trojanova díla, která se konala 17. 12. 1977, byla zhudebněná kniha 33 písní na všechna písmena české abecedy s názvem Kočičí slabikář. Dětský sbor Ireny Krškové pak provedl a zazpíval ještě Vojenskou písničku a drobné dětské písně z jeho díla. Trojanův vztah k práci Ireny Krškové je zdokumentován také nepřetržitou písemnou korespondencí. Následná připravovaná návštěva v Potštátě se už bohužel neuskutečnila kvůli úmrtí umělce.

Jak píše Miroslav Pazlar⁽⁷¹⁾, v roce 1972 byla také podána První žádost o osamostatnění pobočky LŠU v Potštátě. Bylo však zapotřebí mít 100 samostatných žáků, čehož nebylo v Potštátě dosaženo, proto paní Kršková zažádala o pobočné třídy v Olšovci, Partutovicích a Stříteži nad Ludinou, kdy také doložila zájem rodičů z obcí, ale ani tentokrát nebylo osamostatnění schváleno. To se podařilo až v roce 1990.

---

⁶⁹ SMRČKA, Miroslav. *Tvorba hudebních pomůcek pro rozvoj klíčových hudebních schopností*. Praha: 1995. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Katedra hudební výchovy.

⁷⁰ KELNAR, Jan, 2011, str. 5-7. *Učební pomůcky Ireny Krškové pro hudební výchovu*. Brno. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Hudební fakulta. Katedra dechových nástrojů. Hra na lesní roh.

⁷¹ PAZLAR, Miroslav, 2015. *Irena Kršková pedagogický profil a tvorba pomůcek*. Ostrava. Absolventská práce. Janáčkova konzervatoř a gymnázium v Ostravě.

U Jana Kelnara⁽⁷²⁾ dále nalezneme informace, že v roce 1973 se pobočka LŠU Potštát rozšířila na 4 učitelské úvazky. Uvedeného roku zde také začal působit pedagog Jan Kokta, absolvent vojenské hudební školy, nadšený hudebník, který založil a dlouhá léta dirigoval úspěšný žakovský dechový orchestr. Kvůli poslechu jediné zkoušky dechového souboru západoněmeckými turisty v květnu roku 1977 byla Irena Kršková několik let šikanována ze strany školských úřadů. Nenechala se však odradit a navázala nezávaznou spolupráci s řadou skladatelů, např. Janem Pavlem, Milošem Machkem, a také olomouckým skladatelem Mojmírem Zedníkem, který zkomponoval pro úspěšné akordeonové potštátské trio skladbu s názvem „Potštátské intermezzo“, a tím tak obohatila běžný repertoár.

V Potštátě i v širokém okolí pořádala výchovné koncerty s pěveckými soubory i sólisty, s dechovým souborem, souborem zobcových fléten i akordeonovým souborem. Všechna vystoupení byla vždy kvalitně připravena a dostala se na velmi slušnou interpretační úroveň a byla jich celá řada.

Dechový soubor například vystupoval dokonce 34 krát ročně, a když zvážíme, že všechna vystoupení se pečlivě připravovala, bylo to mnohdy v čase nad rámec pracovního úvazku, který na to rozhodně nestačil. Zdražením dopravy na konci 70. let se snížila poptávka po vystoupeních, která se tím omezila, a to přineslo demotivaci pro práci souborů. Dalšími příčinami byl nárůst formalismu v hodnocení porot na soutěžích, a také celkový úpadek hudebnosti a hudební kultury. Navíc se rapidně zhoršovala spolupráce s rodiči, neboť jim samotným se nedostávalo dostatečné HV ve škole.

Irena Kršková začala přemýšlet a bádát nad tím, jak napravit tuto situaci a zajímala se o nové formy práce, kdy například do výuky nástrojů zařazovala improvizaci (již od roku 1963). Navíc zahájila pořádání ukázkových hodin hudební nauky a přípravné hudební nauky (dále PHN) pro učitele v okresním i krajském měřítku a to formou propagace Orffova a Kodályho systému. Kontinuálním studiem těchto metod a možností neustálého ověřování ve výuce Irena Kršková navrhla vlastní metodický systém.

Její inovativní práce v rámci hodin PHV i PHN a hudební nauky zásadně ovlivňovala úspěšnost všech sborů i souborů působících v rámci umělecké školy, včetně dechového orchestru.

---

⁷² KELNAR, Jan, 2011. *Učební pomůcky Ireny Krškové pro hudební výchovu*. Brno. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Hudební fakulta. Katedra dechových nástrojů. Hra na lesní roh.

O dechových orchestrech na Hranicku se také zmiňuje Lucie Kutá⁽⁷³⁾ ve své bakalářské práci.

Didaktickou hodnotu učebních pomůcek dokládá to, že pomůcky byly oceněny v soutěžích pedagogické tvořivosti, na přednáškách, seminářích, výstavách a staly se důležitým pomocníkem při výuce. Dále to dokládají výsledky „*Analýzy zpětné vazby akreditovaného vzdělávacího zácvikového kurzu Potštátský houslový klíč pro výuku hudební nauky a hudební výchovy*“⁽⁷⁴⁾, jehož realizaci jsem připravila a zorganizovala v roce 2014.

Motto Ireny Krškové dle jejích materiálů by mohlo znít: „*intenzivně – snadno – trvale – krok za krokem – rok za rokem*“.

Pro přehlednost doplňuji seznam pomůcek pro hudební výchovu a nauku vytvořených Irenou Krškovou. Pomůcky jsou v různých velikostech a provedeních, i podle individuálních požadavků⁽⁷⁵⁾:

- demonstrační - hudební tabule a přílohy na tabuli magnetické a s magnetickými doplňky a na průsvitné fólii nebo zalaminované s částečnou nebo úplnou magnetizací
- žákovské - podložky zalaminované, se zalaminovanými doplňky nebo na průsvitné fólii
- doplněny říkadly, písněmi, metodikou - video r. 1992 a z r. 2010
- pro vybavení tříd pro kolektivní a individuální výuku i pro výuku Montessori

Pomůcky, které se využívají, obsahují:

- obrázkovou notaci záznamu písní metodicky seřazených pro tvůrčí práci s rytmem
- kresbu Sněhurky s trpaslíky pro zrakový názor na délku rytmických hodnot
- kresbu klávesnice pro zrakový názor na stavbu a záznam stupnic, intervalů a akordů

---

⁷³ KUTÁ, Lucie, 2009. *Dechové orchestry v Hranicích*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta.

⁷⁴ KLASOVÁ, Jana. *Analýza zpětné vazby akreditovaného vzdělávacího zácvikového kurzu Potštátský houslový klíč pro výuku hudební nauky a hudební výchovy* [online]. Ústav školství z. ú., 2014 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/analyza-irena-krskova-2014/>

⁷⁵ KRŠKOVÁ, Irena. *Informace a pozvánka na Potštátský houslový klíč 2019* [online]. Potštátský houslový klíč, 2018 [cit. 17.5.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/>

- noty pro výcvik rytmické chůze, sluchu a hry
- notové a stupňové osnovy barevné v rozsahu c1 – a2 i pro výcvik rytmicko – melodické chůze a černobílé v rozsahu 4 – 6 oktáv
- osm osnov pro transpozici osmi písní najednou - 32 písní metodicky sestavených na čtyřech_A1 listech pro intonaci, čtení not v různých tóninách a klíčích, vícehlas a záznam

Pomůcky umožňují:

- tvůrčí práci s rytmem, melodií, formou, hudební představivostí, vícehlasem
- výcvik intonace - učebnice:
  1. Obrázková intonace s fonogesty, stupni, solmizací, notami a říkadly,
  2. Intonace s chůzí, 3. Intonační motivy a stupnice, intervaly, akordy,
  4. Intenzivní přípravná intonace

Pomůcky vyžadují

- zácvik a seznámení s novou formou a metodou
- vybavení učeben pro kolektivní a individuální výuku a domácí přípravu, podle individuálních požadavků - na zakázku.

Didaktickou hodnotu výše popsaných pomůcek Ireny Krškové dokumentují jejich ocenění v soutěžích pedagogické tvořivosti, jak dokumentuje i Zdenka Andrýsková⁽⁷⁶⁾. „Rytmické hry“ byly zahrnuty do „Souboru učebních pomůcek pro hudební výchovu“, s nimiž Irena Kršková v roce 1984 zvítězila v ústředním kole.

Cvičebnice hry na barevnou zvonkohru „Se Sněhurkou k hudbě“ získala v roce 1988 1. místo v krajském kole. Komise pomůcku ale neodeslala do ústředního kola. Jako poslední z výše popsaných pomůcek „Škola transpozice“ byla oceněna roku 1986, a to 2. místem v ústředním kole soutěže pedagogické tvořivosti.

V přílohách této práce v dokumentu **Příloha 2** - Se Sněhurkou k hudbě - nalezneme stručný přehled učebních pomůcek pro hudební výchovu a nauku Ireny Krškové pro děti od tří let, žáky, studenty, hendikepované děti, učitele a zájemce.

---

⁷⁶ ANDRÝSKOVÁ, Zdenka. *Hudební pedagožka Irena Kršková*. Olomouc, 1992. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

O hmatových pomůčkách Ireny Krškové se také ve své práci zmiňuje Marta Čermáková⁽⁷⁷⁾: „*Použití hmatových pomůcek paní Ireny Krškové z Potštátu na Moravě (jedná se o laminované didaktické pomůcky formátu A1, opatřené zespodu magnetickým papírem nebo magnetickými pruhy. Hodnoty not jsou na nich znázorněné většími a menšími obrázky, připomínajícími text říkadla nebo písně, zapsanými do notové osnovy. Používají se tak, že děti zpívají melodii říkadla nebo písně a zároveň ukazují obrázkové noty. Nejen tyto pomůcky má paní Kršková patentované a na jejich propagaci pořádá každoročně v Potštátě na Moravě akreditovaný kurz „Potštátský houslový klíč“, po jehož absolvování je každý účastník oprávněn k jejich používání.)“.*

Pro rekapitulaci a přehlednost doplňuji konkrétní seznam pomůcek a učebnic Ireny Krškové:

Rytmus

- Noty pro výcvik rytmické chůze, hmatu, sluchu a her s doplňky v příkladech (Žákovská podložka a magnetická příloha na magnetickou tabuli s doplňky)
- Rytmus se Sněhurkou
- Učební pomůcky seznam 1 s rytmem atd.
- Obrázkový rytmus
- Velká učební pomůcka – rytmická část

Melodie - Osnovy a stupně

- Barevné stupně pro výcvik rytmicko – melodické chůze
- Barevné linky pro výcvik rytmicko – melodické chůze
- Barevná podložka pro výuku Montessori – rytmus a melodie z r. 2016
- Osm osnov pro transpozici písní a říkadl

Žákovská podložka a magnetická příloha na magnetickou tabuli s doplňky

- „Se Sněhurkou k hudbě“ – barevné stupňové a linkové osnovy s klávesnicí
- Obrázkový rytmus s notovou osnovou
- Druhy učebních pomůcek s jednou osnovou s G klíčem, s kresbou klávesnice
- Velká učební pomůcka se spojenými osnovami s G a F klíčem a klávesnicí

---

⁷⁷ ČERMÁKOVÁ, Marta. *Pracovní sešity pro přípravné oddělení základní umělecké školy*. Ústí nad Labem, 2014. Bakalářská práce, str. 22. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Pedagogická fakulta.

Klávesnice pro transpozici a záznam

- Stupnice, intervaly, akordy, písně

Učebnice s příklady

- Výcvik rytmické chůze
- Obrázkový hudební slabikář i s popisem a metodikou
- Noty k písním a říkadlům z Obrázkového hudebního slabikáře a jiné písně ve vybraných tóninách – C, G, F, D, F, Es dur – pro počátky hry na nástroj
- Tvůrčí práce s elementárními motivy
- Obrázková intonace
- Stupnice, intervaly, akordy- Intonační motivy ve všech tóninách a G, F a C klíči (uloženy v šanonu č. 2 metodiky)
- Intonace s chůzí
- Intenzivní intonační cvičení

Písně a říkadla

- Pro transpozici na Osmi osnovách a na klávesnici
- Příležitostné a účelově melodizované

Irena Kršková k tomuto doplňuje, že melodie, harmonie a rytmus jsou tři prvky hudebního projevu. Rytmus je z historického a estetického hlediska podřazen melodii a harmonii.

Ve výuce mu však přesto musíme věnovat mimořádnou pozornost. Jeho intenzivní výcvik sluchem, hmatem, hudební představivostí, a především chůzí, působí velmi blahodárně na rozvoj celé osobnosti, a to v jakémkoliv věku. K tomu nám vynikajícím způsobem poslouží noty, které jsou pro tento účel patřičně svou velikostí uzpůsobeny. Poznat délku jednotlivých rytmických hodnot v jejich časovém průběhu je velmi důležité. Také je důležité umět rozdělit dobu na dva a více dílů. Pomlky poslouží jedinečně k procvičování hudební představivosti. Spolu s říkadly, písněmi, procvičování nejrůznějšími formami a způsoby se vytváří pevný základ pro práci s dalšími prvky hudebního projevu a tvůrčí práci v dalších letech.

Noty jsou určeny pro elementární záznam sluchového diktátu, výcvik rytmické chůze a výcvik hudební představivosti.

Podle zpěvu učitele nebo hry na bubínek nebo jiný hudební nástroj děti, žáci zaznamenávají pochodový a rychlý rytmus máváním, hmatáním a chozením nebo poskakováním po jedné nebo více notách a pomlčkách na místě (na zemi, na lavici nebo ve stoje – záznam sluchového diktátu podle zpěvu nebo hry učitele), v prostoru (volným pohybem chůzí, pobíháním a zvedáním not podle zpěvu nebo hry učitele) nebo na řadách rytmických hodnot, na Montessori notách a Montessori oválu a podložce.

Podrobně viz **Příloha 3 - Noty pro výcvik rytmické chůze, sluchu, představivosti a hry pro nejmenší děti, žáky a studující**. Jedno z dětí je pojmenovalo „šlapací noty“, a proto se můžeme setkat i s tímto označením (např. v rámci projektu Hudební elipsa popsaném v praktické části práce).

Další praktické ukázky pomůcek s fotografiemi⁽⁷⁸⁾ je možné si prohlédnout na mnou provozovaném webu pro podporu Ireny Krškové, a pro pořádání akreditovaného kurzu PHK. Tedy již zmíněného zácvikového akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč. Většinu fotografií jsem osobně pořídila v těchto kurzech, kterých jsem od roku 2010 spolupořadatel a spolupropagátor.

Podrobné informace jsou uvedeny v **metodice Ireny Krškové „Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty**“⁽⁷⁹⁾, která má přes 600 stran a je možno si ji prohlédnout přímo po kontaktování Ireny Krškové nebo v rámci zácvikového kurzu Potštátský houslový klíč. Osobní konzultace lze tedy také dohodnout individuálně.

O Ireně Krškové a její práci a pomůckách se v rámci své diplomové práce zmiňuje také Radka Kotrbová⁽⁸⁰⁾.

V rozvoji pomůcek a pedagogické činnosti pokračuje Irena Kršková i v důchodu, což je popsáno níže v rámci jejich pedagogických záměrů a realizací.

---

⁷⁸ KLASOVÁ, Jana. *Fotogalerie ze zácvikového akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč* [online]. Potštátský houslový klíč, 2018 [cit. 18.5.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/fotogalerie/>

⁷⁹ KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Irena Kršková, 1983 – 2007. Vlastní vydání.

⁸⁰ KOTRBOVÁ, Radka. *Práce s písní v ZUŠ*. Ústí nad Labem, 2012. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Pedagogická fakulta.

Životopisné údaje byly dodány z podkladů Ireny Krškové, z rozhovorů a z absolventských, bakalářských či magisterských diplomových prací předchozích studentů, které jsou (v případě neveřejné formy) k dispozici k nahlédnutí v **Památníku manželů Krškových**⁽⁸¹⁾ v Potštátě, v ulici Horní 98.

Na závěr informací o životě a díle Ireny Krškové uvádím **ocenění metodiky a pomůcek**, které hovoří za vše a potvrzují význam jejího životního díla a celoživotní tvorby:

- Vítězství v soutěži pedagogické tvořivosti 1984, 1986;
- Ocenění čestným uznáním vlády ČSR 1987;
- Zisk stříbrné medaile J. A. Komenského 1993 v Aule Karolína v Praze (za soubor pomůcek);
- Ocenění Schola Nova (magnetické noty) 2002;
- V roce 2009 byla uvedena do Síně slávy pořadu Krása zralého věku;
- Ocenění Pedagog roku Olomouckého kraje 2012;
- První čestná občanka města Potštát 2012;
- V roce 2015 obdržela za celoživotní práci čestné uznání „Senior roku 2014“ v Praze;
- Je držitelkou certifikátu o vytvoření českého rekordu za největší notový zápis, který měří 120 m a skládá se z 20 dílů tapet o šířce 72 cm. Certifikát jí byl udělen Agenturou Dobrý den Pelhřimov v roce 2016 a tento rekord byl zaregistrován do České databanky rekordů;
- V roce 2017 obdržela cenu Jaroslava Herdena za celoživotní úspěšné, přínosné a inspirativní působení v oblasti hudební výchovy a organizování zácvičku s pomůckami "Potštátský houslový klíč“ aj.

---

⁸¹ *Ústav školství z.ú.* [online]. Otevření památníku manželů Krškových v Potštátě. Potštát: 2017 [cit. 20.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/inpage/poradane-akce/>

2.1.2 Pedagogické záměry a realizace Ireny Krškové

Jak uvedla Zora Ježková⁽⁸²⁾ „*Paní Irena Kršková, se po čtyři desetiletí věnovala pedagogické činnosti v oblasti hudebního školství. Dodnes na ni vzpomínají její žáci v Uničově, v Olomouci i v Hranicích. A v roce 1990 stála u zrodu potštátské základní umělecké školy. Vychovala stovky úspěšných muzikantů a pedagogů. Muzikoložka, skladatelka, komponuje v programu na svém počítači, který skvěle ovládá, je to i překladatelka, výborně hraje na varhany v kostelích, za svoji činnost získala řadu ocenění.*“

Paní Irena Kršková je zakladatelka a emeritní ředitelka ZUŠ Potštát. Je autorka pomůcek pro hudební výchovu a nauku, které zdokonaluje již od roku 1966 až dodnes. Pravidelně od roku 1966 (s akreditací od r. 2001) každoročně školí pedagogy a zájemce z celé ČR v rámci akreditovaného kurzu s akreditací MŠTM č. 3474/2011-25-146 s ukázkami výuky dětí MŠ, žáků ZŠ a ZUŠ v Potštátě - Potštátský houslový klíč⁽⁸³⁾.

Průběžně připravuje učitele MŠ, ZŠ a ZUŠ v Potštátě na zácvikový kurz pro pedagogy z celé ČR. Neustále vytváří, vydává a zdokonaluje vlastní hudební pomůcky pro hudební výchovu a nauku (dle objednávek a pozorování dětí a učitelů při práci s jejími pomůckami).

Seznam škol s vybavením pomůckami Ireny Krškové:

ZŠ a MŠ Potštát	ZUŠ Brno Veverí 133
ZUŠ Potštát s pobočkami v Partutovicích, Olšovci a Stríteži nad Ludinou	ZUŠ Český Brod
BONI PUERI - Český chlapecký sbor, Hradec Králové	ZUŠ Františka Kmocha Kolín
Střední církevní škola Anežky České, Odry	ZUŠ Hranice
SZUŠ R. Chmelové Brno	ZUŠ Kraslice
ZŠ a ZUŠ Dolní Němčí	ZUŠ Police nad Metují
ZŠ Hladké Životice	ZUŠ Praha Lounských, Praha 4
	ZUŠ Rakovník
	ZUŠ Znojmo, Rooseveltova 29

⁸² JEŽKOVÁ, Zora. Žena, za kterou je obrovská a krásná práce. *Rozhlas* [online]. 2015 [cit. 02.05.2018]. Dostupné z: <https://olomouc.rozhlas.cz/zena-za-kterou-je-obrovska-a-krasna-prace-6387744>

⁸³ KRŠKOVÁ, Irena. Potštátský houslový klíč, zácvikový hudební víkend s ukázkami výuky dětí. *Potštátský houslový klíč* [online]. 2010 [cit. 02.05.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/>

Nepřetržitě doplňuje a aktualizuje podrobnou metodiku pro výchovu hudební nauky a výchovy (přes 600 stran).

Vychovala a stále vychovává stovky úspěšných muzikantů a pedagogů. Je muzikoložka, skladatelka, komponuje v programu na svém počítači, který skvěle ovládá, překladatelka, vydavatelka neperiodického tisku, historických a archivních informací ohledně historie Potštátu, okolních obcí, bývalých Sudet aj. Výborně hraje na varhany v kostelích, svou neuvěřitelnou vitalitou, laskavým přístupem k životu a tvořivostí inspiruje i ve svých 86 letech všechny, kdo se s ní setkají.

Shrnutí aktivit Ireny Krškové:

- emeritní ředitelka a zakladatelka samostatné Základní umělecké školy v Potštátě v r. 1990 s pobočnými třídami v Partutovicích, Olšovci a Stříteži nad Ludinou (po více než třicetiletém úsilí);
- autorka a vydavatelka hudebních pomůcek, aktivní podnikatelka;
- autorka podrobné metodiky pro hudební výchovu a nauku, kterou neustále aktualizuje (přes 600 stran);
- vydavatelka neperiodického tisku s tematikou historie Potštátska;
- překladatelka historických dokumentů z němčiny;
- zakladatelka smíšeného pěveckého sboru Mír 1957 (působí dodnes);
- zakladatelka dětského pěveckého sboru Sluníčko 1963-1994;
- autorka mešních písní a písní pro děti;
- absolventka stáže u samotného Carla Orffa v rakouském Salzburgu (150 účastníků, z toho 10 Čechů);
- v roce 1966 byla také jediná za ČSR v maďarské Ostřihomi, kde se seznámila s vyučovacím postupem Zoltána Kodályho, který z pozice ministra zavedl povinné pravidelné vyučování hudební výchovy každý den v ZŠ, týdně na středních, odborných školách a učilištích;
- vynikající korepetitorka při doprovodech např. Josefa Vývody, paní Mgr. Evy Krejčí ZUŠ Hranice (pomůcky a klavírní doprovod a magisterské práce JAMU Brno) aj.
- doprovázela pedagogy při předehrávkách, koncertech i divadelních vystoupeních ochotnického divadla v Potštátě;
- pořadatelka výstav s přednáškami (Praha, pedagogická univerzita Plzeň, Cheb, Jihlava, Ostrava, Olomouc, Břeclav, Nový Jičín, Přerov, Hranice a region);

- r. 2010 spolupracovala při vybavení učebny chlapeckého sboru Boni pueri v Hradci Králové vlastními pomůckami;
- konzultantka v rámci absolventských prací a pedagogická pomoc na pedagogické fakultě v Olomouci, v Praze, na HAMU Praha, JAMU Brno;
- dodala podklady pro magisterskou práci v Pacově v NSR;
- pravidelně připravuje adepty na přijímací zkoušky na střední umělecké a vysoké školy;
- aktivně rozvíjí odkaz díla zesnulého manžela, historika a archiváře Dr. Ivana Kršky a vydává jeho publikace a navazuje svými;
- r. 2017 otevřela Památník manželů Krškových ve svém domě (Horní 98, Potštát);
- skvěle ovládá práci na počítači, každodenně používá email, sama skenuje, pracuje s notačním programem na tvorbu a komponování skladeb, písní, doprovodů aj.;
- poskytla několik rozhovorů pro Český rozhlas Olomouc, TV Noe, TVF Brno, regionální TV, tiskové zpravodaje aj.;
- svou neuvěřitelnou vitalitou, laskavým přístupem k životu a tvořivostí inspiruje všechny, kdo se s ní setkají;
- pravidelně vydává a v rámci oslav města Potštát aj. příležitostí prezentuje historické a archivní informace ohledně historie Potštátu a okolních obcí, bývalých Sudet aj. - Pravidelně překládá z německých originálů historické aj. texty;
- Pravidelně připravovala a připravuje adepty na přijímací zkoušky na střední pedagogické, umělecké a vysoké školy;
- Je konzultantem při zpracování absolventských, bakalářských a magisterských prací;
- Pravidelně poskytuje konzultace pro učitele HV a nauky, učitele MŠ, ZŠ a ZUŠ;
- Do roku 2017 doprovázela na varhany ve 2 místních kostelích v Potštátě a v dřevěném památkově chráněném kostele v Lipné při vybraných mších, také doprovázela své studenty a absolventy.
- Seznam jejich publikací a jejího manžela je dostupný v Památníku nebo z internetu.⁽⁸⁴⁾ Navíc 50% výtěžku ze zakoupení publikace s obrázkem Heimatbuch přispívá na opravu věže farního kostela v Potštátě.

---

⁸⁴ KLASOVÁ, Jana. Publikace manželů Krškových. *Ústav školství z.ú.* [online]. 2014 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/seznam-publikaci-nabizenych-irenou-krskovou/>

2.2 Metoda Hudební elipsa s pomůckami Ireny Krškové a její využití v mateřské škole

Metoda Hudební elipsa s pomůckami Ireny Krškové navazuje na její práci a pomůcky pro předškolní děti, aby dále pomohla ověřovat kvalitu a smysluplnost pomůcek i pro ty nejmenší děti. Konkrétně využívá pomůcky pro děti od roku a půl do šesti let, které otestovala v rámci svého pedagogického výzkumu - viz níže.

V době od 1. 9. 1997 do 31. 10. 1999 prováděla **pedagogický výzkum** při hudební výchově nejmenších dětí s použitím speciálních učebních pomůcek. Pomůcky, které tvoří unifikovanou řadu, vytvořila pro výuku přípravné hudební výchovy, hudební nauky, a pro přípravu adeptů k přijímacím zkouškám na střední odborné školy. Větší část pomůcek již byla vytvořena v rámci předchozí praxe, další nově vytvořila a použila. Po dlouholetých zkušenostech s výukou dětí už i od čtyř a pěti let se rozhodla vyzkoušet si výuku ještě mladších dětí a to proto, že se setkávala s názorem, že její pomůcky jsou jen pro ZUŠ a nikoliv pro MŠ či menší děti. V důchodu tedy začala s výukou dětí 2,5 a 1,5 roku. Získala si jejich důvěru a děti docházely do výuky v doprovodu jednoho z rodičů dvakrát týdně na dobu od půl až po jednu a půl hodiny. Délka hodiny byla výhradně řízena jejich zájmem. Docházka probíhala také o prázdninách. Děti nebyly zatěžovány žádnými domácími úkoly a doma si opakovaly jen naučená říkadla a písně. V pokoji s klavírem byly připraveny potřebné pomůcky, kdy pohádková motivace Sněhurky s trpaslíky poskytla možnost okamžitě děti vtáhnout do výuky, kdy děti velice rychle pochodovaly či běhaly po notách při říkadlech (Sněhurka a trpaslíci pochodují – běhají - tiše chodí po silnici).

Obrázek 2. Ukázka práce s pomůckami s nejmenšími dětmi.

Pramen: KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě – Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Vlastní vydání Ireny Krškové, 1983 – 2007.

Díky tomu, že jsou noty dostatečně velké, umožňují uvědomělou hudební výchovu již v době, kdy dítě rozezná tón od ticha (nota – pomlka), pochod od polky (nota čtvrt'ová – dvě noty osminové), velký obrázek od malého (delší a kratší rytmická hodnota) viz foto z roku 1999 (Výcvik rytmické chůze na řadě not s říkadly naučenými hmatem z Rytmu se Sněhurkou, Obrázkového hudebního slabikáře a Obrázkového rytmu). Noty, po kterých se dá chodit, a se kterými se může mávat, se mohou také skládat do nejrůznějších rytmů, dále rytmů říkanek a písní a vytváří tak radostnou atmosféru. Celkově usnadňují důležitý výcvik rytmické chůze a sluchu. Také je důležité, aby linky a stupně byly opět dostatečně velké, aby se po nich dalo i chodit, čímž umožňují výcvik rytmicko – melodické chůze a hmatu, umíst'ování not a tvořivou práci s textem, rytmem, melodií, výcvik hudební představivosti atd. Barevné linky a stupně jsou v souladu s barevně upravenými dětskými nástroji. Barevně jsou některé oktávy na klaviatuře pro záznam sluchových diktátů, knoflíky na oděvu pro výcvik hudební představivosti a schody pro nácvik stupnice a písní se stupňovitými schody. Dostatečný počet účelově zmelodizovaných říkadel a písní, od melodie na jednom tónu až po deseti tónový rozsah (Utíkej, Káčo) byly vždy připraveny jak v obrázkové, tak i v obvyklé notaci. Zpočátku bylo využito i přehnaně velkého pohybu pro znázornění výškových rozdílů (kroužení s Orlem, mávání pažemi nebo úklony s říkadlem Vrána apod.). Tímto výzkumem Irena Kršková dokázala použitelnost pomůcek jak v rodině, tak v MŠ či předškolních zařízeních a poukázala na to, že je potřeba začít včas. **Výsledky pedagogického výzkumu**⁽⁸⁵⁾ byly také publikovány v rámci IX. konference České asociace pedagogického výzkumu v roce 2001. Ve výzkumu také uvádí, že v roce 2000 vytvořila i pomůcku do ZUŠ, která transponuje notaci naučených říkadel pro ulehčení nácviku nových tónů při hře na zobcovou flétnu.

K problematice a ověření výuky u předškolních žáků je k dispozici také další výzkum, na který níže uvedený projekt Hudební elipsa navazuje, a kterým je konkrétně výzkum mého bratra Miroslava Smrčky⁽⁸⁶⁾ z let 1994 – 1995, oceněný 1. místem v soutěži vědeckých vysokoškolských prací r. 1995 v Banské Bystrici, který probíhal v ZUŠ v Potštátě ve třech věkových skupinách, kdy uvádím výsledky z výzkumu u dětí věku 3 – 6 let. Cílem bylo pomocí testu hudebních schopností posoudit roční práci s pomůckami Ireny Krškové a zjistit, zda splňují z kvalitativního i kvantitativního hlediska požadavky pro efektivní výuku hudební nauky na ZUŠ a hudební výchovy na ZŠ.

---

⁸⁵ IX. konference České asociace pedagogického výzkumu (CAPV) s názvem *Nové možnosti vzdělávání a pedagogický výzkum*, 27. - 28. června 2001. Ostrava: Česká asociace pedagogického výzkumu a Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2001. ISBN 80-7042-181-9.

⁸⁶ SMRČKA, Miroslav. *Tvorba hudebních pomůcek pro rozvoj klíčových hudebních schopností*. Praha: 1995. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Katedra hudební výchovy.

V hudebním experimentu bylo aplikováno devět hudebních oblastí, které byly připraveny dle náročnosti věku. Test hudebnosti byl tedy prováděn v rámci a) Totálního cítění – 1. dokončit melodii; 2. zaspívat začátky písní, které děti znají;

b) Rytmického cítění – 3. vytleskat rytmus známé písně; 4. sledovat na ostinátním rytmu pulzaci, při tleskání a chůzi – nejprve každou činnost zvlášť a podle úspěšnosti dohromady; 5. opakovat daný rytmus v rámci hry na ozvěnu;

c) Orientace v tónovém prostoru – 6. určit slovně a zaspívat určitý tón; 7. harmonické cítění: určit smutný a veselý akord, kdy se nejprve utváří totální cítění (neboť harmonické se utváří až kolem sedmi let, proto určení dur a moll bylo až u školních dětí); 8. hudební paměť (rytmická, melodická);

d) Kreativní schopnosti – 9. dokončit závěti (melodické, rytmické).

Ve výzkumné skupině bylo osm dětí a dva náhradníci. Frekvence výzkumu probíhala dvakrát měsíčně a testy proběhly na počátku, v polovině a na konci ročního longitudinálního výzkumu. Všechny testy byly tedy uskutečněny s žáky ZUŠ Potštát v učebnách téže školy, vybavených pomůckami Ireny Krškové a s její spoluprací.

Výsledky výzkumu potvrdily stanovenou hypotézu, že rozvoj klíčových hudebních kompetencí a schopností, ale i zájmu o hudební činnosti, je nesporně zřetelnější při uplatňování názorných didaktických pomůcek, prostředků a metod v hudebně výchovné práci, které ve své pedagogické činnosti dlouhodobě využívá Irena Kršková.

Na základě jeho vlastních hudebních zkušeností Smrčka dále potvrzuje, že děti přistupují k hudebním činnostem s velkou radostí, neboť je zde určitý řád, který respektuje jejich základní psychické znaky a potřeby a zároveň je hudebně intelektově rozvíjí.

Takže se skutečně dá hovořit o harmonii rozumu, vůle a citu, což je základním posláním všech učitelů, nejen hudební výchovy, aby svou prací napomáhali ke zdravému růstu dětí do života naplněného skutečnými hodnotami, jejichž atributem jsou tolerance, důvěra a láska.

Irena Kršková dále ve své metodice se „Sněhurkou k hudbě“⁽⁸⁷⁾ uvádí: „*Získat kladný a trvalý vztah k hudbě a zpěvu u dítěte a žáka je prvořadý úkol učitele!!! Jak? Láskou, přívětivostí, pohodou, vhodnými podmínkami, klidným prostředím, úměrnými nároky.*

---

⁸⁷ KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Irena Kršková, 1983 – 2007. Str. 32. Vlastní vydání.

Dále trpělivostí a to po mnoho let. Může se žák naučit hrát bez znalosti not? Může. Může se žák naučit číst noty, aniž je umí psát? Může. Může se žák naučit hrát z not, aniž je umí psát? Může. Může žák získat kladný vztah k hudební výchově a nauce, pro něho únavným psaním not nebo memorováním textu, i když je to text písně? Nemůže. Je psaní not hudba? Není. Je to jen záznam hudby. Podporuje však, až po důkladné znalosti not, hudební představivost, to je vnitřní slyšení hudby.“ Dále popisuje, že už malé dítě se může seznámit s notami formou her, sluchových diktátů, pohybem a to už v době, kdy rozezná pohyb, hru, zpěv pomalý, rychlý a ticho. Aniž je ještě umí pojmenovat.

Notová osnova – důkladná znalost notové osnovy – její linky, mezery, pomocné linky a jejich mezery, dále obrázkové noty - jejich umístění na notové osnově – jejich čtení, pojmenování je trvalý úkol. Doporučuje zásadně nepsat do notového záznamu žádné poznámky, nic nezaškrtnout a nezakroužkovávat – zápis je sám o sobě složitý, veškerými škrtnutími, vykřičníky, kroužky se stává těžko čitelným. „*To, co by chtěl učitel zdůraznit – musí žáka naučit už v lekcích! Nenechávat na něm, aby se to naučil sám! Žák odchází z lekce s bezchybně naučenou částí skladbičky a je naučený doma postupovat tak, jak ve škole. Číst, číst a zase číst, rytmus vytleskat s počítáním, zahrát si úkol v představě nebo němě na nástroji a teprve pak přistoupit ke hře. Nestačí látku jen vysvětlit. A v další lekci opět číst, tleskat, zopakovat prstoklad aj. a teprve pak hrát. Poskládat záznam kolečky nebo notami na pomůcce, u starších žáků z paměti zapsat. Žák musí být úspěšný – to je nejlepší motivace. Není-li, je vždy vina na učiteli, i to, že třeba málo cvičí!!!“⁽⁸⁸⁾*

Co se týče psaní not, Irena Kršková doplňuje, že je to možné až po důkladné znalosti psaného písma ve škole – proto začít zpočátku obkreslováním not – pak jejich opisováním – zásadně neučit psaní not při diktátu (diktát je stresová situace!). Solmizace značně usnadňuje výuku **zasvěceného** zpěvu a intonaci od nejtělejšího věku hravou formou přes krátké intonační motivy s textem a hned solmizací. Zpočátku jen na říkadlové tercii s pohybem, gesty ap. K tomu všemu slouží v Metodice uvedené učební pomůcky. Docházka do mateřské školy, základní školy, základní umělecké školy a odborných škol má být radostí a v pohodě. Radost a rozzářené oči dítěte jsou vždy tou nejlepší motivací.

---

⁸⁸ KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Irena Kršková, 1983 – 2007. Str. 32. Vlastní vydání.

V rámci své metodiky pro MŠ a předškolní vzdělávání se Irena Kršková shoduje s Komenského citátem „*Smysly dětí musíme vždy dráždit tím, co je láká.*“, který ve své publikaci uvádí Dana Hažmuková⁽⁸⁹⁾. Metodika Ireny Krškové pro MŠ se především zaměřuje na všestranný rozvoj dětí a propojení pohybu s hudbou, zpěvem apod. Jak je již uvedeno výše, Irena Kršková vyvíjí a zdokonaluje pomůcky již od roku 1964, kdy vytvářela nejrůznější učební pomůcky pro výuku přípravné hudební výchovy a nauky i pro přípravu adeptů ke zkouškám na odborné školy střední a pedagogický obor vysokých škol.

V **Příloze 4** je pak uvedena **Tvůrčí práce s elementárními motivy** a v **Příloze 5** je popsán **Obrázkový hudební slabikář**.

2.2.1 Podstata metody Hudební elipsa

Podstatou a cílem tohoto programu je přinést inspiraci a nové prvky do předškolních zařízení (případně do odpoledních kroužků v rámci družin na ZŠ) a to díky ověřeným pomůckám Ireny Krškové, se kterými jsem pracovala od svých pěti let. Dále díky tomu, že program navazuje na Komenského školu hrou, kdy se propojuje vše, co bylo připraveno a i to, co zrovna vyplyne z okamžiku. Snaha byla také o propojování souvislostí jako například to, že máme 7 tónů (C, D, E, F, G, A, H), 7 barev duhy (které v případě mnou používaných profesionálních zvonků znázorňují barvu jednotlivých tónů - červená, oranžová, žlutá, zelená, tyrkysová, modrá, fialová), že máme 7 dnů v týdnu, a tím pádem si můžeme každý den zpívat jiný tón, dále např. máme 7 oktáv na klavíru apod.

Program se tedy snaží inspirovat tak, aby pomohl rozvíjet kreativitu učitelů i tvořivost u dětí.

Název hodinového vzdělávacího interaktivního programu Hudební elipsa, který je založen na vzdělávání dětí interaktivní formou se zapojením všech smyslů, byl inspirován také doktorkou Marií Montessori, která zjistila, že elipsa je velmi vhodný tvar pro děti do prostor MŠ, v rámci které mohou projevit klid i dynamiku, a to právě díky oválnému tvaru, který se mění a přirozeně tak vede děti, aby v jeho užším tvaru zpomalovaly a hlídaly si koordinaci.

---

⁸⁹ HAŽMUKOVÁ, Dana. *Musikalische Früherziehung in Tschechien*. Strasskirchen: 1998, Seite 2. Magisterarbeit. Universität Passau, Deutschland.

V případě, že by to byl kruh, byla by velká náročnost na velikost prostoru, a také by nebyla možná změna dynamiky, neboť kruh je po obvodu stejný a buďto by sváděl k velké rychlosti nebo naopak pomalosti chůze).

Hudební elipsa si klade za další cíl ukázat další možnosti a metody, jak rozvíjet dětský mozek formou, která je mu blízká – hudbou. Program je připraven s uvědoměním, že velice záleží na osobě učitele a na tom, co člověk předává člověku.

Úžasný lidský mozek se nejrychleji rozvíjí v raném dětství a v tomto období děti obzvlášť potřebují kultivované, podnětné a bezpečné prostředí pro svůj přirozený, radostný a tvořivý rozvoj, jak jsem se snažila popsat již v teoretické části této práce.

Na začátku programu děti pro správné naladění a zklidnění chodí po elipse za doprovodu příjemné hudby a zvuků přírody.

Obrázek 3. Chůze po elipse

Pramen: Foto použito z TV reportáže natočené v rámci realizace programu ve Speciální mateřské škole A & J s.r.o. Přerov viz ⁽⁹⁰⁾.

Následně si sedneme kolem elipsy, v jejímž středu je nachystán materiál Ireny Krškové, Marie Montessori, nástroje Carla Orffa i mnou nakoupený či vytvořený materiál na základě inspirace těmito metodami. Následně si zazpíváme na uvítanou společnou píseň „Dobré ráno“, kdy se společně naladíme na tón D, neboť právě pozdravení „Dobré ráno“ začíná na písmeno D (oranžový zvonek), tak již nyní propojujeme souvislosti.

Obrázek 4. Naladění se na tón D

Pramen: Tamtéž.

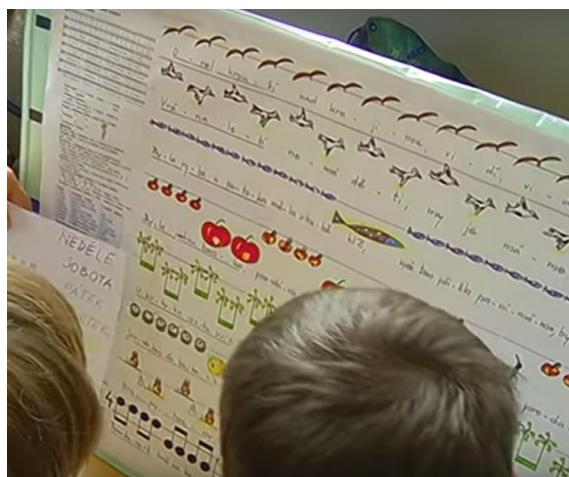
Poté jsme si zazpívali všechny tóny, ukázali si i na smirkových číslech, že jich máme 7 a děti si mohly tedy prožít i čísla 1 – 7 hmatem, kdy již filozofové používali citát „*Ruka je nástroj Boha*“, neboť to, co si prožijeme skrze hmat, to, co si ohmatáme, to co zažijeme konkrétně (viz Komenský, Montessori), to si již náš mozek zapíše a dokáže v budoucnu využít. Opět tedy připomínáme Komenského od konkrétního k abstraktnímu. Dále jsme si povídali o zajímavých předmětech, které děti mohly vidět ve středu elipsy, a tak jsme přes různé matematické objekty (krychle, koule, elipsoid, jehlan apod.) přešli k nástrojům (Orffovy, deštná hůl, mořský buben) až k notám paní Krškové, kdy jsme představili i pomlku a vysvětlili jsme si, že když se ukáže pomlka, všichni jsme ticho.

Následovalo osvojení písně „*Jenda Benda bubeník, honil myši přes rybník*“, kterou jsme si nejprve společně zazpívali, pak vytleskali, následně vyzkoušeli na šlapacích notách paní Krškové. Viz obr. 5, stejný pramen.

Obrázek 5. Chůze po šlapacích notách

Dále mohly děti píseň ukazovat u magnetické tabule. Děti již z předchozí ukázky, kdy jsme na úvod píseň zpívali pro naučení, viděly obrázek na magnetické tabuli, kde v rámci zpívání vyššího tónu byly bubínky modré, jako tón G a v případě nižšího tónu E byly žluté. Děti s magnetickou obrázkovou tabulí velmi rády pracují viz obrázek 6.

Obrázek 6. Ukazování na magnetické tabuli
Pramen: Tamtéž.

Díky rozmanitosti a počtu pomůcek, můžou děti ve stejnou chvíli některé šlapat po notičkách, některé ukazovat, některé vytleskávat, některé hrát na Orffovy nástroje apod. Poté si děti mohly písničku zahrát na klávesách, které měly na klápkách G modré označení a E žluté označení, aby to pro děti bylo jednodušší a díky rozsahu 7 oktáv mohlo hrát naráz 7 dětí (i tady máme číslo 7 a propojujeme a fixujeme souvislosti do podvědomí dětí).

Obrázek 7. Hra na klávesách
Pramen: Tamtéž.

Ke konci jsme se ještě vrátili ke šlapacím notám, se kterými jsme nyní pracovali rukama, a když jsme ukazovali rychlé notičky s dvěma nožičkami (osminové), tak jsme zpívali rychle, a když jsme ukazovali pomalé noty s jednou velkou nožičkou (čtvrt'ové), zpívali jsme pomalu. Také jsme se vrátili k pomlce, o které jsme si říkali v úvodu, a když jsme ukazovali pomlku, zpívali jsme potichu. I tato aktivita děti velice bavila.

Obrázek 8. Práce s notami
Pramen: Tamtéž.

Děti si pak mohly postupně zahrát na dirigenta, a zpívali jsme podle dítěte, které zrovna ukazovalo.

Na závěr jsme si opět sedli kolem elipsy a poslali si proti směru hodinových ručiček (tak jak se točí naše planeta Země kolem Slunce) elipsoid a každé dítě mohlo, ale nemuselo říci, co se mu dnes nejvíce líbilo a s čím by chtělo i nadále pracovat. Děti uváděly, že se jim líbily „šlapací“ notičky i magnetická tabule, na které mohly ukazovat. Také je zaujaly barevné zvonky, geometrické tvary, barevné tóny na klávesách, mořský buben, a přály si, abychom znovu přišly. V rámci programu Hudební elipsa tedy využíváme základní pomůcky Ireny Krškové, které jsou podrobně popsány v přílohách či její metodice.

Obrázek 9. Spolupráce s notami

Pramen: Fotografie z MŠ Běloutín, Mgr. Gajdušková Danuše, učitelka.

Obrázek 10. Spolupráce u klavíru

Pramen: Fotografie z MŠ Teplice nad Bečvou, vlastní foto.

3 Projekt Hudební elipsa a jeho využití ve vybrané mateřské škole – přípravná fáze

Projekt Hudební elipsa byl sestaven dle popisu v předchozí podkapitole, a jakmile byly nachystány jeho obrysy, oslovila jsem přímo paní Irenu Krškovou, zda by mi pomohla v realizaci alespoň případnými konzultacemi, kdy ona se okamžitě nabídla k osobnímu doprovázení v rámci tohoto vzdělávacího programu. Protože již však v tuto dobu byla v pokročilém věku přes osmdesát let a potřebovala trpělivost a pomoc při přemísťování autem či chůzi po schodech apod., přizvala jsem k další spolupráci a pomoci s realizací programu také Terezu Kostkovou, matku 3 dětí a spolupracovnici v rámci předchozích smysluplných projektů pro rodiče s dětmi a v rámci její disertační práce ohledně revitalizace školských budov pro vhodnější výuku, která nás na programech doprovázela a pomohla zajišťovat také potřebnou fotodokumentaci apod. Veškeré náklady na realizaci deseti programů Hudební elipsa v devíti MŠ a předškolních zařízeních, jsem hradila ze svých úspor a v rámci ověřování kvality tohoto programu jsem se všemi školami sepsala darovací smlouvu, formou které jsme jim program, jehož hodnotu jsme vyčíslily na 2.700,-Kč (v ceně uveden realizační čas 3 osob, příprava a tisk pomůcek, doprava, můj čas pro realizaci příprav závazných termínů aj.), věnovaly formou daru.

V rámci přípravné fáze jsme tedy dopodrobna rozplánovaly a doladily mnou navržený hodinový program a nachystaly jsme potřebné pomůcky, materiály, tisky apod.

Následně jsem komunikovala s ředitelkami či vedoucími učitelkami všech zařízení a dohodla pevné termíny realizace. Vzhledem k tomu, že zřizovatelé měli zájem, aby program zažilo co nejvíce dětí, probíhala Hudební elipsa v dopoledních hodinách, aby se mohly zúčastnit i děti, které chodí po obědě domů. Věnovaly jsme tomu tedy 8 dopolední a jedno odpoledne (v případě družiny ZŠ). Ve větší MŠ v Novém Jičíně jsme realizovaly dva hodinové programy po sobě, abychom zajistili max. počet 20 dětí v rámci jednoho programu. Nejlépe se nám spolupracovalo s menší skupinou do patnácti dětí. V každé MŠ či zařízení jsme velice dobře vnímaly klima, prostředí, chování, jednání a projevy dětí. Tam, kde vládla atmosféra přílišné liberaly bez jasných hranic byly děti roztěkané a musely se aktivity rychle střídát, aby děti udržely pozornost. Naopak v jedné z MŠ panoval veliký strach z paní ředitelky, kvůli kterému jsme naopak potřebovaly delší čas na prohloubení důvěry a vytvoření atmosféry bezpečí a přesvědčení dětí, že mohou beze strachu spolupracovat a vše si osahat a vyzkoušet.

Nejlepší atmosféra a vzájemná sehanost byla v MŠ a zařízeních, kde vládla demokracie a rovnováha díky tomu, že byla dána jasná pravidla, byla zde cítit atmosféra vzájemného respektu, a přitom svoboda ke kreativitě. Děti z těchto MŠ chtěly, ať ještě zůstaneme a ukážeme toho více, nechtěly jít ani na oběd, ani ven na zahradu a skvěle spolupracovaly od začátku až do konce, střídaly se, nechaly se domluvit apod. Velice si vážíme práce jejich učitelek – průvodkyň, neboť jak uvádíme i ve video reportáži z Přerova, je to hlavně o tom, co člověk předává člověku a jaká je vzájemná atmosféra a interakce, a jak velice záleží na osobě pedagoga.

Pro možnost zviditelnění a zachování hodnotného materiálu jsem také oslovila regionální televizi v Přerově, aby dorazila natočit video reportáž⁽⁹⁰⁾ do jedné z jim blízkých mateřských škol, což se také podařilo zrealizovat, jak již vyplývá z uvedených zdrojů u výše uvedených obrázků. Kratší video reportáž⁽⁹¹⁾ se také podařilo natočit v Hranicích v Prima mateřské škole, kterou jsem dohodla také se zástupcem místní televize. Všechny programy proběhly v průběhu května a června 2014.

Vzhledem k tomu, že jsem měla (a stále mám) zájem dále vzdělávací program projektu Hudební elipsa i v budoucnu rozvíjet, jsem se rozhodla pro zpracování zpětné vazby pedagogů na tento program, abych zjistila, jakým směrem bude nejlépe se v budoucnu ubírat. Cílem projektu je tedy zjištění kvality tohoto vzdělávacího programu pro MŠ, ZŠ a předškolní zařízení - Hudební elipsa a zjištění zpětné vazby oslovených pedagogů a následná práce se zjištěnými daty a získanými výsledky, které jsou popsány níže. Původně jsme měly zájem v programu pokračovat i od října 2014, ale kvůli zhoršení zdravotního stavu Ireny Krškové a závažným osobním důvodům Terezy Kostkové jsem pokračovala v projektu sama ve školičce Montežirafka ve Valašském Meziříčí v rámci všestranného hudebního kroužku jednou týdně, či jednou za 14 dnů, podle mých časových možností, do doby ukončení činnosti tohoto zařízení (především z finančních důvodů, neboť se nepodařilo zajistit významnější grant, který by toto předškolní zařízení pomohl spolufinancovat).

Dále jsme s paní Krškovou pokračovaly ve spoluprádání zácvikového akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč, který každoročně ověřil kvalitu práce díky konkrétním ukázkám z výuky s předškolními dětmi z MŠ v Potštátě.

---

⁹⁰ *Ústav školství YouTube* [online]. Hudební elipsa v Přerově. 2014 [cit. 16.5.2018] Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=K0iq8glyV70&t=14s>

⁹¹ *Ústav školství YouTube* [online]. Hudební elipsa v Hranicích. 2014 [cit. 16.5.2018] Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=OKNc85y9byA>

3.1 Předmět a cíle projektu

Předmětem projektu je konkrétní vzdělávací interaktivní hodinový program Hudební elipsa, který má pomoci dále ověřovat kvalitu metodiky a pomůcek Ireny Krškové pro děti v předškolním věku přímo v mateřských školách a předškolních zařízeních.

Cílem projektu bylo ověřit si položené otázky a předpoklady, které jsou popsány níže, a také pomoci většímu zviditelnění metodiky Ireny Krškové a její záslužné práce.

3.2 Otázky a předpoklady projektových výstupů

Položila jsem si otázku, zda většina oslovených respondentů shledá vzdělávací program Hudební elipsa jako kvalitní a předpokládám, že ano.

Dále předpokládám, že díky telefonickému dotazování se podaří získat zpětnou vazbu pro účely Referenční analýzy od většiny respondentů.

Jako poslední otázku jsem si položila tuto: „*Vzbudí tento program a jeho kvalita zájem o další spolupráci a odborné proškolení pedagogů?*“ Opět předpokládám, že ano.

3.3 Metody realizace a vyhodnocení projektu

V rámci získání primárních dat byla nachystána metoda dotazování a připraven elektronický dotazník k rozeslání respondentů, nakonec se však uskutečnila metoda telefonického rozhovoru, neboť všichni oslovení využili možnost odpovědět přímo v rámci telefonického rozhovoru. Součástí nachystaného dotazníkového šetření byly systematicky sestavené otázky související s projektem Hudební elipsa.

Konkrétně tedy následně byla použita metoda telefonického rozhovoru, proto jsem zvolila kratší dotazník do deseti otázek, jak doporučuje také Jan Koudelka⁽⁹²⁾, který navíc uvádí, že důležitým faktorem v rámci rozhovoru i dotazníku je relevantnost, proto není žádoucí odklon respondentů od zkoumaného tématu, také ochota odpovědět, proto zcela nežádoucími jsou příliš složité nebo na soukromí zaměřené otázky.

---

⁹² BÁRTOVÁ, Hilda, BÁRTA, Vladimír a KOUDELKA, Jan. *Chování spotřebitele a výzkum trhu*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0410-3

Následně jsem vše zpracovala do grafické podoby pomocí aplikací Word a Excel.

V rozhovoru jsem použila tyto typy otázek:

- **otevřené** – kdy v případě standardizovaných nebo nestandardizovaných otázek odpovídá respondent svými slovy. Pozitivem otevřených otázek mohou být neočekávané odpovědi, negativem možná ztráta validnosti a delší zpracování.
- **uzavřené** – patří sem standardizované otázky, kterým umožňují rychlé odpovědi, které mají jednoduchou formu. Např. odpověď ano či ne, nebo nabízí možnost, kterou si dotazovaný respondent může sám zaznačením vybrat. Velkou výhodou je poměrně rychlé zpracování a vyhodnocení informací a dat;
- **kombinace otevřených a uzavřených otázek.**
- **škálovací** – v mém případě jsem použila u otázky v rámci ohodnocení kvality programu známkou 1 – 5 (jako ve škole).

Důležitým prvkem je naformulování otázek a jejich návaznost v logickém sledu. Otázky respektují např. pravidla, že používám jednoduchý jazyk tak, aby byl pro cílové respondenty srozumitelný, používám adekvátní slova, dbám na logickou návaznost a uspořádání otázek, usiluji o přehlednost a atraktivnost dotazníku, snažím se o pozitivní motivaci osloveného respondenta tak, aby měl chuť odpovídat na dané otázky a vnímal smysluplnost dotazování apod. ⁽⁹³⁾

Při bezprostřední responsi bylo dbáno na jednoznačnost dotazů a kontrolu jejich správného pochopení a relevantnosti odpovědí, i na možnost jejich okamžitého autentického záznamu, který byl prováděn přímo do počítače, a s vědomým oslovených respondentů byly odpovědi nahrávány. Telefonický rozhovor, který jsem použila ve své bakalářské práci, mi slouží jako evaluační nástroj, s jehož pomocí jsem ověřovala smysluplnost a kvalitu vzdělávacího programu Hudební elipsa. Výsledky mého šetření mi umožnily reagovat na zjištěné informace tím, že pozitivní prvky dále v rámci programu rozvíjím, a ty negativní eliminuji. Šetření využívá neanonymní rozhovor s tím, že oslovení si mohli vybrat, zda budou souhlasit s uveřejněním svých referencí či nikoliv.

---

⁹³ CIMBÁLNÍK, Tomáš a GREŠAR, Jiří. *Základy marketingu s aplikací do školního prostředí*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2726-3.

3.4 Harmonogram realizace projektu

Časový harmonogram jsem rozvrhla v rámci deseti pracovních dnů takto:

1. den – nachystání a korekce dotazníků zpětné vazby v internetové podobě pro možnost značení v rámci telefonického kontaktování, případně pro elektronické zaslání pro případ, že by respondenti nechtěli odpovídat přímo, ale až do dotazníku. Pro zpracování jsem využila dotazníkový elektronický systém www.surveymonkey.com, do kterého jsem následně zaznamenávala odpovědi v rámci telefonického rozhovoru.

2. – 6. den – navolání respondentů pro účely zpětné vazby formou telefonického rozhovoru s úvodním dotazem na možnost jejího nahrání pro uchování a referenci.

7. – 10. den – zpracování výsledků výzkumu do grafické a textové výstupní podoby v programech Word a Excel. Jako termín uskutečnění šetření jsem zvolila následující týden po uskutečnění posledního desátého hodinového programu Hudební elipsa a to v červenci roku 2014. V jednom ze zařízení (Mateřská škola Sady Nový Jičín) byly dva programy v rámci dvou tříd MŠ, celkem tedy proběhlo 10 testovacích bezplatných programů v devíti zařízeních, MŠ a ZŠ.

3.5 Výběrový soubor a jeho charakteristika

Výběrovým souborem jsou ředitelky, zástupkyně a učitelky MŠ, ZŠ či předškolních zařízení, které se osobně účastnily vzdělávacího programu Hudební elipsa, který jim byl nabídnut pro zrealizování v jejich zařízení. V tomto případě se jednalo o devět pedagogů, v jejichž zařízeních se program konal.

Mateřské školy a předškolní zařízení byly vybírány podle několika hledisek. Jedním bylo, aby školy či předškolní zařízení měly zájem o inovace a využívaly nové či alternativní prvky. Tyto informace jsem si dohledala na internetu, či přímo osobně zavolala do školy, abych si vše ověřila. Další hledisko bylo hledisko spádovosti, aby MŠ a předškolní zařízení, byly umístěny do padesáti km od Potštátu, kvůli dopravním možnostem, finančním nákladům i převážení pomůcek Ireny Krškové a kláves na program, a také kvůli zdravotnímu stavu paní Krškové, aby to pro ni nebylo příliš fyzicky náročné. V předškolním zařízení Montežirafka se program následně konal pravidelně pouze pod mým vedením v průběhu zimního a letního cyklu roku 2014 - 2015.

Konkrétní seznam respondentů:

- Mateřská škola Sady Nový Jičín, Mgr. Žambochová Marie, ředitelka.
- Montežirafka o.p.s. Valašské Meziříčí, Mgr. Pospíšilová Marcela, učitelka.
- MŠ Teplice nad Bečvou, Pilčíková Květoslava, ředitelka.
- Prima mateřská škola, s.r.o. Hranice, Mgr. Bílá Edita, ředitelka.
- Speciální mateřská škola A & J s.r.o. Přerov, Mgr. Muchová, zástupkyně ředitelky.
- Základní škola a mateřská škola Skalička, Mgr. Mužíková Dušana, ředitelka školy.
- Zdravá anglická mateřská škola s.r.o. Olomouc - Nedvězí, Mgr. Peškeová Jitka, ředitelka.
- ZŠ a MŠ Bělotín, Mgr. Gajdušková Danuše, učitelka.
- ZŠ Rajnochovice, Mgr. Gajdošová Jana, učitelka.

3.6 Realizace projektu

V rámci realizace projektu a samotného dotazování jsem zvolila deset otázek (viz **Příloha 6 – Dotazník**), které byly položeny všem osloveným formou již zmíněného telefonického dotazování, které se mi v minulosti, v mé předchozí práci marketingového specialisty na zpětnou vazbu spokojenosti zákazníků firem, osvědčilo jako skvělý kompromis mezi časově i finančně náročným osobním dotazováním a anonymním písemným dotazováním, které sebou neslo malé procento návratnosti.

Následně jsem se držela výše uvedeného navrženého harmonogramu.

Stanovila jsem si také finanční rozpočet, který jsem ochotna a schopna do realizace zpětné vazby investovat.

Dospěla jsem k částce 8.150,- Kč, kdy jsem stanovila odměnu za vykonanou práci ve výši 100,- Kč/h práce, 10 dnů x 8 h = 80 h x 100,- Kč/h = 8.000,- Kč a přičetla náklady za telefonické služby = 150,- Kč.

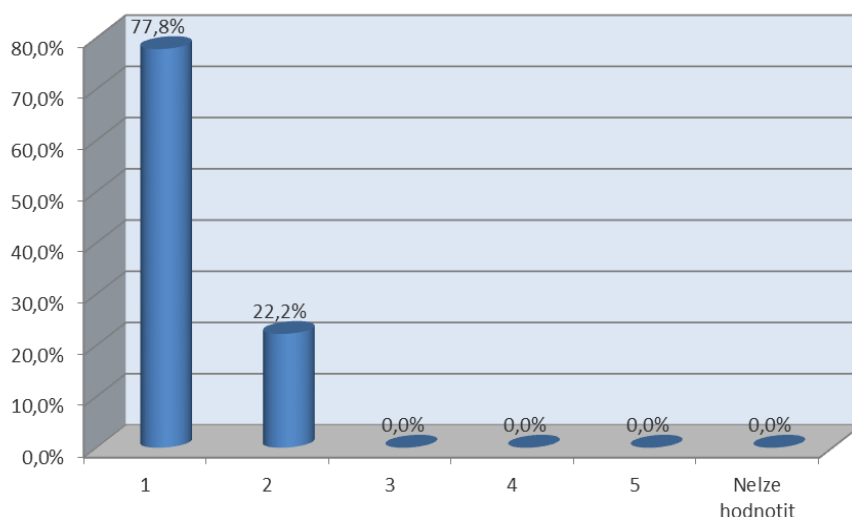
Následně jsem začala projekt zjištění zpětné vazby realizovat.

3.7 Interpretace výstupů projektu

Pro přehlednost interpretace výstupů jsem zvolila formu tabulek a grafů, které jsem zpracovala v již zmíněných programech Word a Excel. Níže prezentuji konkrétní odpovědi na jednotlivé otázky a doplňuji osobní komentáře.

První otázku jsem zvolila tak, abych rovnou zjistila kvalitu programu a požádala oslovené respondentky o oznámkování našeho programu od 1 do 5, kdy 1 znamenalo nejlepší, jak bývá obvyklé v rámci známkování ve školách. Oslovené se ponechaly plynule hovořit a byla zaznamenána celá jejich odpověď, která je uvedena v komentářích. Případně se následně vracelo k nahrávkám, o kterých byly předem informovány a odpovědi se následně doplňovaly a kontrolovaly. V rámci kontroly zjištěných dat jsem požádala o spolupráci Ilonu Lukšíkovou, mou spolupracovnici na předchozích projektech zpětné vazby.

1. Jakou známkou byste ohodnotila vzdělávací program Hudební elipsa?

Obrázek 11. Grafické znázornění odpovědí na 1. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 1. Výsledky vyhodnocení první otázky

Hodnocení / udělená známka	Procentuální podíl	Počet
1	77,8%	7
2	22,2%	2
3	0,0%	0
4	0,0%	0
5	0,0%	0
Nelze hodnotit	0,0%	0
CELKEM	100%	9

Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE (řazeno dle známky hodnocení):

- *1, jednička. Uvedeno 4x.*
- *1, dala bych mu jedničku, protože to splňovalo veškeré znaky. Jednak výchovné, vzdělávací, přístupu k dětem. Byla tam informovanost, i co se týká hudební nauky.*
- *1, jednička, líbil se nám moc.*
- *1-, myslím si, že na to, že neznaly děti a pracovaly se smíšenou skupinou, tak na jedna minus.*
- *2, navrhovala bych propracovanější zvládnání dětí. Program je zajímavý, nápady jsou také zajímavé, akorát takové to pedagogické uchopení celé skupiny. Ukočírovat je, aby to všichni vnímali.*
- *2, dětem se to líbilo, teď mě konkrétně nenapadá, co by se mohlo zlepšit.*

Odpovědi a kvalitní hodnocení ukázalo, že program má potenciál se dále rozvíjet, a že vzbudil kladné ohlasy.

Dále jsem se zeptala na otázku, která mě velice zajímala **2. Jaké byly reakce dětí?**, na kterou jsem dostala tyto odpovědi.

- *Mateřská škola Sady Nový Jičín, Mgr. Žambochová Marie, ředitelka. Děti byly spokojeny.*
- *Montežirafka o.p.s. Valašské Meziříčí, Mgr. Pospíšilová Marcela, učitelka. Líbil se jim. Bylo to pro ně něco nového, zajímavého.*
- *MŠ Teplice nad Bečvou, Pilčíková Květoslava, ředitelka. Zaujalo je to.*
- *Prima mateřská škola, s.r.o. Hranice, Mgr. Bílá Edita, ředitelka. Myslím si, že děti byly zaujaté a bavilo je to.*
- *Speciální mateřská škola A & J s.r.o. Přerov, Mgr. Muchová, zástupkyně ředitelky. Dětem se to líbilo, i když byly trochu překvapené - bylo to pro ně něco nového. Je to pěkné.*
- *ZŠ Rajnochovice, Mgr. Gajdošová Jana, učitelka. Bylo to těsně před koncem školního roku. Líbilo se jim to, dobré.*
- *Základní škola a mateřská škola Skalička, Mgr. Mužíková Dušana, ředitelka. Milé, bylo to spontánní a upřímné. Byla z toho cítit radost, že to dělají pro děti, že to nedělají za nějakým byznysem a bylo cítit, že to dělají s láskou.*
- *Zdravá anglická mateřská škola s.r.o. Olomouc – Nedvězí, Mgr. Peškeová Jitka, ředitelka. Děti spolupracovaly, zapojily se a měly změnu. Měly možnost vyzkoušet si nové pomůcky, než ve školce máme. Líbilo se mi, jak s nimi paní učitelky pracovaly - rozebraly písničku a učily je tím pádem i noty (celé, půlové, čtvrtové) v praxi.*

- ZŠ a MŠ Běloutín, Gajdušková Danuše, učitelka. *I když byl program náročný, děti byly ve věku 4 - 5 let, vydržely celou hodinu, měly úžasnou pozornost, program je zaujal. Byly tam vsuvky, pohyb, hudba, písničky.*

Odpovědi mě velice potěšily a ukázaly, že program je dětmi dobře přijímán, baví je a oslovuje.

Dále mě zajímaly názory pedagogické, a proto jsem položila tuto otázku:

3. V čem vidíte hlavní přínos vzdělávacího programu Hudební elipsa?

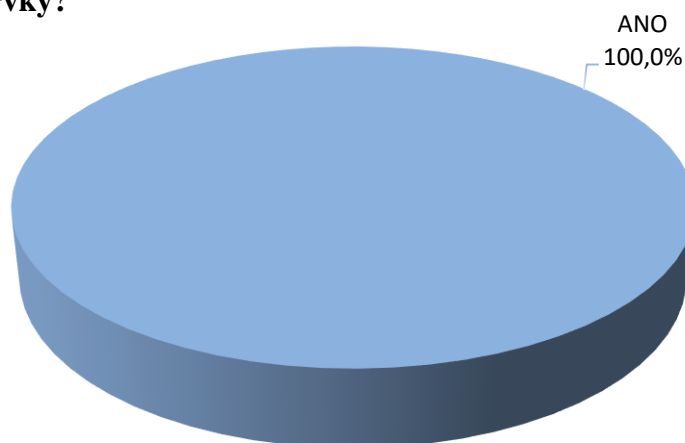
- Mateřská škola Sady Nový Jičín, Mgr. Žambochová Marie, ředitelka. *Rozvoj rytmizace a hudebnosti dětí.*
- Montežirafka o.p.s. Valašské Meziříčí, Mgr. Pospíšilová Marcela, učitelka. *Mně se líbí propojování not, které jsou na zemi - pohybu a zároveň hudby, propojují vnímání více smysly. Je tam i rozvoj motoriky, rytmus.*
- MŠ Teplice nad Bečvou, Pilčíková Květoslava, ředitelka. *Nebylo tam pro mě něco extra nového, používáme hudební nástroje, s dětmi zpíváme - nebylo tam nic, co s dětmi neděláme.*
- Prima mateřská škola, s.r.o. Hranice, Mgr. Bílá Edita, ředitelka. *Je to metodicky dobře propracované, tato činnost je daná a postavená tak, že třeba my s dětmi tak nepracujeme, takže každopádně to pro ně bylo pestré.*
- Speciální mateřská škola A & J s.r.o. Přerov, Mgr. Muchová, zástupkyně ředitelky. *Působení na všechny smysly. I v hudbě se dá působit všemi smysly.*
- Základní škola a mateřská škola Skalička, Mgr. Mužíková Dušana, ředitelka. *Láska a radost je to nejdůležitější, co je potřeba, když někdo dělá nějaký pořad, protože se školami protáhlo už mnoho pořadů a někdy je cítit, že je to opravdu jen kvůli penězům, ale z těchto holek bylo cítit, že to dělají opravdu s láskou a děti to vycítí a jdou za tím.*
- Zdravá anglická mateřská škola s.r.o. Olomouc – Nedvězí, Mgr. Peškeová Jitka, ředitelka. *Myslím si, že velký přínos je v tom, že učitelky byly proškoleny, uměly s pomůckami pracovat a uměly to dětem hezky předat, bylo vidět, že mají zkušenosti, a že s tím nějakou dobu pracují a mohou zkušenosti rozvíjet. Je to něco nového, co my ve školce neděláme.*
- ZŠ Rajnochovice, Mgr. Gajdošová Jana, učitelka. *Vědomosti se získávaly prakticky a v pohybu a děti to prožívaly.*

- ZŠ a MŠ Běloutín, Gajdušková Danuše, učitelka. *Je to hudební nauka, je to vzdělání v oblasti hudby, v oblasti co se týká zvuku, tónu a čím více se děti dostanou k těmhle věcem, když jsou malé, tak je obohatí ve vzdělání, myšlení. Má to spoustu přínosných prvků.*

I odpovědi na tuto otázku ukázaly, že v programu všechny pedagožky spatřují smysluplnost.

Jako další otázku jsem zvolila **4. Využila byste některé prvky při běžné práci s dětmi? Které prvky?**

Obrázek 12. Grafické znázornění odpovědí na 4. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 2. Výsledky vyhodnocení čtvrté otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
ano	100,0%	9
ne	0,0%	0
CELKEM	100%	9

Pramen: Vlastní zpracování.

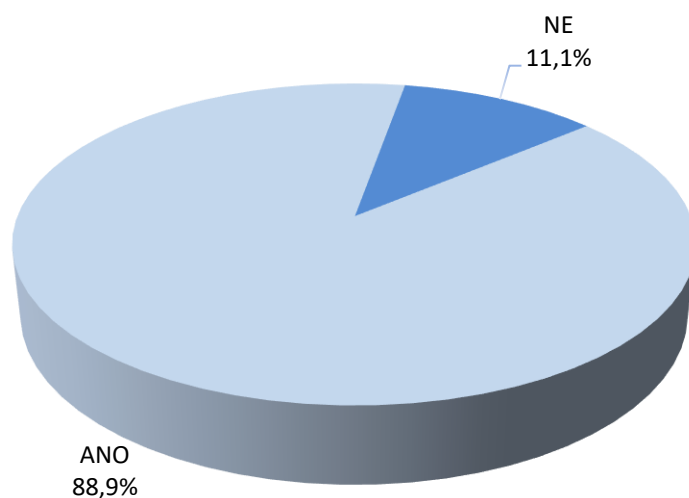
PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „ANO“:

- *Využíváme je léta, protože tyhle programy jsou opravdu pro děti úžasné a každá taková chvílka je pro ně obohacením v téhle době.*
- *Využíváme tyto prvky. Prvky elipsy vychází z výuky Montessori, stejně jako rytimizace a jedno tělo.*
- *Určitě - noty, po kterých se chodí, hudební nástroje, Montessori pomůcky.*
- *Určitě - zapálení pro hudbu, protože si nikdo neuvědomuje to, že je tu milion pomůcek, ale děti musí cítit tu radost, že hudba je příjemná a to tohle holky probouzely v dětech. Pomůcky přes paní Krškovou (což je zkušená lektorka) jsou její dlouholetou praxí tak promyšlené, že tam nejde co vytykat, naopak si z toho můžete brát jenom inspiraci.*

- *Určitě. Líbily se mi notičky, které byly dělané jako hmatatelné - dalo se na ně šlapat, bouchat na ně - to asi využijeme.*
- *Inspirovala jsem se podupáváním na notách - šlo o rytmizaci - děti použily i jinou činnost než jen ruce, seznamují se tak s rytmem.*
- *Líbí se mi noty, které jsou na zemi, chození po notách - není to jen sezení na zemi.*
- *Líbilo se mi, jakým způsobem vysvětlovaly dětem délku not - hlavně v praxi.*
- *Zajímavé byly zvonečky - ty třeba konkrétně nemáme, jinak máme hodně hudebních nástrojů.*

V rámci odpovědí na tuto otázku mě potěšila různorodost odpovědí, neboť poukázala na to, že učitelky zmínily téměř všechny pomůcky či aktivity, které jsme si pro děti připravily.

Další otázka směřovala k odpovědi na jednu z základních otázek, které mě zajímaly před realizací dotazníkového šetření ve znění: **5. Bylo by pro Vás přínosem vzdělávací program Hudební elipsa pravidelně opakovat, a rozvíjet děti formou navazujících lekcí se zvyšováním obtížnosti probíraných hudebních prvků (například jednou týdně, nebo co 14 dnů), tedy jako výukové lekce pro rozvoj dětí hravou formou pomocí hudby se zapojením všech smyslů? A to v případě, že by lekce pro vás byly finančně přístupné díky sponzoringu?**

Obrázek 13. Grafické znázornění odpovědí na 5. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 3. Výsledky vyhodnocení páté otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
Ano	88,9%	8
Ne	11,1%	1
CELKEM	100%	9

Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „ANO“:

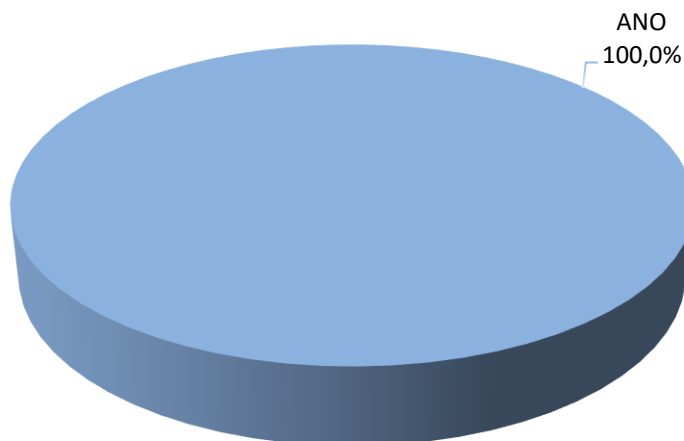
- *Určitě si myslím, že ano, vzala jsem tam i děti ze školy a program je i pro ně velký přínos. Oni ty noty půlové, čtvrtkové zapojí s pohybem a děti se hýbou a mohou si všechny hudební nástroje osahat. Opravdu mají netradiční svoje pomůcky, tak i pomůcky z Montessori - vše je příjemné na uši a není co vytknout. Ba naopak ukazovat to i kantorům a nejen dětem. Mohou dělat školení, jak vyučovat hudebku.*
- *Určitě, protože tato věc, když se dělá jen jednou, tak je to málo. Je potřeba ji opakovat, rozšiřovat, aby děti mohly vnímat hudbu v určitém smyslu a veškerými svými smysly, a aby si to také mohly nechat uležet.*
- *U nás paní Klasová bývá s hudební elipsou pravidelně.*
- *Myslím, že třeba tak 2x do roka, kdybychom to zařadili, tak ano. Pakliže by to bylo častěji, tak záleží, jaká by byla forma.*
- *Určitě, bylo by přínosem, kdyby se pokračovalo.*
- *Určitě ano.*
- *Ano, myslím, že ano, že by to bylo přínosem.*
- *Ano, nebylo by to špatné.*

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „NE“:

- *Nám tady chodí paní učitelka z Lidušky z Hranic a pravidelně pracuje s dětmi. Konkrétně v hudební výchově si myslím, že máme dost všeho.*

I odpověď na tuto otázku mě velice potěšila a ukázala, že většina pedagožek projevila zájem o pravidelné opakování programu.

Následující otázka zněla: **6. Měla byste zájem o účast na školení o výukové metodě „Hudební elipsa“?**

Obrázek 14. Grafické znázornění odpovědí na 6. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 4. Výsledky vyhodnocení šesté otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
Ano	100,0%	9
ne	0,0%	0
CELKEM	100%	9

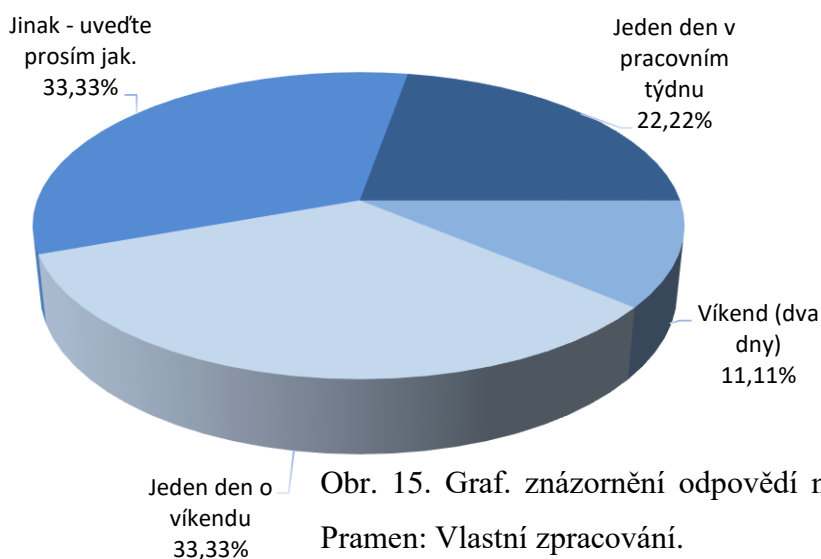
Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „ANO“:

- *Já si myslím, že určitě ano. Je tam tolik pomůcek, které Vás nenapadnou a oni je mají. A je vidět obrovská láska k tomu co dělají.*
- *Když by se něco takového konalo, a mohla bych se tam časově dostat, tak bych se tam určitě ráda podívala.*
- *Pokud by něco takového bylo, tak si myslím, že se nebráníme vzdělávání v těchto oborech. Řekla bych, že ano.*
- *Ano, probíraly jsme to s lektorkami a myslím, že bychom měly zájem.*
- *Časem ano, já nejsem konkrétně na hudební výchovu, ale pro učitele na 1. a 2. stupeň si myslím, že by zájem určitě byl.*
- *Myslím si, že ano. Abych se dozvěděla víc, tak ano.*
- *Myslím si, že ano. Uvedeno 2x.*
- *Určitě.*

Z uvedených odpovědí můžeme vidět, že 100% pedagožek projevilo zájem zúčastnit se školení, proto byly všechny pozvány na zácvikový kurz Potštátský houslový klíč, na jeho páteční část, kde jsou ukázky dětí z MŠ a je možno více zažít metodiku Ireny Krškové. Samostatné školení nebylo zatím z důvodů časových, finančních i rodinných nabídnuto.

Doplňující otázkou k předchozí byla tato: **7. Jakou délku školení / semináře byste preferovala?**

Obr. 15. Graf. znázornění odpovědí na 7. otázku
Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 5. Výsledky vyhodnocení sedmé otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
Jeden den o víkendu	33,3%	3
Jinak - uveďte prosím jak.	33,3%	3
Jeden den v pracovním týdnu	22,2%	2
Víkend (dva dny)	11,1%	1
Dva dny v pracovním týdnu	0,0%	0
CELKEM	100%	9

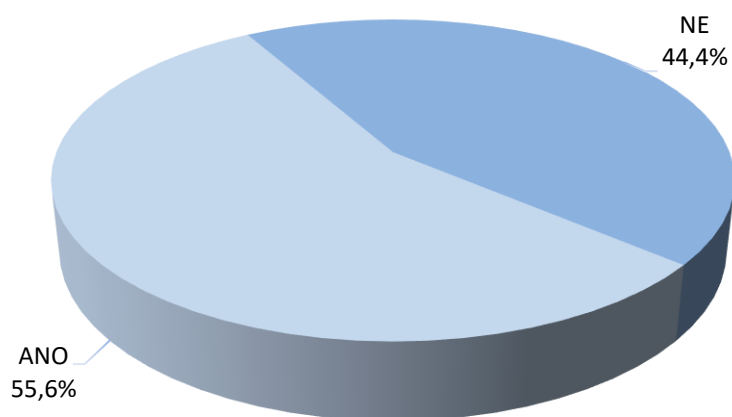
Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „JINAK“:

- *Stačilo by jednodenní školení tak 8hodinové. Já bych byla ochotná vyslat tu učitelku právě na těch 8 hod. Myslím si, že pracovní den. Uvedeno 2x.*
- *Chtělo by to tak 3 semináře a blok tak 3 hodinový.*

V rámci této otázky nelze jednoznačně říci, jakou délku školení / semináře by pedagožky uvítaly, proto věřím, že účast na páteční části akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč byla vítaným kompromisem pro všechny.

Důležitou otázkou byla jistě i tato: **8. Chybělo Vám něco v rámci hudebního programu elipsa? Navrhovala byste něco změnit či doplnit?**

Obrázek 16. Grafické znázornění odpovědí na 8. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

Tabulka 6. Výsledky vyhodnocení osmé otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
Ano	55,6%	5
Ne	44,4%	4
CELKEM	100%	9

Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „ANO“:

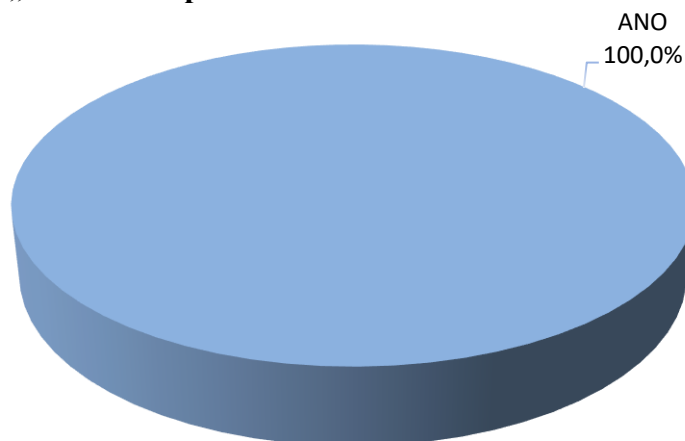
- *Možná to dělat po menších skupinkách - takové intimnější do 20 max. Jinak ne.*
- *Měli jsme s paní Klasovou programů více, pokaždé to bylo jiné. Jednou se ale stalo, že to bylo dvakrát po sobě podobné, takže to bylo takové, že děti to až tak nezaujalo. Takže takové to střídání, aby vždycky bylo něco nového a zajímavého, aby se děti posunuly dál, aby to nebylo stejné.*
- *Měli jsme to odpoledne, takže tam byly děti, které byly v družině. Určitě by bylo lepší, kdyby tam byl časový výběr a více času na program.*
- *Možná zařadit nějaké prvky se zrcadlem.*

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „NE“:

- *Já si myslím, že každý lektor si dá nějakou formu podle sebe, podle své osobnosti, takže pokud je tam dostatek rytmy, písniček, intonačních cvičení, tak ten program opravdu splňuje tyhle věci po všech stránkách.*
- *Nevím co k tomu říci. Děti to zaujalo, ale abychom my to tady pravidelně zařazovali, to nevidím. Máme prostě svoje - svůj vzdělávací program a jedeme podle něho - je tam zahrnuto všechno.*
- *Ani ne, řekla bych, že ne.*

Odpovědi na tuto otázku byly inspirací k dalšímu zlepšování. Bylo potěšující, že většina ocenila program tak, jak byl sestaven ve své původní podobě.

Důležitou otázkou pro možnost dalšího rozvoje byla také otázka: **9. Doporučila byste vzdělávací program „Hudební elipsa“ dalším školám či školám?**

Obrázek 17. Grafické znázornění odpovědí na 9. otázku.

Pramen: Vlastní zpracování.

VZDĚLÁVACÍ PROGRAM HUDEBNÍ ELIPSA DOPORUČUJE 100 % OSLOVENÝCH.

Tabulka 7. Výsledky vyhodnocení deváté otázky

Kategorie odpovědi	Procentuální podíl	Počet
ano	100,0%	9
ne	0,0%	0
CELKEM	100%	9

Pramen: Vlastní zpracování.

PŘÍMÉ KOMENTÁŘE U ODPOVĚDI „ANO“:

- *Určitě ano. Uvedeno 3x.*
- *Kdyby se mě někdo zeptal, tak bych řekla "Ano, mně se to líbilo".*
- *Určitě. Měla jsem možnosti hovořit s kolegyněmi, a bylo to prezentováno formou článku.*

- *Doporučila bych tam, kde mají podobný princip výuky. My jsme Montessori školička, takže ty prvky, které tam byly, jsou Montessori, takže se to velmi hodí. Nevím, jak dobře to vnímají děti, které jsou zvyklé na jinou práci v normálních školách. Určitě do některých školek ano.*
- *Ano, doporučila bych.*

100% pedagožek program doporučuje, což je velkou motivací pro jeho budoucí pokračování.

Na úplný závěr byla položena otázka: **10. Souhlasíte s uveřejněním Vaší reference na www.ustav-skolstvi.cz a www.potstatskyhouslovyklic.cz a pro účely propagace a rozvoje programu Hudební elipsa?**

ANO, SOUHLASÍ S TEXTOVOU REFERENCÍ:

• Speciální mateřská škola A & J s.r.o. Přerov, Mgr. Muchová, zástupkyně ředitelky.	<i>Hudba je vnímána všemi smysly. Učí děti vnímat všemi smysly.</i>
• Montežirafka o.p.s. Valašské Meziříčí, Mgr. Pospíšilová Marcela,.	<i>Propojení hudby a všech ostatních smyslů. Hravé učení.</i>
• Prima mateřská škola, s.r.o. Hranice, Mgr. Bílá Edita,.	<i>Byla to velmi dobře metodicky propracovaná pestrá lekce.</i>
• Zdravá anglická mateřská škola s.r.o. Olomouc - Nedvězí, Mgr. Peškeová Jitka, ředitelka..	<i>Pro děti to bylo přínosné. Naučily se základy notového značení, měly možnost vyzkoušet si ji v praxi. Proběhlo to zážitkovou formou. Děti to bavilo.</i>
• ZŠ a MŠ Bělotín, Gajdušková Danuše, učitelka.	<i>Hudba přináší člověku příjemné emoce a příjemnou náladu.</i>
• ZŠ Rajnochovice, Mgr. Gajdošová Jana, učitelka.	<i>Učení, které se provádí s radostí je vždycky přínosné a radostné.</i>
• Základní škola a mateřská škola Skalička, Mgr. Mužíková Dušana, ředitelka školy.	<i>Milé vystupování, bylo to spontánní a upřímné. Byla z toho cítit radost, že to dělají pro děti, že to nedělají za nějakým byznysem a bylo cítit, že to dělají s láskou.</i>

ANO, SOUHLASÍ S CELOU ZVUKOVOU NAHRÁVKOU:

- Montežirafka o.p.s. Valašské Meziříčí, Mgr. Pospíšilová Marcela, učitelka.
- Zdravá anglická mateřská škola s.r.o. Olomouc - Nedvězí, Mgr. Peškeová Jitka, ředitelka,.
- ZŠ Rajnochovice, Mgr. Gajdošová Jana, učitelka.

NE, NESOUHLASÍ S UVEŘEJNĚNÍM, VYBRANÉ INFORMACE Z TEL. HOVORU:

- Mateřská škola Sady, Mgr. Žamborová Marie, Nový Jičín. *Kvalitní program, který splňuje a rozvíjí hudebnost dětí.*
- MŠ Teplice nad Bečvou, Pilčíková Květoslava, ředitelka. *Děti program zaujal. Máme toho ve školce už více a jsme zvyklí na svoje.*

Opět bylo velice potěšující, že většina souhlasila s uveřejněním.

Na závěr výsledků dotazníkového šetření proto mohu s radostí uvést, že zpětná vazba pedagožek na vzdělávací program Hudební elipsa ukázala, že má smysl pokračovat v rozvíjení tohoto programu v praxi, a že odpovědi na všechny tři otázky, které jsem si položila na začátku šetření v bodu 3.1, byly kladně zodpovězeny.

Proto jakmile i druhý syn vyroste a půjde do mezinárodní Montessori mateřské školy, budu opět osobně pokračovat v rozvoji programu Hudební elipsa, který má veliký potenciál. V tuto chvíli se opět chystá zácvikový akreditovaný třídní kurz Potštátský houslový klíč pro rok 2019, tak i zde budou ukázány prvky z programu Hudební elipsa, který díky tomu stále žije.

Obrázek 18. Společná fotografie z 15. akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč r. 2016
Pramen: Vlastní foto (samospoušť).

Závěr

V rámci sumarizace výstupů na základě zjištěných výsledků dotazníkovým šetřením, se podařilo prokázat, že metodika Ireny Krškové je velice přínosná a její pomůcky smysluplné a rozvíjející hudební i tvořivý potenciál dítěte. To se povedlo ověřit jak v citovaných výzkumech, které byly verifikovány léty praxe, tak i v rámci dotazníkového šetření při zjišťování zpětné vazby pedagogů účastnících se vzdělávacího projektu Hudební Elipsa, zpracovaného v rámci této bakalářské práce. Za vše hovoří také výsledky toho, že sto procent oslovených respondentů doporučuje projekt jako kvalitní, a dále jej doporučuje i dalším školám. Navíc byl vzbuzen zájem o účast na školení o výukové metodě Hudební elipsa, a to opět u sta procent dotázaných.

Výsledky proto ukazují, že metodika a pomůcky Ireny Krškové jsou nedoceněným fenoménem, který by si za více jak šedesát let praxe zasloužil více pozornosti. Osobně se domnívám, že stále nízké povědomí o metodice Ireny Krškové je způsobeno tím, že se paní Kršková obětovala své obci a Potštátskému regionu a žákům své ZUŠ, kterou osobně založila, kdy odmítla nabídky působení ve větších městech, kde by jistě ve spolupráci s pedagogickou univerzitou našla zasloužený mezinárodní ohlas. Ona sama při otázce, zda si myslí, že i u nemuzikálního žáka dojde k rozvoji znalostí z oboru hudby při používání její metody odpovídá, že pojem nemuzikální dítě vůbec nezná, neboť hudebně vzdělatelné je každé dítě, neví se však, do jaké míry. Když některému z jejich žáků něco nešlo, kreativně připravila individuální pomůcku, aby si dítě mohlo danou problematiku, i díky pomůckám ohmatat, zažít a pochopit, neboť jak dále paní Kršková uvádí, i Komenský říkal, že počítat se žák učí počítáním, čtení čtením, psaní psaním a ona doplňuje zpívat zpíváním a hrát hraním na nástroj.

Poté, co umřel paní Krškové v roce 2009 manžel, jsem si uvědomila, že přišla o důležitou osobu ve svém životě, a proto potřebuje kolem sebe nové lidi, kteří by jí pomáhali rozvíjet její dílo. Ucítla jsem vnitřní nutkání, že jsem to i já, komu se od pěti let věnovala, a na kom v okrese Přerov ukazovala její originální pomůcky, a kdo by jí nyní mohl alespoň z části vrátit vynaloženou energii a lásku. Je skvělé, že to napadlo i další obětavé lidi, kteří ji dodnes také pomáhají. Od zmíněného roku 2009 mám proto tu čest paní Krškovou v rámci jejich ocenění osobně doprovázet a pomáhat zpracovávat potřebné informace pro její propagaci a zviditelnění.

Irena Kršková byla také jedním z hlavních stimulů pro založení neziskové organizace Ústav školství z. ú. v roce 2014, pro rozvoj tvořivosti u dětí, rodičů, učitelů i seniorů vycházejících z vědeckých přístupů J. A. Komenského, Marie Montessori, a právě i Ireny Krškové a dalších inspirátorů.

Pro další možnost osvěty a informovanosti jsem také vytvořila Projekt osvěty pro studenty pedagogických a zdravotnických středních škol v rámci interaktivního semináře s okamžitou zpětnou vazbou, a který upozorňuje na přínosy Ireny Krškové, která svou prací navázala na velikány a mé pedagogické idoly Komenského, Montessori, Masaryka, Krásnohorskou, Baťu aj. Projekt jsem dokončila díky studiu na této Vysoké škole Humanitas v Sosnowci, na fakultě společenských studií Vsetín do předmětu Projektování zájmových akcí.

Zásluhou všeho výše uvedeného také v roce 2014 vznikl projekt Hudební elipsa, jehož název je inspirovaný Marií Montessori a průběh projektu je s využitím pomůcek Ireny Krškové, kterou jsem požádala o spolupráci, a o kterém bakalářská práce pojednává. Tento projekt jsem před zrealizováním všech programů i následně po realizaci osobně rozvíjela v rámci všestranného hudebního kroužku ve školičce Montežirafka ve Valašském Meziříčí.

Na závěr bych chtěla poděkovat mé vedoucí práce Libuši Černé a všem pedagogům VŠ Humanitas, kteří mě provázeli třemi roky studia, které mě obohatilo, a také všem osobnostem, které mě v mém životě inspirovaly. Mezi ty první patří mí rodiče Jiřinka a Miroslav Smrčkovi, dále učitelka z MŠ Maruška Jeloková, následně velká inspirátorka Irena Kršková v rámci LŠU následně ZUŠ v Potštátě, jejíž dílo má ohromnou hodnotu, Alena Cvešperová, učitelka, následně ředitelka ZŠ a režisérka ochotnických divadelních představení, které ve mně rozvinuly lásku k hereckému a dramatickému umění. Mí bratři Miroslav a Jiří Smrčkovi, kteří krásně hrají i zpívají a jsou profesionálními hudebníky a pedagogy, a dále již zmínění J. A. Komenský, Maria Montessori, T. G. Masaryk, Eliška Krásnohorská, Tomáš Baťa, a dále František Palacký, Marie Curie-Sklodovská s manželem Pierrem, Milada Horáková, Karel Gott, František Novotný a Luděk Munzar s jejich pořadem Okouzlení slovem, Jiří Anderle s jeho pořadem Láska za lásku. Aktuálně Božena Landová a John P. Strelecký, Američan s českými kořeny a jeho projekt a kniha *The Big Five For Life*, se kterým aktivně spolupracujeme v rámci projektu Amaltea Harmony, a který v knize „Velká životní pětka“ popisuje to, že skvělý vůdce, kterými jsme i my učitelé, pozitivně ovlivní a naplní životy všech kolem, v rodině i práci a mohou to být tisíce až statisíce

konkrétních lidí a rodin. Dokonce je prokázáno, že většina nositelů Nobelových cen měla či má své kouče, mentory či průvodce životem.

Proto i my pedagogové – průvodci našich vlastních i nám svěřených dětí - máme veliké poslání pomoci toto naplnovat a rozvíjet dětské talenty. Věřím, že to zcela vystihuje tento citát Marie Montessori „*Před našimi pohledy upřenými do budoucna se vynořil nový ideál. Není to pouhý obraz nového typu školy nebo nové vzdělávací metody. Je to sám člověk. Člověk, jehož pravá přirozenost spočívá ve schopnosti svobodně se rozvíjet a neustále se zdokonalovat. Člověk, jehož skutečná velikost se projeví v okamžiku, kdy ho zbavíme pout nejen zjevného, ale i skrytého duševního útlaku a poskytneme mu prostor k rozvoji.*“

Proto se stejně jako Komenský, Montessori i Kršková domnívám, že jakákoli reforma (optimálně přirozená evoluce) školství má vycházet z takto chápané podstaty lidské osobnosti. Ústředním bodem vzdělání má být člověk a my máme mít na paměti, že tento člověk se nerozvíjí jen na fakultách univerzit, ale začíná svůj duševní růst ještě před narozením během prenatálního vývoje a následně ihned po narození, a může dosahovat ohromných úspěchů již v prvních třech letech svého života. V tomto období, více než v jakémkoliv jiném, je žádoucí se rozvoji dítěte důkladně věnovat. V případě, že respektujeme tento závěr, přestane být dítě pro některé nevědomé obtížným břemenem a stává se tak nevyčerpatelným zdrojem radosti a inspirace! Chápeme, že to již není jen bezmocná bytost, která byla pojímána jako prázdná nádoba, která čekala na naplnění moudry dospělých. Dítě (nejdůležitější fáze pro vývoj člověka) se stává bytostí, jejíž důstojnost i nám připomene to, kdo jsme i kým můžeme být, tedy bytostí vedenou neúnavným vnitřním učitelem, který na základě přesného plánu vytváří v nadšené smysluplné činnosti ten největší zázrak vesmíru, kterým je lidská osobnost.

My, učitelé – průvodci vlastních i svěřených dětí, můžeme jen pomáhat tak, jak průvodci pomáhající svým klientům. Až poté se stáváme svědky opravdového rozvoje lidské osobnosti a svědky zrození „*Nového člověka*“, který už není bezmocnou obětí běhu dějin, ale díky svému vlastnímu rozhledu a svým znalostem a dovednostem je schopen aktivně zasahovat do událostí kolem sebe, a spoluvytvářet tak vlastní budoucnost a naplněný život.

Autor překladu: Magdalena Brchaňová, PhD.

Wnioski

Po podsumowaniu danych wyjściowych oraz na podstawie wyników otrzymanych przy pomocy kwestionariusza ankiety można było się przekonać, że metodyka nauczania pani Ireny Krškovej jest rewelacyjna a jej koncepcyjne pomoce dydaktyczne skutecznie rozwijają potencjał muzyczny oraz artystyczny dziecka. Dowiedziono tego jak w cytowanych badaniach, które zostały zweryfikowane przez całe lata praktyki, tak w ramach badań ankietowych, gdzie pytani nauczyciele w ramach projektu edukacyjnego Elipsa Muzyczna zapewнили informację zwrotną. Informację tę opracowano w niniejszej pracy licencjackiej. Okazało się, że 100% respondentów poleca ten właśnie projekt i uważa go za pożyteczny. Co więcej, polecają oni jego promowanie w dalszych szkołach. Ponadto, respondenci wyraźnie zainteresowali się metodą nauczania Elipsa Muzyczna; 100% badanych zgłosiło zainteresowanie udziałem w szkoleniu.

Wyniki badań wskazują na fakt, że metodyka nauczania i pomoce dydaktyczne Ireny Krškovej to niedoceniany ewenement – po sześćdziesięciu latach pomyślnego stosowania z pewnością zasługują na uwagę. Osobiście uważam, że mała świadomość istnienia metodyki nauczania według Ireny Krškovej została spowodowana faktem, iż pani Irena poświęciła się działalności w swojej miejscowości i w okolicy Potštátu, poświęcała się uczniom swojej szkoły artystycznej, którą sama założyła. Odrzucała wtedy propozycje działania w większych miastach, gdzie współpracując z uniwersytetem z pewnością zdobyła by międzynarodową reputację. Pani Irena pytana, czy uważa, że nawet niemuzyczne dziecko pogłębi swoją wiedzę muzyczną jeżeli będzie stosowana jej metoda nauczania, odpowiada, że nie jest jej znane pojęcie dziecka niemuzycznego. Pani Irena twierdzi, że każde dziecko można kształcić w dziedzinie muzyki, bowiem nigdy nie wiadomo, w jakim stopniu się to uda. O ile któremuś uczniowi coś się nie udawało, wtedy trzeba było w sposób kreatywny przygotować dalszą pomoc dydaktyczną dla danego dziecka. Uczeń powinien czegoś dotknąć, doświadczyć by wreszcie zrozumieć jakąś trudną dla niego kwestię. Pani Kršková cytuje Komenskigo, który twierdził, że uczeń uczy się liczyć za pomocą liczenia, czytać za pomocą czytania, a pisać za pomocą pisania. Ona tylko go uzupełnia i uczy śpiewu za pomocą śpiewania a gry na instrumencie za pomocą grania.

W roku 2009 zmarł mąż pani Krškovej, straciła wtedy bardzo ważną osobę w swoim życiu. Uświadomiłam sobie wówczas, że potrzebuje ludzi, którzy pomogli by jej dalej prowadzić działania pedagogiczne.

Zdałam sobie sprawę z faktu, że to właśnie mnie poświęcała swoją uwagę całych 5 lat. Demonstrowała swoje rewelacyjne pomoce dydaktyczne na moim przykładzie w powiecie Přerov. I to mnie przypadła rola i obowiązek zwrócić jej chociaż w niewielkim stopniu jej troskę i poświęcenie. Było wspaniale, że taka sama myśl przyszła do głowy innym bezinteresownym ludziom, którzy do dziś jej pomagają. Od roku 2009 mam zaszczyt towarzyszyć osobiście pani Krškovej. Pomagam opracowywać konieczne informacje, żeby uzmysłowić innym znaczenie jej metodyki nauczania i promować ją.

Irena Krškova jest człowiekiem, który dodał nam odwagi, żeby założyć organizację pozarządową Instytut Edukacji, towarzystwo zarejestrowane w roku 2014. Chodzi o instytucję, która opierając się na koncepcji pedagogicznej J. A. Komenskigo, Marie Montessori i samej Ireny Krškovej oraz paru innych myślicieli wspiera rozwój kreatywności wśród dzieci, rodziców, nauczycieli oraz seniorów.

W ramach zapewnienia jeszcze innej drogi oświaty i informacji stworzyłam Projekt Oświaty dla studentów średnich szkół pedagogicznych oraz medycznych. Udało się to zrobić w ramach interaktywnego seminarium zapewniającego uzyskanie natychmiastowej informacji zwrotnej, o której wspominam w poprzednim rozdziale. Seminarium przedstawia między innymi bezprecedensowy wkład Ireny Krškovej, która swoją pracą dołączyła do szeregu wielkich umysłów i pedagogicznych myślicieli takich jak Komenský, Montessori, Masaryk, Krásnohorská, Baťa i inni. Projekt ten dokończyłam dzięki studiom na wyższej uczelni Humanitas w ramach przedmiotu Projektowanie działań edukacyjnych.

Wszystkie wyżej wspomniane okoliczności doprowadziły do powstania projektu Elipsa Muzyczna w roku 2014. Swoją nazwę zawdzięcza Montessori, zaś projekt przebiegał pod auspicjami pani Krškovej, wykorzystując jej pomoce dydaktyczne. Moja praca licencjacka dotyczy tego właśnie projektu. Chciałabym podkreślić, że osobiście kontynuowałam projekt przez długi okres czasu w ramach muzycznych warsztatów w szkółce Montežirafka.

Na zakończenie chcę podziękować mojej pani promotor Libuši Černej oraz wszystkim pedagogom wyższej uczelni Humanitas, którzy towarzyszyli mi podczas trzech lat studiów. Były to lata bezspornie niezwykle inspirujące. Są osoby, którym wiele zawdzięczam. Przede wszystkim są to moi rodzice, Jiřinka a Miroslav Smrčkové, następnie pani przedszkolanka Maruška Jeloková, oraz moje źródło inspiracji, spiritus movens, pani Irena Kršková z ogólnej szkoły muzycznej, później z podstawowej szkoły muzycznej w miejscowości Potštát, której

praca ma niezmierną wartość. Chciałabym również podziękować pani Alenie Cvešperovej, nauczycielce i dyrektor szkoły podstawowej oraz reżyser amatorskich spektakli teatralnych, które mnie zachwyciły i na zawsze zdobyły moje serce dla sztuki i teatru. Wiele zawdzięczam swoim braciom – są to Miroslav i Jiří Smrčkové – artyści muzycy i nauczyciele, którzy pięknie grają i śpiewają. Zawdzięczam wiele powyżej wspomnianym ludziom takim jak J. A. Komenský, Maria Montessori, T. G. Masaryk, Eliška Krásnohorská, Tomáš Baťa, a także takim jak František Palacký, Marie Curie-Skłodowska z mężem Pierrem, Milada Horáková, Karel Gott, František Novotný i Luděk Munzar z audycji radiowej *Zachwyceni Słowem* oraz Jiří Anderle z audycji *Miłość za Miłość*. Božena Landová, John P. Strelecký, Amerykanin czeskiego pochodzenia - jego projekt oraz książka „*The Big Five For Life*“ zrobiły na mnie duże wrażenie. Współpracuję z nim w ramach projektu *Amaltea Harmony*. Strelecký twierdzi mianowicie, że dobry mentor potrafi pozytywnie wpłynąć na losy swoich podopiecznych i ludzi wokół siebie. Nauczyciele są mentorami i mogą wpływać na losy tysięcy osób i rodzin. Udowodniono, że większość laureatów nagrody Nobla miała lub ma swoich mentorów czy przewodników życiowych.

Pedagodzy – przewodnicy, mentorzy naszych własnych dzieci i innych dzieci nam powierzonych, mamy do wykonania wielką misję realizacji takiego celu i rozwijania ich talentów. Jestem pewna, że następujący cytat Marie Montessori doskonale oddaje to przekonanie. *„Przed naszymi oczami skierowanymi ku przyszłości pojawił się nowy ideał. Nie jest to obraz nowego rodzaju szkoły lub nowej metody kształcenia. To sam człowiek. Człowiek, w którego charakterze spoczywa zdolność samodzielnego rozwoju i nieustannego doskonalenia. Człowiek, którego rzeczywista wielkość przejawia się w momencie, gdy pozbędzie się nie tylko widocznego ale i ukrytego psychicznego ucisku i zniewolenia oraz uzyska przestrzeń dla swojego rozwoju.“*

Podobnie jako Komenský, Montessori i Kršková sądzę, że jakakolwiek reforma szkolnictwa (optymalnie miałyby to być naturalna ewolucja) powinna opierać się o takie rozumienie istoty ludzkiej osobowości. Głównym celem kształcenia ma być człowiek. Trzeba pamiętać, że człowiek nie rozwija się tylko na uniwersytecie, ale swój rozwój psychiczny rozpoczyna przed urodzeniem i zaraz po urodzeniu i już w pierwszych trzech latach życia może osiągać wielkie sukcesy. W tym właśnie okresie życia dziecka bardziej aniżeli później trzeba się dziecku poświęcać. Jeżeli zgadzamy się z powyższym wnioskiem, wtedy dziecko nie okazuje się trudnym ciężarem lecz niewyczerpanym źródłem radości i inspiracji!

Rozumiemy, że nie jest bezsilną istotą, pustym naczyniem, oczekującym na napełnienie mądrością ludzi dorosłych. Dziecko w swoim najbardziej istotnym okresie życia staje się osobą, której godność przypomni nam kim my sami jesteśmy lub kim moglibyśmy zostać. Jesteśmy stworzeniem prowadzonym przez nieustrudzonego nauczyciela, który na podstawie dokładnego planu tworzy z wielkim entuzjazmem ten zdumiewający cud wszechświata, ludzką osobowość. My nauczyciele – mentorzy własnych i powierzonych nam dzieci, możemy pomagać tylko w taki sposób, w jakim przewodnicy pomagają swoim klientom. Wówczas stajemy się świadkami prawdziwego rozwoju istoty ludzkiej i narodzin „nowego człowieka“, który nie będzie bezsilną ofiarą biegu historii, ale dzięki własnemu spostrzeganiu świata, wiedzy i umiejętnościom będzie mógł aktywnie wpływać na wydarzenia wokół i współtworzyć tak własną przyszłość i pełne życie.

Tłumacz: Magdalena Brchaňová, Ph.D.

Literatura

ANDRÝSKOVÁ, Zdenka. *Hudební pedagožka Irena Kršková*. Olomouc, 1992. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

BÁRTOVÁ, Hilda, BÁRTA, Vladimír a KOUDELKA, Jan. *Chování spotřebitele a výzkum trhu*. Praha: Oeconomica, 2002. ISBN 80-245-0410-3

CIMBÁLNÍK, Tomáš a GREINAR, Jiří. *Základy marketingu s aplikací do školního prostředí*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-244-2726-3.

ČERMÁKOVÁ, Marta. *Pracovní sešity pro přípravné oddělení základní umělecké školy*. Ústí nad Labem, 2014. Bakalářská práce, str. 22. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Pedagogická fakulta.

ČERNÁ, Libuše. *Veřejné vystoupení po stránce historické, dramaturgické a psychologické*. Olomouc, 2009. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta. Katedra hudební výchovy.

Česká Orffova společnost [online]. 2018 [cit. 02. 05. 2018]. Dostupné na: <http://www.orff.cz>

D'Andrea, Floriana. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování* [Ricomincio dal "do" Giochi di espressione musicale]. Z italského originálu volně přeložila Ivana Hlaváčková. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

DRÁBEK, Václav. *Hudební výchova v ČR* [online]. Praha: Evropská organizace pro hudební výchovu, 2018 [cit. 2.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechcoordinatoreas.eu/obsah.htm>

EINSTEIN, Albert. In: D'Andrea, Floriana. *Rozvíjíme hudební vnímání a vyjadřování* [Ricomincio dal "do" Giochi di espressione musicale], str. 9. Z italského originálu volně přeložila Ivana Hlaváčková. Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-232-7.

GARDNER, Howard. *Dimenze myšlení* [Frames of Mind]. Praha : Portál, 1999. ISBN 80-7178-279-3.

GEMBRIS, Heiner. *Zum Stand der Erforschung musikalischer Begabung und Entwicklung am Ende des 20. Jahrhunderts. Ergebnisse - Fragen – Perspektiven*. Schoenebeck, Mechthild von [Hrsg.]: *Entwicklung und Sozialisation aus musikpädagogischer Perspektive*. Essen: Die Blaue Eule 1998, S. 9-26. (Musikpädagogische Forschung; 19) Dostupné online: https://www.pedocs.de/volltexte/2014/9194/pdf/AMPF_1998_Band_19_Gembris_Zum_Stand_der_Erforschung.pdf

GORDON SMITH, Rostya. *MINERVA 21* [online], Praha, 2018 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z <http://www.minerva21.net/o-nas/>

HASALÍKOVÁ, Sylvie. *Irena Kršková 1932* [online]. *Paměť národa*, 2015 [cit. 12.5.2018]. Dostupné z <http://www.pametnaroda.cz/story/krskova-irena-1932-3540>

HAŽMUKOVÁ, Dana. *Musikalische Früherziehung in Tschechien*. Strasskirchen: 1998, Seite 18. Magisterarbeit. Universität Passau, Deutschland.

HUGHES, Steven. *Prezentace o vývoji mozku a srovnání klasických a Montessori škol*. Dostupné z: <https://drive.google.com/drive/folders/0B7oo2jOT1A45QkFPQVU5eWQwSG8>

HUGHES, Steven. *Vzdělání pro život: Pohled na Montessori vzdělávání z hlediska neurovědy*. Brno: 2018. Dostupné z: <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/hughes-steve-brno-education-for-life/>

HURDOVÁ, Eva. *Náměty pro hudebně pohybové činnosti v mateřské škole*. Praha: Pražské centrum vzdělávání pedagogických pracovníků, 1992. Syst. č.: VKOL 000046362.

HURNÍK, Ilja a EBEN, Petr. *Česká Orffova škola*. Praha: Editio Supraphon, 1982, str. 5.

CHUDA, Mojmír a NOVÁK, Petr. *EZHST Elektronické zpracování hudby a zvuková tvorba*. Hranice: Ústav školství z.ú., 2015. ISBN 978-80-260-8547-8.

JEŽKOVÁ, Zora. *Žena, za kterou je obrovská a krásná práce*. *Rozhlas* [online]. 2015 [cit. 02.05.2018]. Dostupné z: <https://olomouc.rozhlas.cz/zena-za-kerou-je-obrovska-a-krasna-prace-6387744>

KELNAR, Jan, 2011. *Učební pomůcky Ireny Krškové pro hudební výchovu*. Brno. Bakalářská práce. Janáčkova akademie múzických umění v Brně. Hudební fakulta. Katedra dechových nástrojů. Hra na lesní roh.

KISIEL Mirosław, ed. *Nové výzvy pro předškolní pedagogiku: Sborník z mezinárodní konference. Zlín 26.-27.3.2015*. VAŠÍKOVÁ, Jana. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně. Fakulta humanitních studií, 2015. CD-ROM, str. 34. ISBN 978-80-7454-560-3.

KLASOVÁ, Jana. *Analýza zpětné vazby akreditovaného vzdělávacího zácvikového kurzu Potštátský houslový klíč pro výuku HN a HV* [online]. Ústav školství z. ú., 2014 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/analyza-irena-krskova-2014/>

KLASOVÁ, Jana. *Fotogalerie ze zácvikového akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč* [online]. Potštátský houslový klíč, 2018 [cit. 18.5.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/fotogalerie/>

KLASOVÁ, Jana. *Publikace manželů Krškových. Ústav školství z.ú.* [online]. 2014 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/soubor/seznam-publikaci-nabizenych-irenou-krskovou/>

KODEJŠKA, Miloš a VÁŇOVÁ, Hana. *Hudební výchova dětí předškolního věku I*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1989. Číslo nár. bibl. cnb000051740.

KOMENSKÝ, Jan, Amos. *Didaktika velká* [Didaktika magna]. Překlad Augustin Krejčí. Brno: Komenium, 1948, 3. vydání.

KOMENSKÝ, Jan, Amos. *Informatorium školy mateřské*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1451-1.

KOSTKA, Karel. *Tomáš Baťa a baťovské školství*. Frýdek-Místek: Alpress, 2018. ISBN 978-80-7543-663-4.

KOŠŤÁLOVÁ, Vlasta, 2006. *Proměna hudební výchovy. Informatorium: časopis pro výchovu dětí od 3-8 let v mateřských školách a školních družinách*. Praha: Portál. **12**(2), 6-7. ISSN 1210-7506.

KOTRBOVÁ, Radka. *Práce s písní v ZUŠ*. Ústí nad Labem, 2012. Diplomová práce. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Pedagogická fakulta.

KRÁLOVÁ, Lenka, 2010. *Hudba v Uničově po roce 1918*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta.

KREJČÍ, Radka, 2017. *Hudební pedagog Pavel Jurkovič a jeho postupy při rozvíjení hudebnosti u dětí*. České Budějovice. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích.

KRŠKOVÁ, Irena. *Informace a pozvánka na Potštátský houslový klíč 2019* [online]. Potštátský houslový klíč, 2018 [cit. 17.5.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/>

KRŠKOVÁ, Irena. Potštátský houslový klíč, zácvikový hudební víkend s ukázkami výuky dětí. *Potštátský houslový klíč* [online]. 2010 [cit. 02.05.2018]. Dostupné z <http://www.potstatskyhouslovyklic.cz/>

KRŠKOVÁ, Irena. *Se Sněhurkou k hudbě - Učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku dětí od 3 let, žáky a studenty*. Potštát: Irena Kršková, 1983 – 2007. Str. 32. Vlastní vydání.

KULHÁNKOVÁ, Eva. *Hudebně pohybová výchova*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-730-5.

KUTÁ, Lucie, 2009. *Dechové orchestry v Hranicích*. Olomouc. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta.

LASEVIČOVÁ, Jarmila. *Didaktika hudební výchovy pro učitele primárního vzdělávání*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2004. Str. 40. ISBN 80-7368-007-6.

LISÁ, Dagmar. *Hudební nauka pro malé i větší muzikanty 1. díl*. Praha: Editio Bärenreiter. 2001. ISBN 80-86385-20-5.

LIŠKOVÁ, Marie. *Hudební činnosti pro předškolní vzdělávání*. Praha: Doktor Josef Raabe, 2006. ISBN 80-86307-26-3.

MÁTEJOVÁ, Zlatica a MAŠURA, Silvestr. *Muzikoterapia v speciálnej a liečebnej pedagogike*. Bratislava: SPN, 1992.

MAUNZ, Mary, Ellen. *Exploring parallels in thought - John Amos Comenius and Maria Montessori*. Praha: Kongress AMI, 2017. Osobní svolení od Mary Maunz k použití prezentace i videozáznamu, který jsem zajistila. Dostupné z: <https://www.ustavskolstvi.cz/soubor/paralely-komenskeho-a-montessori/>

MAZUREK, Jan. *Metoda Jaques-Dalcrozova a česká hudební výchova (1911 – 1938)*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2016. ISBN 978-80-7464-768-0.

MONTESORI, Maria. *Absorbující mysl, vývoj a výchova dítěte od narození do šesti let*. Praha: Nakladatelství světových pedagogických směrů, 2003, str. 12. ISBN 80-86189-02-3.

MŠMT. *RVP PV v úplném znění k 1. lednu 2018* [online]. Praha: MŠMT, 2018 [cit. 3.5.2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/45304/>

MŮČKOVÁ, Magdalena. Folklorní notování aneb Lidové hraní a zpívání z Moravy a Slezska. *Český rozhlas* [online]. 2018 [cit. 06.04.2018]. Dostupné z <http://www.rozhlas.cz/zaznamy/dvojka/#/2018-04-01>

MŮHLFEIT, Jan. Každé dítě je génius, jen se musí zjistit v čem. *Czech&Slovak Leaders* [online]. Praha, 2018 [cit. 12.5.2018]. Dostupné z: <http://www.czechleaders.com/cesky-jan-muhlfeit/kazde-dite-je-genius-jen-se-musi-zjistit-v-cem>

NIDV. *Hudební nauka, základní přehled pedagogických témat*. Publikace v rámci investice do rozvoje vzdělání [online]. DRGÁČOVÁ Rafaela a CHVÁTILOVÁ Hana. Praha: NIDV, 2013 [cit. 5.5.2018]. Dostupné v pdf z: http://www.nidv.cz/media/materialy/podpora_zus/Materialy.rar

PAZLAR, Miroslav, 2015. *Irena Kršková pedagogický profil a tvorba pomůcek*. Ostrava. Absolventská práce. Janáčkova konzervatoř a gymnázium v Ostravě.

RVP. *Hudební výchova a vzdělávací obsah RVP PV* [online]. LIŠKOVÁ, Marie. Praha: Metodický portál RVP, 2005 [cit. 1.5.2018]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/394/hudebni-vychova-a-vzdelavaci-obsah-rvp-pv.html/>

SEDLÁK, František. *Didaktika hudební výchovy*. Praha: SPN, 1988. Číslo nár. bibl.: cnb000039793.

SEDLÁK, František. *Hudební vývoj dítěte*. Praha: Supraphon, 1974, str. 9. Číslo nár. bibl.: cnb000464810

SMRČKA, Miroslav. *Tvorba hudebních pomůcek pro rozvoj klíčových hudebních schopností*. Praha: 1995. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Katedra hudební výchovy.

ŠIMANOVSKÝ, Zdeněk. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*. Praha: Portál, 2007. Str. 15. ISBN 978-80-7367-339-0.

ŠVEHLÁKOVÁ, Zdeňka. *Moderní výuka hudební nauky*. Praha. Bakalářská práce. Akademie múzických umění v Praze.

Ústav školství z.ú. [online]. Otevření památníku manželů Krškových v Potštátě. Potštát: 2017 [cit. 20.5.2018]. Dostupné z <https://www.ustav-skolstvi.cz/inpage/poradane-akce/>

Ústav školství YouTube [online]. Hudební elipsa v Přerově. 2014 [cit. 16.5.2018] Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=K0iq8glyV70&t=14s>

Ústav školství YouTube [online]. Hudební elipsa v Hranicích. 2014 [cit. 16.5.2018] Dostupné z <https://www.youtube.com/watch?v=OKNc85y9byA>

Vliv výuky hudby na rozvoj mozku nadaného dítěte [online]. Praha: Praha6online, 2011 [cit. 16.5.2018]. Dostupné z: <http://www.praha6online.cz/tiskove-zpravy/vliv-vyuky-hudby-na-rozvoj-mozku-nadaneho-ditete/>

ZEZULA, Jiří, JANOVSÁ, Olga, KURKOVÁ, Libuše a BUDÍK, Jan. *Hudební výchova v mateřské škole*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1990. ISBN 80-04-24939-6.

IX. konference České asociace pedagogického výzkumu (CAPV) s názvem Nové možnosti vzdělávání a pedagogický výzkum, 27. - 28. června 2001. Ostrava: Česká asociace pedagogického výzkumu a Pedagogická fakulta Ostravské univerzity, 2001. ISBN 80-7042-181-9.

Seznam obrázků

Obrázek 1. Irena Kršková	36
Obrázek 2. Ukázka práce s pomůckami s nejmenšími dětmi	51
Obrázek 3. Chůze po elipse	56
Obrázek 4. Naladění se na tón D	57
Obrázek 5. Chůze po šlapacích notách	57
Obrázek 6. Ukazování na magnetické tabuli	58
Obrázek 7. Hra na klávesách	58
Obrázek 8. Práce s notami	58
Obrázek 9. Spolupráce s notami	59
Obrázek 10. Spolupráce u klavíru	59
Obrázek 11. Grafické znázornění odpovědí na 1. otázku.	66
Obrázek 12. Grafické znázornění odpovědí na 4. otázku.	69
Obrázek 13. Grafické znázornění odpovědí na 5. otázku.	70
Obrázek 14. Grafické znázornění odpovědí na 6. otázku.	71
Obrázek 15. Grafické znázornění odpovědí na 7. otázku.	72
Obrázek 16. Grafické znázornění odpovědí na 8. otázku.	73
Obrázek 17. Grafické znázornění odpovědí na 9. otázku.	74
Obrázek 18. Společná fot. z 15. akreditovaného kurzu Potštátský houslový klíč r. 2016.....	76

Seznam tabulek

Tabulka 1. Výsledky vyhodnocení první otázky	66
Tabulka 2. Výsledky vyhodnocení čtvrté otázky	69
Tabulka 3. Výsledky vyhodnocení páté otázky	70
Tabulka 4. Výsledky vyhodnocení šesté otázky	71
Tabulka 5. Výsledky vyhodnocení sedmé otázky	72
Tabulka 6. Výsledky vyhodnocení osmé otázky	73
Tabulka 7. Výsledky vyhodnocení deváté otázky	74

Přílohy

Příloha 1 Senzitivní fáze a potřeby dítěte od narození do 6 let.

Příloha 2 Se Sněhurkou k hudbě – učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku Ireny Krškové pro děti od tří let, žáky, studenty, hendikepované děti, učitele a zájemce.

Příloha 3 Noty pro výcvik rytmické chůze, sluchu, představivosti a hry pro nejmenší děti, žáky a studující.

Příloha 4 Tvůrčí práce s elementárními motivy.

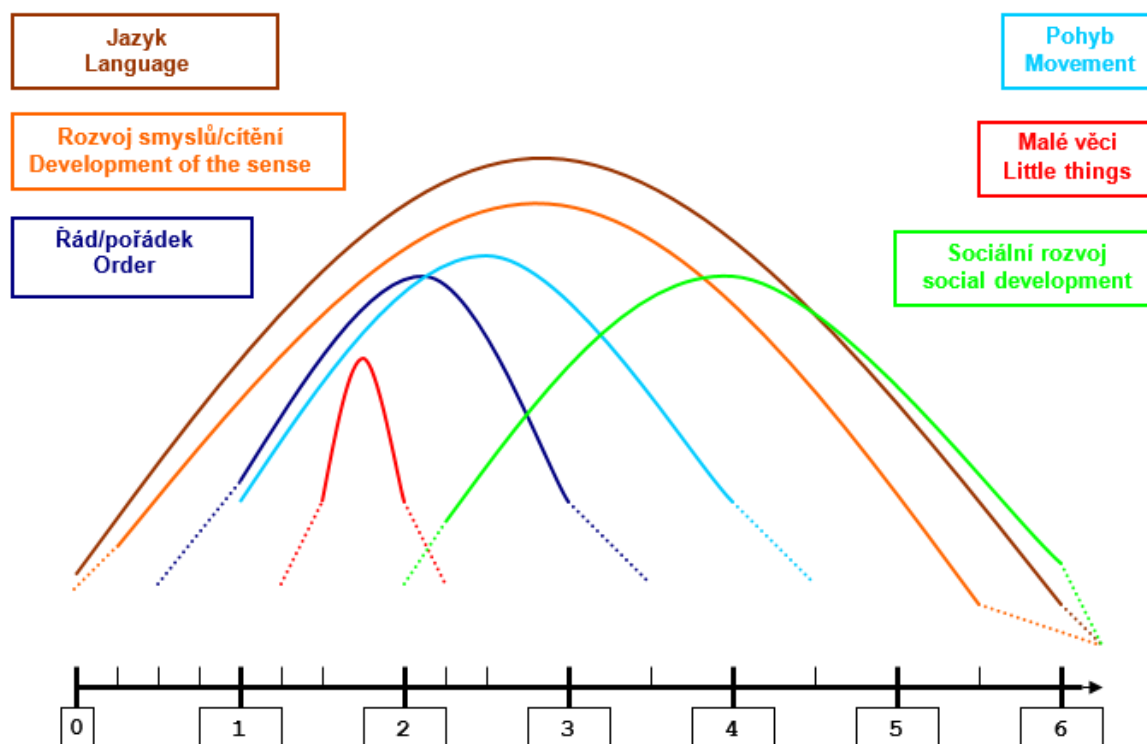
Příloha 5 Obrázkový hudební slabikář

Příloha 6 Dotazník.

Příloha 1 Senzitivní fáze a potřeby dítěte od narození do 6 let

Přehled nejobvyklejších senzitivních fází a potřeb dítěte od 0 – 6 let dle Dr. Marie Montessori třikrát nominované na Nobelovu cenu

Jazyk se dítě nejvíce a nejlépe vstřebává/absorbuje/učí přirozeně od narození do šesti let, je to nejlepší období naučit se mateřský jazyk a také jazyky cizí, optimálně formou přirozenosti přes rodilého mluvčího, který působí ve školce spolu s českým učitelem.

Rozvoj smyslů/citění vrcholí chvíli před 3tím rokem, končí kolem 5,5let, proto je velice důležité, aby dítě mohlo vše osahat, vyzkoušet si, pracovat s tím, co jej momentálně rozvíjí.

Video s chlapcem, který si sám uvědomil, jak stavět růžovou věž (pomůcka, kterou dítě „nevědomě“ dostává přes hmat do „těla“ přes ruce centimetr až decimetr krychlový) jako přípravu

na pochopení matematiky v budoucnu tak, aby ji měl podle velikosti (lze pozorovat soustředění i radost, že se mu to podařilo zvládnout samotnému) viz <http://ami-global.org/montessori/videos/pink-tower-1>

Nebo dítě hmatem samo nejprve absorbuje vystouplá smrková písmena na dřevěném podkladu (na růžovém podkladu

souhlásky, na modrém podkladu samohlásky) a poté písmena, když samo chce a zajímá ho to, kreslí/vpisuje do krupice, písku nebo mouky, může kolikrát chce, dokud to dítě naplňuje viz obr.

Období řádu/pořádku je nejintenzivnější od 0,5 – 3,5 let, vrcholí kolem 2 let. Dítě potřebuje, aby každá věc/pomůcka/hračka měla své místo a byla v pořádku (kompletní, nerozbitá), opět dle

pozorování Dr. Montessori a dalších vědeckých výzkumů po ní následujících bylo zjištěno, že když si dítě smí samo vybrat pomůcku/hračku z poličky, kde má své stále místo, automaticky, jakmile si pohraje v rámci svého vlastního prostoru (kobereček, stůl), tak pomůcku/hračku přirozeně a automaticky vrací na původní místo.

Také dítě potřebuje pravidla, která respektuje ono i všechny děti ve školce (chodíme pomalu / neběháme, hovoříme klidně, nevyrušujeme ostatní děti, když pracují na svém koberečku, před jídlem si umyjeme ruce, po svačině si umyjeme talířek a utřeme jej, ...). Řád a pořádek dítěti přináší klid a bezpečí a umožňují mu se soustředit na činnost/pomůcku/hru, kterou právě potřebuje pro svůj rozvoj.

Pohyb – 0,5 – 4,5 let dítěte – vrcholí kolem 2,5 roku. Je nesmírně důležitý pro zdravý rozvoj. Dítě má možnost se svobodně pohybovat a pracovat samostatně či ve skupině, může si odejít na toaletu, kdy potřebuje, také se napít kdy cítí, hýbat se při vracení pomůček/hraček aj. Je to tedy škola hrou, pro kterou je důležitý pohyb, o které již ve svém díle **Informatorium školy mateřské** pojednával náš **Jan Amos Komenský**.

Také **Platon** uvádí „*Je tedy třeba přihlídnouti, zda je pravdivá ta řeč, která nyní zní jako zvučný hymnus hlásajíc, že takřka žádné mládě neumí zachovat klid tělem ani hlasem, nýbrž stále hledá pohyb a snaží se ozývat.*“ ... „*Ostatní živočichové si neuvědomují, že je v těch pohybech přesný řád, kterému se říká rytmus a harmonie.*“

„*Také tělocvik dětí, i zcela malých, totiž tělesné pohyby pomáhají aspoň z části pěstovat zdatnost duše. Rozmazlenost činí děti mrzutými a vzteklými; děti takové povahy se z nepatrných příčin rozčilují. Za to naopak kruté ztročování, budí v nich podlost, smýšlení nedůstojné svobodného člověka a odpor k lidem, takže jsou z nich v dospělosti neplatní členové společnosti.*“ (Výchova dětí, str. 29)

Koná-li někdo svědomitě své povinnosti k dětem, chlapcům i dívkám do tří let, a dbá-li přesně řečených rad, velmi prospěje mladým chovancům.“ (Výchova dětí, str. 30)

Malé věci – 1,25 – 2,24 let, vrcholí v 1,75. Je to období, kdy takto malé děti začnou vnímat zrakem např. malé drobečky na koberci a formou pinzetového úchopu dvou prstů je sbírat. Je to příprava na psaní a signál, že bude potřebovat připravit prostředí pro možnost procvičování pinzetového a následně špetkového úchopu (kolečky na prádlo = pomoc dítěte při věšení prádla, vkládací válečky apod.)

Sociální rozvoj/vývoj – 2 – 6 let, vrcholí ve 4 letech, dítě již potřebuje kontakt s dalšími dětmi, potřebuje hovořit s dětmi i dospělými, těm mnohdy pokládá otázku „Proč?“ nebo „Co to je“, ale nepotřebuje odpověď, jen ho zajímá naše reakce a dítě je potěšeno, že jsme si jej všimli, ale když začneme vysvětlovat, už neposlouchá, zatím testuje reakce, nepotřebuje vysvětlení, což některé rodiče či učitele mohlo zklamat kvůli nepochopení, že dítě „neposlouchá“. Dítě chce samo umět i běžné aktivity jako smrkání, i to mu pomalu ukážeme (nejprve zadělám jednu nosní díрку, smrknu, ... dítě potřebuje pomalou a názornou ukázkou, aby to umělo samo). Učí se např. popřát dobrou chuť k jídlu, pozdravit, poděkovat apod. První tři roky je pro dítě velice důležité, abychom mu pomohli vše zvládnout samo = hygiena, oblečení, obutí, ...

Co vše umí sám v Montessori MŠ dle AMI (Mezinárodní Asociace Montessori) **4 letý chlapec** viz <http://youtu.be/09Y-huCMjIc>

Dr. Montessori zpracovala metodiku výuky pro MŠ a její syn Mario a mezinárodní AMI institut, jež založila, dokončili po její smrti metodiku pro ZŠ.

Pramen: zpracování vlastní z publikací Marie Montessori a citovaných pramenů.

Příloha 2 Se Sněhurkou k hudbě

Se Sněhurkou k hudbě – učební pomůcky pro hudební výchovu a nauku Ireny Krškové pro děti od tří let, žáky, studenty, hendikepované děti, učitele a zájemce.

Výcvik rytmické chůze se zpěvem (při chůzi po pomlčkách zpíváme šeptem, nebubnujeme a chodíme tiše, po špičkách), nota čtvrtová je na jeden krok, celá už na čtyři kroky. Noty máme od šestnáctinové až po notu celou i s pomlčkami.

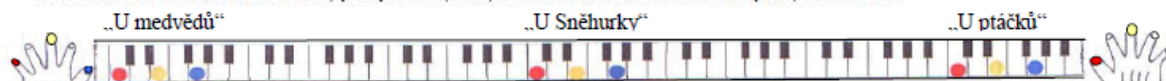
Sledujeme chůzi nebo běh Sněhurky s trpaslíky po notách a měníme rytmický záznam „překrývacími“ magnetickými notami na barevných linkách nebo stupních - v souladu s barvami barevné zvonkohry - měníme melodický záznam magnetickými obrázkovými notami. Vše i podle sluchového diktátu.

Chodíme po barevných linkách, stupních, nebo na barevně označených schodech, zpíváme a hrajeme i podle barevně označených knoflíků na barevně upravené zvonkohry a klávesy. Máme čtyři druhy magnetických not: obrázkové, celomagnetické na notové osnovy linkové a stupňové barevné i černobílé a „překrývací“ pro řady rytmických hodnot.

Noty, posuvky, předznamenání aj. na průsvitné fólii a tak je můžeme libovolně posunovat. Pro rychlý záznam sluchového diktátu máme kolečka místo not. Pro transpozici osmi písní z Obrázkového hudebního slabikáře slouží speciální notová osnova. Velká učební pomůcka umožňuje práci v rozsahu až šesti oktáv. Pro sluchový diktát slouží i barevně označená klávesnice, pro počátky hry slouží i barevně označené prsty na ruce.

Srdečně Vás zveme na zácvek „Potšátský houslový klíč“, konaný každoročně poslední víkend v dubnu s ukázkami práce dětí z MŠ, žáků ZŠ a ZUŠ a praktickým cvičením s učebními pomůckami.

Kontakt: Irena Kršková, Horní 98, 753 62 Potštát, ☎ 581 624 321, 724 207 666 irena.krskova@seznam.cz

Příloha 3 Noty pro výcvik rytmické chůze, sluchu, představivosti a hry pro nejmenší děti, žáky a studující.

Noty pro výcvik rytmické chůze, sluchu, hudební představivosti a hry

Obsah

Seznam not pro nejmenší děti

P.č.	počet	vzhled	název	pro:
			výřez not z umělé hmoty:	MŠ a ZvŠ
1	1		nota čtvrtová	✓
2	1		dvě noty osminové spojené trámcem	✓
3	1		pomlka čtvrtová	✓
4	1		dvě pomlky osminové	✓

Sada not pro jednoho žáka, pro výuku minimálně 16 sad – pro výcvik na řadě not i pro jednoho žáka, noty jsou ve velikosti A4, po práci doporučujeme omytí rukou a časem i not, jsou omyvatelné. Noty Montessori tisk 2 (1 a 3) a (2 a 4) černých not na žlutém podkladu oboustranné, pro bezpečnější chůzi matně zalamínované, a chůze po linkovém oválu a na linkách (5.-6.-5.-3. stupeň barevný) a notách na Montessori podložce pro každého žáka

Seznam metodických listů

Strana	Název
1.	Název
2.	Obsah
3.	Úvod
4.	Rytmické hry na místě a v prostoru,
5.	Výcvik rytmické chůze na řadě not

Úvod

Melodie, harmonie a rytmus jsou tři prvky hudebního projevu.

Rytmus je z historického a estetického hlediska podřazen melodii a harmonii. Ve výuce mu však přesto musíme věnovat mimořádnou pozornost.

Jeho intenzivní vycvik sluchem, hmatem, hudební představivostí, a především chůzí, působí velmi blahodárně na rozvoj celé osobnosti a to v jakémkoliv věku.

K tomu nám vynikajícím způsobem poslouží **noty**, které jsou pro tento účel patřičně svou velikostí uzpůsobeny. Poznat délku jednotlivých rytmických hodnot v jejich časovém průběhu je velmi důležité.

Také je důležité umět rozdělit dobu na dva a více dílů.

Pomlky poslouží jedinečně k procvičování hudební představivosti.

Spolu s říkadly, písničkami, procvičování nejrůznějšími formami a způsoby se vytváří pevný základ pro práci s dalšími prvky hudebního projevu a tvůrčí práci v dalších letech.

Noty - jsou určeny pro - **elementární záznam sluchového diktátu**

- **výcvik rytmické chůze**
- **výcvik hudební představivosti**
- **elementární rytmickou a melodickou chůzí říkadla a písni**

podle zpěvu učitele nebo hry na bubínek nebo jiný hudební nástroj děti, žáci zaznamenávají pochodový a rychlý rytmus máváním, hmatáním a chozením nebo poskakováním po jedné nebo více notách a pomlkách

- **na místě** – na zemi, na lavici nebo ve stoje – záznam sluchového diktátu podle zpěvu nebo hry učitele
- **v prostoru** – volným pohybem chůzí, pobíháním a zvedáním not podle zpěvu nebo hry učitele
- **na řadách rytmických hodnot**
- **na Montessori notách a Montessori oválu a podložce**

1. Rytmické hry - záznam sluchového diktátu

Rozezná-li dítě **pomalou - rychle - ticho** - , můžeme začít s hudební výchovou,

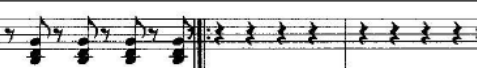
s výcvikem sluchu, hmatu, rytmické chůze a hudební představivosti

prostřednictvím zvětšených not, po kterých se chodí, běhá, hmatá a mává se s nimi - začínáme hned se třemi druhy not najednou

Poznání rytmických hodnot:

	pomalou		ticho		rychle		rychle
pochod s říkadlem		pochod se šeptaným říkadlem,		běh s říkadlem		běh šeptem	
nota čtvrtá,		pomlka čtvrtá		dvě noty osminové spojené trámcem			
zpěv písni a říkadla		zpěv šeptem, později mlčky		zpěv v rychlém tempu			
později si říkadlo při pomlce představujeme - výcvik hudební představivosti							

1. **na místě** - učitel i každý žák mají před sebou tři noty – sedí, klečí nebo stojí
2. učitel zpívá a mění tempo písni podle ukazované noty, při pomlce šeptá nebo bezhlavně vyslovuje text
žák / žáci vybírají patřičnou notu a **mávají** s ní v tempu podle učitele (zrakový a pohybový názor na změnu tempa)
3. učitel zpívá bez ukazování not a žáci zpívají, šeptají a zaznamenávají změnu tempa nebo ticho a **zvedají** patřičné noty (sluchový názor)žák ukazuje změnu tempa notami nebo pomlkou a spolužáci zpívají a **zvedají** noty
4. učitel / žák zpívá, šeptá a ukazuje noty žáci zaznamenávají změny tempa a **hmatají** po notách
5. žáci zpívají a následují učitele / žáka, který zpívá, šeptá a předvádí změny tempa **chůzí** po notě a pomlce čtvrté nebo poskakuje po notách osminových spojených trámcem
6. žáci zaznamenávají změny tempa chůzí nebo poskoky, běh s **tleskáním**, pomlku znázorní **půlobloučkem do stran**
7. **v prostoru** - učitel zpívá nebo hraje říkadlo nebo jakoukoliv píseň, hraje pochodový nebo polkový motiv, pomlky taktuje. při bubínku mává paličkou nebo vytukává tužkou a v průběhu mění tempo
8. žáci **pochodují** nebo **běhají**, drží však v každé ruce vždy jen jednu notu a **zvedají** a **mávají** s ní podle změny tempa zpěvu
8. žáci **pochodují** nebo **běhají**, drží však v každé ruce vždy jen jednu notu a **zvedají** a **mávají** s ní podle změny tempa zpěvu nebo hry učitele
9. žáci **pochodují** nebo **běhají**, nebo podle zvedaných not učitelem při pomlkách mohou chodit a běžat po špičkách

příklad hry: pochod	polka	ticho
		
Text: Pochodujem, pochodujem . . . Jednotlivé části opakujeme libovolně, později změny zkracujeme	poskakujem, poskakujem . . . poběžime, poběžime . . .	pochodujem, pochodujem . . . šeptem anebo mlčky

2. Výcvik rytmické chůze na řadě not
s říkadly naučenými hmatem z Rytmu se Sněhurkou, Obrázkového hudebního slabikáře a Obrázkového rytmu

- učitel, později za pomoci žáků, připraví tři řady rytmických hodnot – upozorní na směr nožiček, buď vpravo nahoru nebo vlevo dolů
Základní, partiturový záznam řad pro chůzi, běh a hudební představivost

♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩
♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩	♩

1. se naučíme chodit a běhat po notách s říkadlem, což není, oproti chůzi na místě, tak jednoduché
2. chodíme a běháme s říkadly o stejných rytmických hodnotách – pomlky šeptem nebo mlčky
3. chodíme a běháme bez říkadla podle změny tempa zpěvu nebo hry, přecházíme z jedné řady do druhé (sluchový diktát)
4. chodíme a běháme s říkadlem a tleskáním

Říkadla o stejných rytmických hodnotách:

- Rytmus se Sněhurkou** - ♩ ♩ Sněhurka a trpaslíci pochodují (♩ ♩ ♩) utíkají) po silnici
- Obrázkový hudební slabikář** - list č. 1 Orel krouží nad krajinou , Vrána letí - Franta rasů – 8 říkadla na malé tercii pro hmat a zpěv

Příloha 4 Tvůrčí práce s elementárními motivy.

Irena Kršková

Tvůrčí práce

s elementárními motivy

Tvůrčí práce s elementárními motivy

Obsah

Strana	Název
1.	
2.	Obsah
3.	Úvod
4.	Obrázková notace elementárních motivů - obrázky z MŠ a tvary ze ZŠ
5.	Foto – obrázky, solmizace, fonogesta, pohyb

Elementární motivy:

6. Hruška - klesající malá tercie
7. Mrkev - stoupající velká sekunda
8. Hledáme správný rytmus k textu – velikonoční vejce
9. Hledáme text k rytmu z obrázkových not
10. Hledáme správný rytmus k obrázkovým notám - jablko
11. Obrázkový rytmický vícehlas

Tvůrčí práce s formou

12. Tvůrčí práce s formou a b - úvod
13. Tvůrčí práce s formou a b 1
14. Tvůrčí práce s formou a b 2

15. Tvůrčí práce s formou a b cvičný list 1
16. Tvůrčí práce s formou a b cvičný list 2
17. Tvůrčí práce s formou a b cvičný list 3 prázdný

Říkadla pro tvůrčí práci k obrázkům a magnetickým tvarům z MŠ a ZŠ

18. Hruška 1.
19. Mrkev 2.
20. Auto 3.
21. Trojosnova

Mgr. Jarmila Hrobařová: Říkadla (2011)

22. Říkadla 1
23. Říkadla Tvůrčí práce s elementárními motivy

Úvod

s obrázky místo not na zvětšené barevné notové osnově nebo na předkreslené příloze na magnetické tabuli pro umístění obrázků pro záznam melodie

- s fonogesty
- solmizačními slabikami
- stupni
- znázorněním pohybu

- pro **sluchový názor** na rytmus a melodii
- pro **zrakový názor** na záznam rytmu a melodie
- pro **hmatový názor** na rytmus a melodii
- pro **pohybový názor** na melodii
- pro **výcvik hudební představivosti** na rytmus a melodii
- pro **výcvik elementární intonace**
- pro **výcvik vícehlasu**

- pro **tvůrčí práci:**
  - s rytmem
  - melodií
  - textem
  - formou

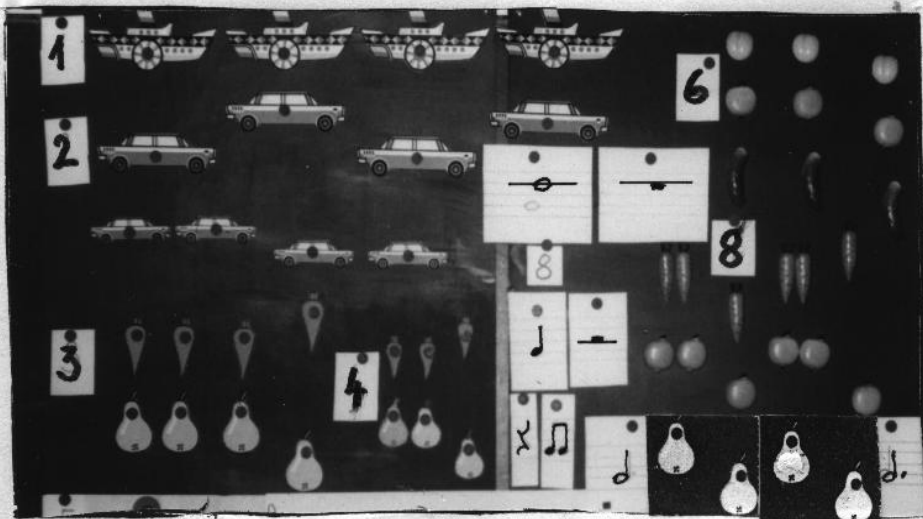
Pomůcky:

- 4 – 8 ks velkých obrázků - čtvrt'ové hodnoty
- 4 ks malých obrázkových dvojic nebo
- 8 ks malých obrázků - osminové hodnoty
- žáci mají zalaminovanou podložku a obrázkové noty
- učitel má magnetickou tabuli, přílohu a obrázkové noty magnetické

Metodika

- „výchozí melodií“ **na jednom tónu**, umístíme ve výšce 1.tónu melodie
- „výchozí obrázkovou, čtyřdobou melodií“ otextujeme
- zpočátku podpoříme obměnu zpěvem spolu s gestem
- po každé obměně vrátíme obrázky zpět na „výchozí melodií“
- otextujeme, za spolupráce s žáky, obrázky
- hledáme správný rytmus k textu
- tvoříme melodie k rytmitizovanému textu
- procvičujeme formu **a - b** a rondovou („výchozí motiv“ je **a**, mezivěťami jsou žakovské obměny, vše se děje při nepřerušovaném rytmu i když není žakovská obměna uspokojující)
- procvičujeme hudební představivosti, kdy žák zpívá podle obrázků nebo podle gest
- procvičujeme obměny melodie a její reprodukce zpěvem, hrou na tělo, pohybem, hrou na nástroj
- začínáme s počátky elementární intonace
- učíme jak zaznamenat sluchové diktáty gestem, pohybem, obrázky
- učíme tvorbě a záznamu melodie obrázky, po dobré přípravě převážně jako domácí úkol

Poznámka: podrobný popis nalezneme u jednotlivých příkladů na metodických listech, obrázky nebo tvary – 8ks stejně velkých, nebo 4ks velké a 8 ks malých podle tématu říkadel.

Ukázka využití:
 - obrázků z MŠ
 pro rozvoj
 matematických
 představ - jsou
 velké (♩) a malé (♪),
 - magnetických tvarů
 z 1. Třídy ZŠ - jsou
 stejně velké, proto
 je dáme:

- od sebe ♩ ♩
- k sobě ♪ ♪

<u>Melodie:</u> na jednom tónu, stoupající, klesající,	<u>forma:</u> otázka	<u>melodická</u> odpověď	<u>melodicko - rytmická</u> otázka	<u>melodicko - rytmická</u> - odpověď
	a	b	a	b

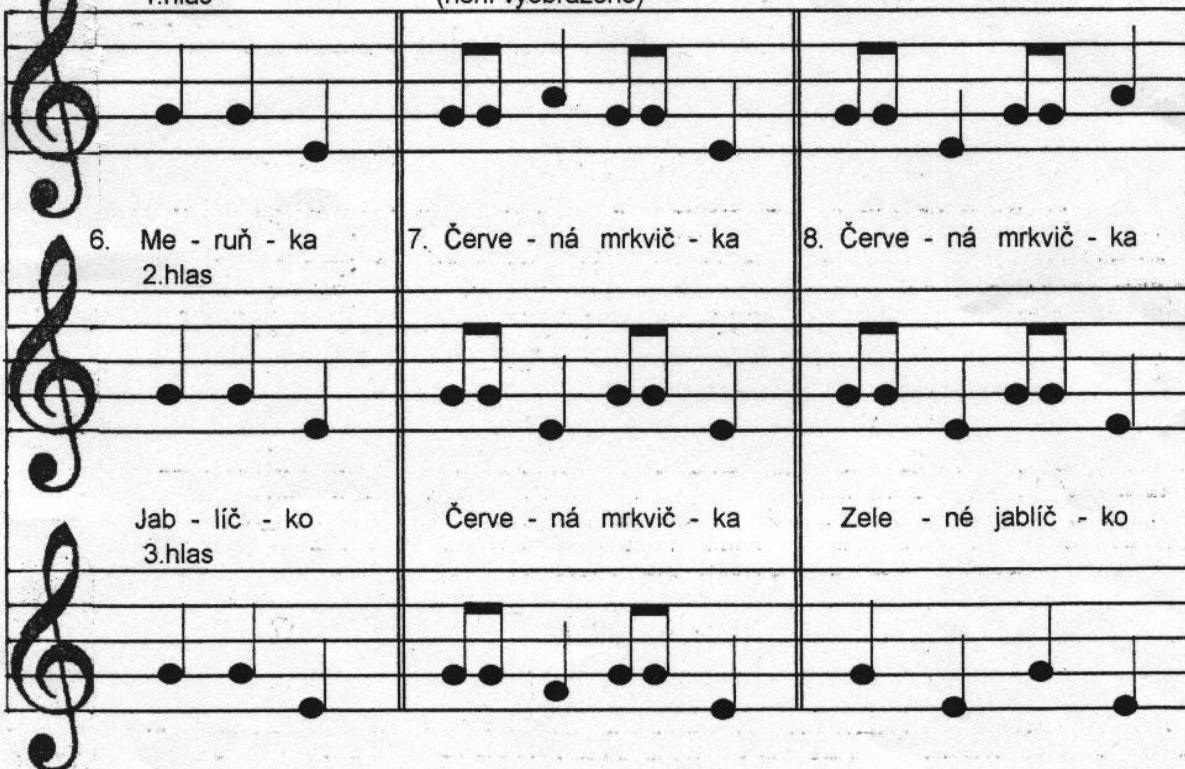
1. Parník pluje   2. Auto jede   Auto jede   3. Velká mrkev, žlutá hruška.   4. Mrkvič - ka, hruštič - ka.

Elementární vícehlas:

stejná melodie - různý text
1.hlas

různá melodie - stejný text
(není vyobrazeno)

různá melodie - různý text

O - kur - ka   Červe - ná mrkvič - ka   Žlu - tá hruš - ka

Učebna PHV 1983 - foto Karel Hodis - 1965 obrázky z MŠ, magnetické tvary ze ZŠ,
 - 1966 kresba obrázková notace celých písní vedle tabule Karol Jelok
 - 1967 gesta podle Z.Kodalyho - 2004 kresba pohybu Josef Maršálek
 - 7. stupeň je zdvižený ukazováček nad hlavou a 8. stupeň je zdvižená pěst

Číslo stupňů	Velký pohyb	Hra na tělo	Gesta	Slabiky solmizace	6.		zvednuté svěšené ruce		la
				5.		tlesknutí před tělem		sol	
			4.		plesknutí o boky		fa		
		3.		plesknutí o stehna		mi			
	2.		plesknutí o kolena		re				
1.		plesknutí o zem		do					

Tvůrčí práce s elementárními motivy 1. - Hruška

Úkol - klesající malá, říkadlová tercie.

Na magnetickou tabuli upevníme čtyři obrázky hrušky a to buď přímo nebo na podložku s předkresleným místem pro jednotlivé doby a pro změny melodie, pro starší žáka nakreslíme na tabuli linky.

1. Motivace: „Projdeme se zahradou, vidíme krásné hrušky na stromě a dotýkáme se jich, utrháme je a umístíme do „výchozí řady.“ - pro 5. stupeň.

Obrázek				
Gesto a stupeň	5. 	5. 	5. 	5.
Solmizační slabika	sol	sol	sol	sol
Rytmická slabika	tá	tá	tá	tá
Text	Slad -	ká	hruš -	ka
Pohyb- hra na tělo <u>při chůzi</u>	tleskání 	tleskání 	tleskání 	tleskání

Hrušky otextujeme za spolupráce žáků. „Jaká je hruška?“ Učitel ťuká hřbetem ruky do obrázků - gesto pro 5. stupeň. Žákům vysvětlí, že si mají položit ruku na hrudník a dát před sebe. Stojí-li učitel před žáky - při zpěvu podle gesta - má hřbet ruky vytočený k nim. Učitel, žák ťuká hřbetem ruky do obrázků, aby bylo slyšet i rytmus, ťuká tak dlouho kolik nabízejí žáci variant jakosti hrušky. Vše se děje v nepřerušovaném rytmu. Žáci „ťukají“ gestem do vzduchu. Zpíváme obměny textu, v dalších hodinách solmizačními a rytmičnými slabikami i s pohybem.

2. Motivace: „Jedna z hrušek ale spadla“ „Která hruška spadla?“ Později „Které hrušky spadly?“ Učitel ťuká opět do obrázků, zpěvem 5. – 3. stupeň a gestem naznačuje místo kam hruška spadla tak dlouho, až některý žák pochopí, že ta poslední. Za odměnu může hrušku sám posunout. Obměnu upevňujeme u nejmenších i pohybem. Gesto pro 3. stupeň je ruka hřbetem nahoru před tělem ve výši pasu. Po skončení úkolu vrátí učitel nebo žák hrušku na své místo do „výchozí řady“ a může začít opět další úkol (**viz Obrázková intonace**).

Posléze upustíme od naznačování obměn gestem a žáci mají za úkol rozpoznat změnu sluchem podle zpěvu nebo později podle hry na nástroj. Pro cvičení hudební představivosti zpívají nakonec jen podle gesta.

Obrázek				↓
Gesto a stupeň	5. 	5. 	5. 	
Pohyb- hra na tělo <u>při chůzi</u>	Tleskání 	Tleskání 	Tleskání 	3.
				plesknutí o stehna
Solmizační slabika	sol	sol	sol	mi
Rytmická slabika	tá	tá	tá	tá
Text	Slad -	ká	hruš -	ka

U starších žáků můžeme pracovat i s posuvkou – bé - před 3. stupněm. Intonujeme pak malou i velkou klesající tercií.

Motivace

Domů mohou dostat žáci „cvičný list“ s úkolem nakreslit a otextovat obrázkovou melodii. Dokáží-li to s obrázky, nebude to, později, pro ně obtížné zaznamenat melodii i notami.

Tvůrčí práce s elementárními motivy 2. - Mrkev

Úkol - vzestupná velká nebo malá sekunda.

1. Motivace: „Dnes půjdeme do zeleninové zahrady a budeme dobývat ze země mrkve a pěkně je uložíme do jedné řady. Mrkve jsou ale ještě v zemi a my si je znázorníme obrázkem ve „výchozím postavení“.

Na magnetickou tabuli upevníme na jedné nebo na osnově na 2.lince čtyři obrázky nebo magnetické tvary mrkve

Obrázek				
Gesto a stupeň	5. 	5. 	5. 	5.
Solmizační slabika	sol	sol	sol	sol
Rytmická slabika	tá	tá	tá	tá
Text	Vel -	ká	mr -	kev
Pohyb- hra na tělo <u>při chůzi</u>	tleskání 	tleskání 	tleskání 	tleskání

U Mrkve máme za úkol probrat stoupající velkou sekundu. Přidáme-li posuvku – bé – intonujeme u 6.stupně malou sekundu. Pracujeme týmž způsobem jako u Hrušky – posuvka – bé – na 3.stupeň – intonujeme malou a velkou tercií klesající.

Motivace: „Kterou mrkev ze země vytáhneme? „Kolik mrkví vytáhneme?“

				
Obrázek				6.
Gesto a stupeň	5. 	5. 	5. 	tlesknutí nad hlavou
Pohyb – hra na tělo <u>při chůzi</u>	tleskání 	tleskání 	tleskání 	
Solmizační slabika	sol	sol	sol	la
Rytmická slabika	tá	tá	tá	tá
Text	Vel -	ká	mr -	kev

Říkadla pro hrušku a mrkev: (Chodíme po třídě, recitujeme říkadlo a pohybem naznačujeme obměnu – malé nebo velké tercii se vždy ukloníme.)

Melodie na jednom tónu:

Padající jedna hruška:

Povídala hruška hrušce, že ji nikdo trhat nechce.

Spadla hruška do košíčka, odnesla ji má Maruška.

Padající hrušky:

Spadly hrušky z hrušky dolů, válely se v trávě spolu,
kluci je tam uviděli, posbírané je hned měli.

Ke studánce s nimi sběhli před jídlem je omýt chtěli,
studánka však kalná byla, očistit ji od nich chtěla.

Kluci ji hned očistili, v čisté vodě hrušky myli,
k obědu je všechny snědli, ani jednu nenechali.

Melodie na jednom tónu:

Jedna mrkev vytažená:

Vytažené mrkve:

Velká mrkev roste v zemi, musí ven a nechce se jí.

Jednu mrkev vytáhneme, k obědu ji přineseme.

Další mrkve jsme vytáhli, dobře jsme se namláli.

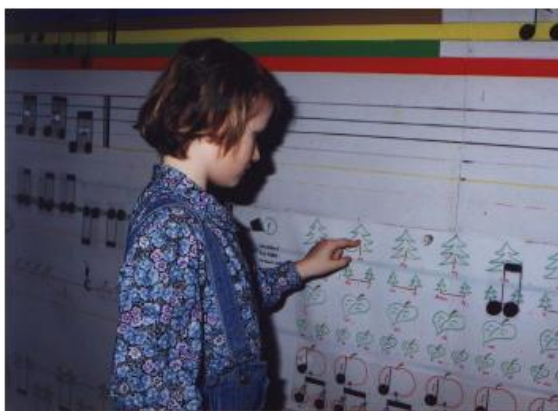
Vymyšlení říkadel jak učitelem – (učitel začne a žáci dokončí), tak žáky, se nekladou meze.

Příloha 5 Obrázkový hudební slabikář

Irena Kršková

Obrázkový hudební slabikář

s notami

Potštát © 1983, 2006

Úvod

Obrázkový hudební slabikář je určen pro výuku nejmenších dětí a začátečníků. Celé písně a říkadla jsou zobrazeny obrázkovou notací, která zaznamenává melodii a rytmus velkými obrázky např.: pro čtvrté rytmické hodnoty 🍌 = ♩ a malými obrázky pro osminovou rytmickou hodnotu 🍌🍌 = ♪ místo not. Na malé obrázky ťukáme prstem, na velké obrázky bouchneme celou dlaní, pomlku čtvrtovou ✂ znázorníme půlobloučkem do stran ⚡ (není obrázek, zůstala ale značka ✂). Záznam je na barevných linkách, které jsou v souladu s barevně upravenými nástroji a dalšími pomůckami.

Umožňuje:

- výuku nejmenších dětí a začátečníků efektivní a atraktivní formou;
- využití obrázků místo not jako důležitého motivačního činitele;
- využití zrakového a hmatového názoru na průběh melodie a rytmu;
- výcvik rytmického a rytmicko-melodického hmatu;
- výcvik zpěvu a intonace od melodie na jednom tónu až po desetitónovou melodii
- výcvik pohybového názoru na průběh melodie (výš, níž)
- výcvik zrakového názoru na formu partiturovým záznamem písní a říkadel, zpočátku se jedná o šestnáctidobá říkadla v sudém taktu

Obrázkový hudební slabikář obsahuje osm listů, pro nejmenší děti a žáky postačí list č.1 a č.2

List	Název	Písně	Stupeň	Takt	Obrázkové noty	Pomlky	Pohyb
č.1	Orel krouží	8	5. 5. - 3. 🍌 výš - níž 🍌	4dobý	velký obrázek malé obrázky	✂ ⚡ loučky do stran	Výš - níž (úklona) znázornit obsah pohybem
č.2	Zlatá brána	6	5.- 6. - 5. 🍌 3. výše - níže	4dobý		-	hra na tělo 6.st. tlesknutí nad hlavou 5.st. tlesknutí před tělem 3.st. plesknutí o stehna

Popis

Číslo listu	Číslo písně	Stupeň	Číslo písně	Říkadla a písně	5.stupeň - vestoje znázornění obsahu pohybem po prostoru nebo na místě	3.stupeň - úklona
I.	1.	5.	1.	Orel krouží nad krajinou	s rozpažením kroužit	---
	2	5.-3.	2	Vrána letí, nemá děti	mávání pažemi nahoru	dolů
	3	---	3	Byla ryba u potoka	plaveme	šipka dolů
	4	---	4	Byla jedna babka	neseme pytel jablek	úklona
	5	---	5	U potoka roste kvítí	trháme nahoře na svahu	dole u potoka
	6	---	6	Jenda, benda, bubeník	tlučeme na malý bubínek	bouchneme na velký buben
	7	---	7	Houpy, houpy, kočka snědla kroupy	houpáme pažemi nahoru	a dolů
	8	---	8	Franty rasů hrál na basu	hrajeme na housle	hrajeme na basu
II.	1	5.-6.-5.- 3..	1	Zlatá brána otevřená pro nejmenší v MŠ jen hmat	znázornění stupňů 5.- 6.- 5.- 3. 	hrou na tělo, PHV, žáci a začátečníci
	2	---	2	Foukej, foukej, větríčku	5.-5.- 6.- 6.- 5. 5. - 3. 	
	3	---	3	Pekař peče housky	5.-5.- 6.- 6.- 5. - 3. 	
	4	---	4	Padá, padá listí	---	
	5	---	5	Sbírám, sbírám houby	---	
	6	---	6	Paci, paci, pacičky	---	

1. Orel krouží

O - rel krou - ží nad kra - ji - nou, vi - dí, vi - dí vrá - nu čer - nou.
 Vrá - na le - tí, ne - má dě - ti, my je má - me, ne - pro - dá - me.
 By - la ry - ba u po - to - ka mě - la v hu - bě klíč, než tam přiš - la pa - ni - má - ma by - la ry - ba pryč.
 By - la jed - na bab - ka, pro - dá - va - la jab - ka, za dě - ra - vý grpš pro - da - la jich koš.
 U po - to - ka ros - te kví - tí, ři - ka - jí mu pe - tr - klíč, na ko - ho to slo - vo pad - ne, ten mu - sí jít z ko - la pryč.
 Jen - da, ben - da bu - be - ník, ho - nil my - ši přes ryb - ník, my - ši se mu spla - ši - ly, do pyt - le ho za - ši - ly.
 Hou - py, hou - py, koč - ka sněd - la krou - py, ko - ťa - ta se hně - va - la, že jim ta - ké ne - da - la.
 Fran - ta ra - sú hrál na ba - su, sta - ré krá - vě u o - ca - su a ta krá - va by - la rá - da, že má Fran - tu ka - ma - rá - da.

Obrázková notace celých písní a říkadel pro nejmenší a začátečníky I. díl

Linky: 2
Barva: modrá, žlutá

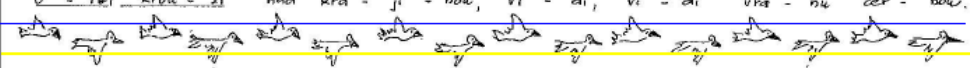
Takt: 2 doby
Melodie a intonace:
5. - 3. stupeň,
klesající malá, říkadlová tercie
Gesta, solmizace, stupeň, pohyb:
sol 5.
mi 3.

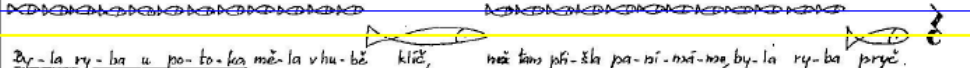
Počet písní: 7 a v notaci 1
Metodika:

- hmatáme po melodii a zpíváme,
- vytleskáme rytmus s rytmickými slabikami tá, ty ty,
- tleskáme a počítáme,
- hrajeme a zpíváme,
- hrajeme a zpíváme spolu každý jinou píseň,
- doma si obrázky vybarvíme,
- každý den si je zahrájeme a doma se všemi zazpíváme,
- nakreslíme si i jiné písně.

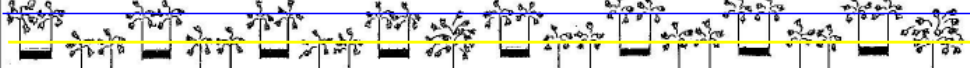
Noty: nota čtvrtová na 1 dobu
 dvě noty osminové spojené trémcem, každá na půl doby, dohromady na 1 dobu
 pomlka čtvrtová na 1 dobu

1.
0 - nel kru - ťi nad kra - ji - nou, vi - dí, vi - dí vrá - nu čer - nou.

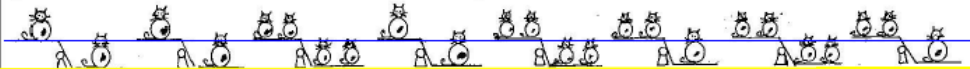
2.
Vra - na le - bí ne - má dě - ti, my je má - me, be - pro - da - me.

3.
Zy - la ry - ba u po - to - ka mě - la v hu - bě klíč, má tam pří - šla pa - ní - má - mo, by - la ry - ba pryč.

4.
Zy - la jed - na bab - ka, pro - dí - va - la jab - ka, za dě - ra - vý groš, pro - da - la jiš koš,

5.
U po - to - ka ros - te kvítí, ří - ka - jí mu pa - tr - klíč, na ko - ho to slo - vo pad - ne, ten mu - si jít z ko - la pryč.

6.
Jen - da, ben - da, bu - be - ník, ho - nil my - ťi pře - ryb - ník, my - ťi se mu spo - ři - ly, do py - le ho za - ši - ly.

7.
Hou - py, hou - py, kočka sněd - la kru - py, kočka - ta se hněm - la, že jin - ta - ké ne - da - la.

8.
Franta ru - šil, hrál na ba - se sta - ré krá - vě u o - ca - se a ta krá - va by - la rá - da, že má Frantu ka - ma - rá - da.

2. Zlatá brána

2. Zlatá brána

Obrázková notace celých písní a říkadél pro nejmenší a začátečníky II. třídy
 Linky: 2
 Barva: modrá, žlutá

Takt: 4 doby
 Melodie a intonace: 5 - 6 - 5 - 3. stupeň, velká sekunda stoupající
 Gesta, solmizace, stupeň, pohyb:
 la 6.
 sol 5.
 mi 3.

Počet písní: 5 a v notaci 1

Metodika:

- hmatáme po melodii a zpíváme,
  - vytleskáme rytmus s rytmickými slabikami tá, ty ty,
  - tleskáme a počítáme,
  - hrajeme a zpíváme,
  - hrajeme a zpíváme spolu každý jinou píseň,
  - doma si obrázky vybarvíme,
  - každý den si je zahrájeme a doma se všemi zazpíváme,
  - nakreslíme si i jiné písně.
- Noty: nota čtvrtová na 1 dobu
 dvě noty osminové spojené trámcem, každá na půl doby, dohromady na 1 dobu

Příloha 6 Dotazník

Dobrý den paní ....., volám Vám ohledně Vaší spokojenosti se vzdělávacím programem Hudební elipsa, která proběhla ve Vaší škole (škole) a její kvalitou. Mohu Vám položit několik otázek? Dovoluji si Vás informovat, že Vaše odpovědi jsou nahrávány.

PŘÍJMENÍ A JMÉNO, škola

1. Líbil se vám vzdělávací program Hudební elipsa? Jakou známku byste program ohodnotila? (jako ve škole, v případě uvedení horší známky než 1 prosím navrhněte, co doporučujete zlepšit či změnit).

- 1
 2
 3
 4
 5
 Nelze hodnotit

Komentář/odůvodnění k udělené známce:

2. Jaké byly reakce dětí?

3. V čem vidíte hlavní přínos vzdělávacího programu Hudební elipsa?

4. Využila byste některé prvky při běžné práci s dětmi? Které?

- ANO
 NE

ANO, prosím uveďte jaké?

5. Bylo by pro Vás přínosem vzdělávací program Hudební elipsa pravidelně opakovat a rozvíjet děti formou navazujících lekcí se zvyšováním obtížnosti probíraných hudebních prvků (například jednou týdně, co 14 dnů apod.), tedy jako výukové lekce pro rozvoj dětí hravou formou pomocí hudby se zapojením všech smyslů? A to v případě že by lekce pro vás byly finančně přístupné díky sponzoringu?

- ANO
 Ne

Komentář:

6. Měla byste zájem o účast na školení ve výukové metodě „hudební elipsa“?

- Ano
- Ne
- Nevím, musela bych to zvážit (podle ceny, data aj.)

Komentář/odůvodnění k udělené známce:

7. Jakou délku školení/semináře byste preferovala?

- Jinak - uveďte prosím jak.
- Jeden den v pracovním týdnu
- Dva dny v pracovním týdnu
- Jeden den o víkendu
- Víkend (dva dny)

Komentář:

8. Chybělo Vám něco v rámci hudebního programu elipsa? Navrhovala byste něco změnit či doplnit?

- ANO
- NE

Komentář:

9. Doporučila byste vzdělávací program Hudební elipsa dalším školám či školám?

- ANO
- NE

Měla jste možnost vzdělávací program Hudební elipsa již někomu doporučit? Ptal se Vás někdo na tento program?

10a). Souhlasíte s uveřejněním Vaší reference na www.ustav-skolstvi.cz a www.potstatskyhouslovyklic.cz a pro účely propagace a rozvoje programu Hudební elipsa?

- ANO
- NE

A větu, kterou bychom mohli uvést? Vaše hodnocení/doporučení?

10b). Souhlasíte s uveřejněním této nahrávky na www.ustav-skolstvi.cz a www.potstatskyhouslovyklic.cz a pro účely propagace a rozvoje programu Hudební elipsa?

- ANO
- NE

Děkuji Vám za vyplnění dotazníku.

Jméno a příjmení:	Ing. Jana Klasová
Číslo studenta:	27988
Studijní program:	Pedagogika
Studijní obor:	Předškolní pedagogika
Typ a forma studia:	Bakalářský, kombinovaná

Osvědčení

Autor licencjace (bakalářské) práce: Ing. Jana Klasová

Vědom(a) si právní odpovědnosti potvrzuji, že jsem předloženou práci s názvem

Metodika Ireny Krškové pro rozvoj hudební výchovy a nauky a její využití v MŠ

vypracoval(a) samostatně a neobsahuje části získané v rozporu se závaznými pokyny.

Potvrzuji rovněž, že:

- 1) předložená práce nebyla v minulosti součástí procedur spojených se získáním akademického titulu;
- 2) tištěná verze předložené práce je totožná s elektronickou verzí vloženou do programu APDj.

.....

(podpis studenta)

Sosnowiec, 31. 5. 2018